

ProARME

Anul XI • Nr. 1–2 (39–40) • ianuarie 2022–iunie 2025

Revistă de cultură militară și patriotică

www.proarme.ro

pag. 40 *Galaction în satul natal*

pag. 28

*Foto-
reportaj*

*Ilustre
cu „lupi
de mare...”*

pag. 42 *Drumurile SOUND-ului*

pag. 3

Din lumea muzicii
sopra **Liliana Pagu**

interviu

Ceea ce suntem contribuie mai mult la fericirea noastră decât ceea ce avem.

Arthur Schopenhauer

Cine plătește...

de Zalmo de Gikos

Vă mai aduceți aminte de generalul bizantin Belizarie?

Da ori nu, vă propun să întârziem preț de o idee pe marginea subiectului, meditănd o secundă la soarta unuia dintre cei mai mari comandanți militari din istoria lumii, cu nimic mai prejos decât Hannibal, Cezar și tot așa, până la Napoleon Bonaparte sau, mai către noi, Erich von Manstein, Jukov și alții nu prea mulți. Viteaz, loial, strateg de mare clasă, care i-a adus glorie și averi imense împăratului Justinian, povestea sa e una fabuloasă, dar nu am de gând să o evoc *in extenso* aici, nu pentru asta am deschis discuția, ci pentru cu totul altceva. Un altceva care pleacă de la faptul că, în ciuda tuturor calităților lui, sau tocmai de aceea, la un moment dat, strălucitul învingător al vandalilor din anul de grație 533 d.H. ajunge în postura de simplu cerșetor pe la poarta cetății, disgrațiat, umilit și la un pas de condamnare la moarte. El, care avusese la picioare, până mai ieri, o întreagă lume. Cu ochii scoși (la ordinul împăratului, invidios pe faima sa și chiar temător cu privire la soarta coroanei imperiale), însoțit de un copilaș amărât, care-i căra coiful, de acum transformat în castron pentru adunarea obolilor zvârliți de către binevoitori, bravul soldat Belizarie abia-și mai ducea zilele între zidurile orașului pe care-l apăraseră cu prețul vieții sale, ipostază surprinsă plastic, între alții, și de către pictorul Jacques-Louis David, într-o celebră pânză de circa 9 m², datată pe la 1781 și păstrată în Muzeul (sau Palatul) de Arte Frumoase din Lille, Franța (vezi p. 9).

Mi-am adus aminte de episodul cu generalul Belizarie în contextul discuțiilor inițiate de prin 2017 și puse pe tapet (a se citi pe tik-tok) până azi, inclusiv, despre „actua-

lizarea pensiilor militare”, subiect

forjat constant cu atât mai mult, cu cât războiul din Ucraina (nu mai zic de celelalte) fiind în plină

derulare, o nerezolvare (sau mai degrabă o rezolvare defectuoasă) a problematicei respective ar avea ca rezultat direct „slăbirea coeziunii interne a instituțiilor de apărare”, transmitând totodată „un semnal negativ cadrelor în activitate din structurile sistemului național de apărare și ordine publică”.

Personal, nu am motive să mă plâng de situația ca atare, deși sunt trecut în rezervă de aproape zece ani și inflația a avut suficient timp la dispoziție să-și spună cuvântul și în cazul meu... Nu mă plâng pentru simplul motiv că, de când e lumea lume, a fost așa: clasa politică s-a temut cu atât mai mult de armată cu cât a avut nevoie de serviciile ei și, deci, de ce cu cât războiul din Ucraina (nu ar fi acum altfel, aici și la noi? Poate să-mi explice cineva?

CONTINUARE LA P. 9

ProARME

Revistă de cultură
militară și patriotică

ISSN 2065-9903

Pret: 10 lei

În colaborare cu
Societatea
Scriitorilor
Târgovișteni

Director fondator:

Dan GÎJU (aprilie 2009)

Colegiul editorial: George COANDĂ, Victor PETRESCU, Mihai STAN

Redactor-șef: Dana-Irina STÂNCULEA-GÎJU

Redacția: Rhee DELFI (redactor), Pușa POPA (tehnoredactor), Octavian COVACI (grafică)

In memoriam: Tudor CRISTEA, Nicu TĂBĂCARU

Adresa redacției:

București, sector 6, strada Sibiu nr. 4, bloc OD2, sc. 1, ap. 5, cod 061541

E-mail: pro.arme@yahoo.com

Telefon: 0727.309.606

Soprona Liliana Pagu,
Ambasador pentru Cultură, Ambasador pentru Pace,
(lilianapagu281@gmail.com)

Se permite
orice reproducere
cu citarea sursei.

Răspunderea
juridică aparține
semnatarilor articolelor.

Manuscrisele
nu se înapoiază.

Soprana Liliana Pagu:

„Poți răspândi în jurul tău frumosul numai dacă îl ai în tine”

un interviu de Dana-Irina Gîju

Personalitate marcantă a societății românești, soprana Liliana Pagu a împlinit opt decenii de viață la 8 ianuarie 2025. Prim-solistă a teatrelor de operă din Brașov, București și Viena, precum și solistă concertantă alături de filarmonicile din țară și din Austria. Desemnată Ambasador pentru Pace și Ambasador pentru Cultură, timp de un deceniu a fost raportor la Sesiunile ONU privind implementarea Convenției pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor. A participat activ la Revoluția din 1989, implicându-se peste trei decenii în activități și campanii de promovare a egalității de șanse și de combatere a violenței împotriva femeilor în calitate de președinte al Asociației Femeilor din România „Împreună” (AFRI), a inițiat practic acum 35 de ani mișcarea democrată a femeilor în România. Premiată ca „Una dintre cele 100 de femei ale lumii” pentru drepturile omului. Este membru în Consiliul General al Institutului Român pentru Drepturile Omului (IRDO) în promovarea și protecția drepturilor femeilor. Este membră a Uniunii de Creație Interpretativă a Muzicienilor din România. A înființat compania Alhambra Star SRL în cadrul căreia funcționează Clubul Românei, „clubul Speranței”. În 2025, lansează proiectul „Terapie prin cântec”. Cu ocazia zilei sale de naștere, soliști ai Teatrului Național de Operă „Ion Dacian” i-au onorat moștenirea artistică printr-o selecție de lucrări care i-au definit cariera strălucitoare, evenimentul fiind o premieră în istoria Teatrului de Operă, când un artist este sărbătorit pe scenă. Interviul de față a fost gândit în același context aniversar, prilej cu care îi urăm și noi sincere felicitări pentru realizările de-o viață, multă sănătate și succes deplin în frumoasele sale proiecte de suflet. **La mulți ani, distinsă doamnă Liliana Pagu!**

– Stimate doamnă Liliana Pagu, se spune că vocea umană este cel mai greu instrument pe care îl șlefuești o viață întreagă, fiind în strânsă dependență de echilibrul interior, sănătatea și dispoziția fizică a interpretului. Cine v-a remarcat vocea? Pe cine moșteniți?

– Amândoi părinții mei, Ioachim și Valeria Catană, aveau voci frumoase și înclinații artistice: tata cânta la vioară și mama a fost regizoare la ansamblul de copii „Luminița copiilor” din București. Unica mea soră, Lucia Maria, foarte talentată, a plecat din păcate prea repede dintre noi, de mici copile am fost așadar în contact cu muzica. Mama și-a dorit mult să devenim artiste, însă tatăl meu îmi spunea mereu că sunt prea deșteaptă ca să mă mulțumesc numai cu atât. Am urmat amândouă cursuri la școala de muzică, eu la pian și sora mea la vioară, am luat lecții de balet la celebrul studio bucureștean al doamnei Nina Simian de pe strada Dr. Louis Pasteur, am activat în ansamblul artistic „Luminița copiilor” și în Corul de Copii Radio (CCR) sub bagheta fondatorului acestuia, dirijorul Ion Vanica. Acolo sora mea era solistă, nu eu!

– Când ați realizat că acest har este calea dumneavoastră? Cine v-a încurajat ori sprijinit talentul?

– Am pornit pe acest drum de har în dar în perioada în care am cântat la cor, în CCR era o adevărată pepinieră de talente, aici activau Ileana Cotrubaș (devenită solistă de operă pe marile scene internaționale), Voicu Enăchescu (mai târziu dirijor și director la Tinerimea Română), Petre Geambașu (dirijor și solist de muzică ușoară) și mulți alți artiști care s-au afirmat ulterior. Mergeam vara într-o tabără de cantonament muzical la Olănești și repetam repertoriul cu

care am avut succes în concertele susținute în țară, dar și în turnee externe (Cehoslovacia, R.D. Germania). Îmi aduc aminte că am făcut parte din grupul de copii care cântau la Opera Română în spectacolele „Boema”, „Carmen”, „Maestrii cântăreți din Nürnberg”. Stăteam în culise și îi urmăream pe soliști, le ascultam vocile și felul în care interpretau partiturile, eram atentă la costumele purtate de ei și la modul în care interacționau cu dirijorul. Încă de pe atunci mă gândeam că voi fi și eu cândva pe scenă... Ceva mai târziu, am fost solistă în corul de elevi al Liceului „Iulia Hasdeu”, participând la 11 ani la diferite concursuri interșcolare. Îmi amintesc că, deși aveam o fire interiorizată, în fața publicului și a juriilor nu eram deloc sfioasă. De altfel, fiind premianta clasei, nu puteam accepta să fiu mai prejos când cântam în concursuri.

– Ne povestești puțin despre mentorii care au contribuit semnificativ la formarea dumneavoastră?

– Au existat mai mulți astfel de mentori. La 16 ani, mama a considerat că ar fi bine să aflăm părerea unui specialist despre vocea mea și așa m-am prezentat în fața baritonului Petre Ștefănescu Goangă (1902–1973), mare interpret de operă, cu o experiență solistică remarcabilă. Maestrul mi-a apreciat timbrul vocal și mai ales ambitusul, dar mi-a spus că este prea devreme să încep studiul vocii. Așa că, la terminarea liceului, nu m-am îndreptat spre Conservator, ci spre Filologie, secția de slavistică, unde la admitere am intrat cap de listă și de unde a fost foarte greu să mă retrag. Însă la 18 ani am intrat totuși prin concurs la Conservatorul din Iași (rector, maestrul Achim Stoaia). Nu îmi aduc aminte să fi fost timorată în fața comisiei (formată din profesori de canto, regizori, muzicologi) pentru

că aveam convingerea că voi fi admisă, am simțit că prezența mea scenică este apreciată iar vocea mi-a sunat frumos. Am interpretat lieduri de Fr. Schubert, Tiberiu Brediceanu și aria Musettei din opera „Boema” de G. Puccini. Au urmat trei ani de frumoasă studenție în dulcele Târg al leșilor. Le-am avut colege pe Maria Nistor Slătinaru, Maria Boga, Adriana Severin – ulterior, soliste de operă de prestigiu; am locuit la cămin cu Zina Nistor, mai târziu o bună profesoară de canto. Încă din această perioadă la Conservatorul din Iași, maestrul muzicolog George Pascu m-a invitat să particip ca solistă în turnee de concerte-lecții, evenimente de inițiere muzicală pe care le susținea în orașele din Moldova. Am venit în contact cu publicul, am învățat cum să răspund așteptărilor sale prin frumusețea muzicii dăruite, am înțeles că artiștii trebuie să-și îndrepte atenția spre nevoia de fericire a oricărui om, spre dorința sa firească de bucurie și împlinire. A fost o perioadă plină de visuri în care am făcut primii pași ca artist liric care m-au marcat, pentru că de atunci am învățat să iubesc și să exprim prin vocea mea frumosul pe scenă, dar și în viață și, mai târziu, în activitatea mea de lider în societate. Sunt comori încrustate în memoria sufletului meu.

– Și desigur că o pleiadă de oameni valoroși v-au presărat în continuare destinul dumneavoastră muzical odată ce ați revenit în București...

– Într-adevăr, în 1966 m-am transferat la Conservatorul din București pentru că urma să vină pe lume cea mai minunată realizare – fiica mea, Alina Vanda. Am fost repartizată la clasa maestrului Octav Enigărescu (1924–1993). Interesant este că, la fel ca și la Conservatorul din Iași, profesorii mei de canto au fost bărbați, care cred că mi-au imprimat o emisie vocală fermă, hotărâtă. La început nu mi-a fost prea ușor să mă integrez în atmosfera bucureșteană, deși eram acasă. Am venit la București în anul patru de studiu și îmi aduc aminte că mă înțelegeam bine cu colegii de an, printre care George-Emil Crăsnaru, Anatol Covali, Nicolae Constantinescu. Mă simțeam foarte bine la orele de interpretare lied la clasa maestrului Nicolae Secăreanu și la orele de interpretare scenică ținute de maestrul Ion Dacian (1911–1981). Maestrul Dacian avea atâta farmec când ne arăta ce fascinant este să fii artist de operetă! Cred că de atunci am început să fiu atrasă de acest gen muzical care mă va consacra mai târziu. Am învățat cum să intru în rol, cum să mă comport cu partenerii, cu orchestra, cum „să trec rampa”, să fiu atentă la dirijor, să respect indicațiile de regie. Îmi făceau plăcere orele de mișcare scenică și de dans, exercițiile de dicție, dar mai ales repertoriul în limbi străine: italiana învățată la Conservator, germana studiată la școală, franceza știută din familie și, nu în ultimul rând, limba rusă aprofundată în ani buni la școală și apoi la facultatea de Litere. Am fost bucuroasă când la clasa de actorie și mișcare scenică am primit să interpretez rolul Luluței din „Piatra din casă”, un vodevil spumos după Vasile Alecsandri și B.P. Hasdeu. Orele întregi de studiu cu corepetitorul pianist, vocalizele făcute înainte de intrarea în scenă, exercițiile de respirație și gimnastică au devenit un ritual zilnic încă din această perioadă. Am avut dintotdeauna o bună impostăție vocală, chiar și trezită din somn, vocea mea răspundea prompt, fără prea multe vocalize. Totuși, în arta cântului nu poți să te mulțumești doar cu „ce ți-a dăruit natura”, ci trebuie mereu să te perfecționezi, am avut în anumite partituri pasaje în care a trebuit să exersezi intens și am reușit să depășesc dificultățile. Ca o glumă, nu știu cât de încântați erau vecinii mei de vocalizele și de arile pe care le repetam acasă mult timp...

– Unde ați debutat, când ați urcat pe scena Operetei? Care este rolul cel mai drag pe care l-ați jucat în care vă regăsiți cel mai mult și care v-a adus cele mai mari satisfacții profesionale?

– Îmi vin în minte atâtea crâmpie de amintiri care sălășluiesc în memoria sufletului meu. Și totuși am ajuns să cânt pe trei scene ale Operetei: la Brașov, la București și la Viena. Este un capitol plin de farmec din viața mea, dar în care am adus la rândul-mi multă bucurie celor care veneau la spectacolele în care am jucat. În anul 1971, m-am prezentat la cele două concursuri organizate pentru ocuparea unor posturi de soliști la Teatrul Muzical din Galați (proaspăt înființat) și la Teatrul Muzical din Brașov. Am reușit la amândouă audițiile, dar sibianca din mine a optat pentru Ardeal. În decizia luată a avut o mare importanță și prezența în viața mea artistică a maestrului Mauriciu Vescan, în acea perioadă director al Teatrului Muzical din Brașov. Practic, pe această scenă s-a produs debutul meu în 1972 cu rolul Silviei din opereta cu același nume de Emmerich Kálmán. De altfel, opereta „Silvia” a fost transmisă în direct de la Teatrul Muzical din Brașov, o premieră de succes atât pentru mine în acest rol, cât și pentru Televiziunea Română care practic difuza pentru prima oară un spectacol de operetă pe micul ecran. Mă pregătisem la

București învățând chiar și pașii de ceardăș și m-am simțit foarte bine în rol. Succesul mi-a dat încredere să intru în lumea plină de farmec a operetei. Am cucerit publicul încă de la primul pas pe scenă, pas făcut cu emoție dar și încredere că am ce dăru, cu ce să încânt. Colectivul de la Brașov m-a primit cu bunăvoință, așa că mi-am început cariera și m-am perfecționat sub bagheta maestrului Mauriciu Vescan, ală-

turi de parteneri deosebiți precum tenorii Vasile Pop, Petre Timaru, actorul Liviu Butnaru și soprana Carmen Hanganu. Maestrul Mauriciu Vescan a fost un important îndrumător în cariera mea, mi-a influențat gândirea și profilul artistic. Am avut plăcerea să dirijeze în operele în care cântam, dar și să mă acompanieze la pian în turneul făcut împreună în Austria la Bad Schallerbach. Au fost seri muzicale de succes cu un repertoriu de arii celebre și duete (cu un tenor local). Maestrul Vescan spunea despre mine că, orice mi s-ar da să interpretez, mă voi achita cu succes! Poate de aceea, cât timp am cântat pe scena Teatrului Muzical din Brașov, am primit să interpretez roluri foarte diferite în operele și operă, de care îmi aduc cu bucurie aminte, între anii 1973 și 1976: Silvia din „Silvia” de Emmerich Kálmán, Hannerl în „Casa cu trei fete” de Fr. Schubert, Madeleine din „Bal la Savoy” de Paul Abraham, Hangița din „La calul bălan” de Ralph Benatzky, Gabriella în „Sânge vienez” de J. Strauss, Hanna Glavary din „Văduva veselă” de Franz Lehár, Anna Eliza în „Paganini” de același Lehár. Au fost roluri de primadonă, dar și două de subrete în operele „Lasați-mă să cânt” de Ciprian Porumbescu și „Plutașul de pe Bistrița” de Filaret Barbu. Tot la Brașov a fost și debutul meu în operă cu rolul Musettei din „Boema”

Alături de Alina Pagu (fiică, jurnalist, realizator și producător, între 2005–2023, la departamentul Jurnalelor de știri ale TVR) și de Iulia Teodora Mihai (nepoată), absolventă a L'École hôtelière de Lausanne, angajată ca Account Manager la firma franceză de marketing Ykone, din Dubai.

de G. Puccini. În anul 1971 am debutat și în televiziune cu opereta „Silvia”, transmisă de Teatrul Muzical din Brașov, reluată constant până în 1976. Am urmărit înregistrarea la București împreună cu părinții mei, care au fost impresionați de performanțele fiicei lor. În acea perioadă am interpretat rolurile titulare din două premiere cu operele românești „Se mărită fetele” de George Grigoriu și „Rodica” de Norbert Petri, înregistrate și pentru fonoteca Radiodifuziunii Române. Am avut bucuria să lucrez cu maestrul coregraf Oleg Danovski (1917–1996) la premiera musicalului „Se mărită fetele” în regia și coregrafia sa. Maestrul Danovski era foarte sever mai ales privind condiția fizică, am slăbit atunci zece kilograme pentru că în acea perioadă făceam naveta la București și în același timp luam și lecții de șoferie. A fost un mare succes! Un alt succes a fost și rolul titular „Rodica” de Norbert Petri, operetă românească pusă în scenă de asemenea la Teatrul Muzical din Brașov, rol cu multe pasaje de coloratură pe care le-am cântat cu ușurință. Dar o mare bucurie a fost reîntâlnirea cu maestrul Ion Dacian care a realizat regia operetei „Paganini” în care am interpretat rolul primadonei. El mi-a imprimat prestanță rolului, flexibilitatea glasului și sinceritatea interpretării. Mi-a transmis parcă din talentul său care trecea atât de firesc rampa, am împrumutat câte ceva din vibrația sufletului său de mare artist. După premieră, mi-a recomandat să fac „saltul” la Opereta din București. Am înțeles că artistul de operetă trebuie să fie unul complet, că trebuie să cânte frumos, să danseze cu grație și să fie un actor bun, iar trecerea de la vocea cântată la cea vorbită

trebuie să se facă în mod firesc. Aveam mereu grijă ca vocea mea să ajungă până la ultimul spectator, acela din rândul cel mai îndepărtat.

– Cu harul și pasiunea dumneavoastră dublate de multă muncă, în anii '70 vă aflați în plină ascensiune profesională. Ne dezvăluiți câteva amintiri care vă particularizează arta interpretativă pe scenele muzicii clasice?

– Îmi aduc aminte de o întâmplare mai ciudată. Eram în luna ianuarie într-un turneu la Făgăraș cu opereta „Silvia” și în pauza dintre acte am primit din sală un superb buchet de liliac alb. Am fost foarte impresionată, nu știam cine mi l-a trimis. Mirosea atât de frumos dar, după ce am inspirat profund parfumul florilor, am amețit. Cu greu am terminat spectacolul și de atunci m-am ferit să mai inspir parfumul florilor dăruite

în timpul spectacolelor. În 1973, am plecat la Viena, la o audiție la impresariatul maestrului Victor Vladarski. Audiția s-a desfășurat într-un mod straniu: domnul Vladarski a mers într-o sală alăturată, s-a așezat într-un fotoliu ca să mă asculte de la... depărtare. A fost o experiență deosebită în urma căreia am reușit să obțin mai târziu o bursă din partea Ministerului Austriac al Culturii la Academia de Muzică din Viena. În perioada respectivă am avut acolo primul recital

intitulat „Pe aripile cântecului și dansului”. A fost prima confirmare în fața publicului vienez extrem de prietenos, care m-a acompaniat și a cântat împreună cu mine.

– „Momentul Viena” v-a marcat așadar cariera strălucitoare; practic, ați avut un timp Europa la picioare. Cum ați revenit acasă?

– Contractul cu rolul Anina din „Noapte la Veneția” la Raimundtheater se încheia la 8 aprilie 1979. Urma să încep pregătirile pentru opereta „Paganini” de Fr. Lehár în care fusesem deja distribuită. Însă în timp ce mă bucuram de succesul din Austria, la București mi se pregătea o „surpriză” – reîntoarcerea în întunericul nedreptății care mă aștepta cu „brațele deschise”. Așa că am primit o telegramă de la conducerea Operetei că trebuie să revin urgent în țară la 1 aprilie pentru un dublu rol. Mai erau doar opt zile din contractul vienez! Sigur că am preferat să nu întrerup angajamentul cu Raimundtheater, existau clauze de a plăti daune atât eu, cât și Agenția Română de Impresariat Artistic (ARIA), așa că am revenit la București după încheierea contractului. A fost cea mai grea înfrângere din cariera mea, cea mai apăsătoare clipă a nedreptății. Revenirea cu întârziere la București s-a soldat cu o ședință de partid în care s-a decis pedepsirea mea, anume interzicerea de a mai pleca în străinătate timp de patru ani. Nu îmi aduc aminte să-mi fi luat cineva apărarea. Era, de fapt, un dosar făcut de Securitate alimentat de turnătorii „binevoitorilor” mei colegi și ale direcției teatrului. Adio contracte, stop carierei internaționale, era nevoie de mine pentru festivalul „Cântarea României”! ARIA, care

mă impresariase la Viena, nu m-a ajutat cu nimic pentru rezolvarea situației, cu toate că încasase un comision de 80% din onorariul meu. Ca o paranteză, când am revenit peste ani la Viena, după 1989, pentru o recunoaștere ca manager în

artă și cultură, am aflat de la cei din comisia de examinare, mirați de coincidența cu numele meu, că au cunoscut cândva o solistă de operetă din România care, săraca, avusese un grav accident mortal! Așa au motivat tovarășii că nu am mai apărut pe scenele vieneze. „Murisem”! Mircea Crișan și mulți alții, chiar și colegi din Teatrul de Operetă mă îndemnau atunci să merg în audiență la Ceaușescu pentru rezolvarea situației. Eu însă nu eram în grațiile conducerii comuniste. Atunci când mă invitau la recepțiile lor, ca și pe alți mari artiști, mă feream să le cânt direct în față, ca să nu o deranjeze prezența mea pe coana Leana. Totuși, am solicitat o întrevedere la Suzana Gâdea, pe atunci ministrul Culturii. După ce a ascultat cu atenție povestea mea și a răsfoit cronicile și contractele pe care urma să le închei în Austria, replica ei a fost că nu e nicio problemă, că va trimite în locul meu un taraf de lăutari să cânte pe scenă în locul meu, iar eu voi putea străluci la „Cântarea României”! Dar Capricornul din mine nu se lasă niciodată înfrânt. Dovadă au fost rolurile interpretate în următoarea etapă din viața mea artistică, căci mi-am reluat în forță activitatea la București ca prim-solistă la Opereta Română. Am apărut frecvent în emisiuni de televiziune, pe atunci genul operetei fiind des întâlnit pe micile ecrane, dar cântam și canțonete, românețe ș.a.

– De fapt, ați transformat un așa-zis eșec într-un prilej de recunoaștere a valorii dumneavoastră inclusiv pentru publicul din fața micului ecran. În ce împrejurări ați ajuns de la Brașov pe scena Operetei Române din Capitală?

– Pentru că fiica mea avea tot mai multă nevoie de mine, în 1976 am decis să plec de la Teatrul Muzical din Brașov prin transfer la Opereta din București, când aceasta funcționa încă pe Splaiul Dâmboviței, în clădirea cochetă unde au evoluat pe scenă mari artiști ai genului și a căror ștachetă am preluat-o cu pasiune. Am debutat în Capitală cu rolul primadonei în opereta „Soarele Londrei” de Florin Comișel, unde am avut bucuria să îl am ca partener pe tenorul Nicolae Țăranu. Am avut succes, publicul bucureștean, dar și partenerii m-au primit cu multă simpatie. A urmat distribuția mea în multe roluri frumoase în operetele: „Sânge vienez” de Strauss (Gabriella), „Silvia” de Kalman (Silvia), „Noapte la Veneția” de Strauss (Anina), „Paganini” de Franz Lehár (Anna Eliza), „Prințesa circului” de Fr. Lehar (Lidia), „Lysistrata” de Gherase

Dendrino (Pacea), „Văduva veselă” de Fr. Lehar (Hanna Glavary), „Țara surâsului” de Fr. Lehar (Liza), „Suzana” de Jean Gilbert (Susanne), „Oklahoma” de Rodgers (Laurey), „Miss Helyet” de Edmond Audran (Boucheron cu Nae Roman), „La Calul Bălan” de R. Benatzky (hanghița Poldy), „Lăsați-mă să cânt” de Gherase Dendrino, „Leonard” de Florin Comișel, precum și în premiera musicalului „Un tip de modă veche” de Tudor Popescu în regia lui Cornel Todea. Dar conducerea teatrului bucureștean a considerat că talentul meu poate să strălucească și în roluri de subretă gen Suzanica, Stazi, Gertie ș.a.

– Așadar, cariera dumneavoastră a luat totuși o turnură favorabilă datorită felului inedit de a vă motiva profesiunea, dar și entuziasmului de a vă încânta publicul orice ar fi. Ați marcat alte tipuri de premiere: în televiziune și imprimare de album muzical. Și așa, ați uitat de Viena...

– Necazul că nu mi-am putut continua cariera începută cu succes la Viena mi-a trecut treptat datorită participării la emisiunile de limba germană difuzate de Televiziunea Română, filmări care conțineau fragmente din operete celebre cântate în limba germană, din roluri interpretate de mine pe scenele vieneze, dar și la Opereta Română. Îi aveam invitați alături de mine, ca parteneri, pe îndrăgiții tenori Dorin Teodorescu, Cornel Rusu, Dumitru Trandafir, Eugen Fânățeanu, Ion Stoian, împreună cu soliștii balerini de la Operetă. Înregistrările au fost făcute cu maestrul de sunet compozitorul Zsolt Kerestely, cu arii și duete din operete pe care le-am imprimat pe primul meu album realizat la Electrecord împreună cu tenorul Eugen Fânățeanu, primul album de operetă în limba germană. Tot în acea perioadă, am continuat să cânt cu orchestrele filarmonicilor din Ploiești, Brașov, Sibiu, Iași și să particip la zilele muzicii de cameră de la Brașov. În cadrul Festivalului „George Enescu” de la Timișoara, am fost invitată să interpretez Gabriella din „Sânge vienez” de J. Strauss. Eram bucuroasă că aveam mereu publicul de partea mea. Așa era compusă atunci viața mea, din spectacole, emisiuni radio și tv, concerte. Am fost invitată într-un concert cu Orchestra Națională Radio, dirijor maestrul

Septembrie 2023, nucleul **Clubului Românei**, după concert la Casa „Fr. Schiller” din București, de la stânga: pianista Andreea Dobia, sopranele Dana-Irina Giju, Liliana Pagu, Gladiola Lamatic, Antonela Marin, cantautor Grigore Gheorghe, mezzosoprana Eugenia Doboș, soprana Mihaela Corina Bucur și bas-baritonul Iov Marcel Roșca

Iosif Conta, când în numai două ore am fost nevoită să învăț o arie de Gershwin pentru că soprana care trebuia să cânte ajunsese la Budapesta, în loc de București! Au urmat și alte turnee cu Orchestra Radio sub bagheta maestrului Iosif

Conta. Dar în acea perioadă am cântat cu plăcere și multe romanțe, gen muzical îndrăgit, dar nedreptățit după 1989. Am fost invitată de onoare – alături de personalități precum Valentin Teodorian, Angela Moldovan, Petre Gusti – la „Crizantema de Aur”, festival concurs de romanțe organizat la Târgoviște între 17 și 22 noiembrie 1980, o minunată explozie de cântec românesc. Mi se pare atât de ciudat că acest gen tradițional românesc a fost înlocuit treptat de... manele.

– Din nefericire, anii '80 de recesiune comunistă au afectat inclusiv sălile de spectacole din țară și din Capitală. Cum ați resimțit dumneavoastră această schimbare?

– Opereta din București obișnuia să organizeze turnee în toată țara, iar artiștii ofereau concerte pe scenele din parcuri înaintea reprezentațiilor ori proiecțiilor cinematografe, mergeam și în întreprinderi, chiar și în unități militare. Este un capitol de viață plin de farmec pentru mine, în care am adus multă bucurie celor care veneau la spectacolele în care jucam. Din păcate, după 1983, Nicolae Ceaușescu a ordonat demolarea Teatrului de Operetă din splai. Am părăsit cu mare tristețe acest loc consacrat, cu tradiție pentru genul operetei. Spectacolele jucate pe acea scenă au rămas cu drag în memoria sufletului și minții artiștilor, dar și a publicului iubitor de operetă. Mutarea în Sala Mică a Teatrului Național nu a fost de bun augur, căci nu era o locație propice teatrului muzical, sala neavând fosă pentru orchestră, aceasta fiind amplasată în primele rânduri din sală. Artiștii trebuiau să dubleze intensitatea sunetului cântat și spus pentru a trece peste orchestră. A urmat apoi perioada „rece” a spectacolelor noastre. Publicul rămânea îmbrăcat în sală, cu mănuși și căciuli, în timp ce noi jucam pe scenă în rochii decoltate, făcându-ne grațios vânt cu... evantaiele. În lumina reflectoarelor se vedeau aburii respirațiilor noastre înghețate. Regizorul George Zaharescu, director pe atunci al Teatrului de Operetă „Ion Dacian”, ne spunea adesea: „Nu mai jucați frigul, imaginați-vă că e cald!” Doar că el, când ne încuraja în acest fel, purta cojoc și nu trebuia să dea acute. Totuși, publicul continua să vină la teatru și să îndure frigul alături de noi, încălzindu-ne cu aplauze prelungite. Au contat, de asemenea, cronicile frumoase scrise despre mine de critici de artă precum Grigore Constantinescu, Viorel Cozma, Doru Popovici.

– Cum v-a surprins căderea sistemului comunist în România? Ați fost în miezul evenimentelor din '89, prezentați la celebra adunare îndelung televizată din fața Comitetului Central, de pe acoperișul căruia și-a luat zborul elicopterul cu soții Ceaușescu la bord.

– Spre sfârșitul lunii decembrie 1989, când la București începuse revoluția, eu tocmai finalizam albumul personal cu pagini celebre din operete. În ziua de 21 decembrie, din studioul de înregistrări am plecat direct spre Piața Comitetului Central fără să bănuiesc că voi asista la marea schimbare a istoriei României. Cu siguranță, sufletul meu de artist m-a împins să nu stau deoparte, să mă implic, să deschid un nou drum. În timpul Revoluției din 1989, chiar din balconul CC am făcut primul apel către femeile din România să se implice în destinul țării. Îmi aduc aminte anunțul televizat pentru prima adunare a femeilor din întreaga țară, când am declinat atunci sintagma comunistă „consiliul național” și așa am fondat în premieră Asociația Femeilor din România. Da, am fost participant activ, fapt pentru care am primit un certificat de *Luptător cu merite deosebite pentru victoria Revoluției din Decembrie 1989* și nu mă sfiesc să recunosc că m-am aflat acolo, pe baricade, în balconul CC, chiar am

cântat împreună cu mulțimea un *La mulți ani!* României renăscute din cenușa comunismului. Albumul la care lucram în zilele fierbinți ale Revoluției a ieșit mult mai târziu și, în vâltoarea evenimentelor, nu am organizat nicio lansare, dar tot s-a vândut repede. Cu Electrecord am reluat colaborarea la mulți ani distanță, în 2008, când am realizat CD-ul „Bijuterii muzicale” cu 22 de arii și duete renumite, interpretate în cariera mea împreună cu soliști de frunte ai scenei lirice românești și austriece. S-a epuizat rapid, dar piesele se mai pot asculta pe canalul de *youtube*. În 2019, am scos pe un DVD, din Arhiva TVR, înregistrările mele cu emisiunea în limba germană din perioada 1980–1990. Am încercat să

găsesc în Arhiva TVR și alte filmări făcute înainte de 1989, din păcate multe s-au șters, au dispărut. Faulkner spunea undeva: „Ești fericit când toată viața îți e plină, când ești atât de prins trăind clipă de clipă încât nu îți mai rămâne timp să îți aduci aminte de ieri sau să îți fie teamă pentru mâine.”

– De peste trei decenii sunteți președinta Asociației Femeilor din România, cu o largă experiență în materie de voluntariat, ați inițiat o mulțime de proiecte care s-au concretizat de-a lungul timpului. Există unul mai deosebit, fără îndoială, de nu cumva mai multe, de care vă amintiți cu bucurie?

– Mai întâi am fondat compania artistică Alhambra Star SRL din dorința de a reînvia tradiția care a stat la baza operetei și teatrului de revistă, de a da un suflu nou artei muzicale prin tinerele talente în dialog cu seniorii scenei lirice românești. George Enescu spunea undeva că „arta trebuie să mângâie și să unească”, iar muzica „este o putere spirituală în stare să lege pe toți oamenii între ei”. Cu acest gând am inițiat și proiectul Clubului Romanței, „clubul Speranței”. Acesta este crezul care mi-a călăuzit drumul în carieră înainte și după 1989. Nu regret ziua în care am hotărât să renunț la

costumele de contesă, prințesă, „văduvă veselă” sau de hangiță pentru a sta între cei care m-au admirat, m-au aplaudat, să le simt direct speranțele, suferințele, dorințele. După 1989 mi-am asumat rolurile de președintă a Asociației Femeilor din România (AFR), de Ambasador pentru Pace și Ambasador al Culturii. Creatorii de artă nu pot fi excluși din cotidian, iar când artistul este și lider în societate, se mai poate schimba câte ceva în bine. Într-o lume în care valorile după care trebuie să se ghideze omul în viață sunt tot mai șterse, tot mai ignorate, a încerca să îndrepti ceva devine o datorie sfântă a oricărui om de bună-credință. Poate fi o pledoarie *pro domo* pentru misiunea pe care mi-am asumat-o după 1989.

– Ați fondat relativ recent Clubul ROMANȚEI, „clubul Speranței”, unde cu mare entuziasm – profit de ocazie pentru a-mi exprima gratitudinea pentru această oportunitate – am fost și eu cooptată (cu plăcută surpriză m-am regăsit pe site-ul alhambrastar.ro). Pe cine ați contat de la bun început, cine s-a alăturat pe parcurs și care e bilanțul acestui club după doi ani de continuă funcționare aici, în București, deocamdată?

– În anul 2022, am hotărât să revin la menirea mea – muzica! Mi-am urmat permanent chemarea, aceea de a face oamenii fericiți. Mai ales prin muzică. Astfel a apărut Clubul ROMANȚEI, „clubul Speranței” pe care l-am creat ca semn de respect față de acest gen muzical tradițional românesc. Am dorit să reînvii frumusețea și originalitatea romanței. Romanța rămâne un mesager minunat al dezideratului de pace, aduce bucuria binelui și împlinirii în sufletele tuturor.

Am hotărât ca acest proiect să îl desfășor sub egida societății Alhambra Star SRL, companie mea artistică. De asemenea, am dorit să ofer un dar în semn de respect seniorilor României, cei care au iubit dintotdeauna romanța. Clubul ROMANȚEI susține în fiecare lună un spectacol-concert, un dar din har oferit de artiști îndrăgiți de public. Totodată, am dorit să atragem și tinerii interpreți, să-i determinăm să aprecieze, să îndrăgească și să cânte romanțe. Ideea inițierii Clubului ROMANȚEI mi-a venit spontan într-o seară, invitată la un recital al unor tineri soliști cu voci frumoase care cu siguranță ar fi putut interpreta și romanțe. Am cântat și eu de-a lungul carierei cu mare plăcere melodii din acest gen muzical. Am interpretat romanța ca pe un lied... Ba chiar la una dintre edițiile festivalului Crizantema de Aur de la Târgoviște am luat premiul întâi cu o frumoasă romanță care aparține cunoscutului compozitor Zsolt Kerestely. Poate și de aici ideea de a crea acest Club al ROMANȚEI, „clubul Speranței”. Încă de la început, m-am bucurat enorm că au venit lângă mine soprana Gladiola Lamatic, prim-solistă a Operei Române, soliștii internaționali Iov Marcel Roșca

(bas), Mircea Nedelescu (tenor, Germania), dar și actrița Doina Ghițescu. Suntem și azi împreună la doi ani de la lansare. Ni s-au alăturat pe parcurs și alți artiști îndrăgiți de publicul nostru fidel, printre aceștia numărându-se sopranele Mihaela Corina Bucur, Antonela Marin, Dana-Irina Giju, mezzosoprana Eugenia Doboș, cantautorul Grigore Gheorghe, dar și deosebit de talentata pianistă Andreea Dobia ș.a. În timp, la sugestia interpreților și ca reacție la dorința publicului, Clubul ROMANȚEI și-a lărgit repertoriul cu diverse piese, unele uitate, cântonete, șansonete, arii din operete, de operă ș.a. Am inclus solouri instrumentale (suflător Mălin-Julien Amărăzeanu, pianist Eugen Vasile), momente umoristice (actor Dan Bălăsoiu), de dans (Selina Tayler), dar și piese susținute de grupul vocal „Armonia Seniori” condus de Anca Bejinariu. Spectacolele Clubului ROMANȚEI reprezintă o terapie prin cântec. Da, publicul cântă cu noi! Este proiectul meu de suflet cu care mă mândresc, fiind unicul sponsor financiar (nu vindem bilete), dar am alături artiști de valoare care dăruiesc cu bucurie din talentul lor. Printre cei care m-au încurajat să demarez acest proiect se află doamna doctor Liana Tauberg și doamna avocat Cornelia Lalu cu care am lucrat statutul clubului. Mi-au apreciat inițiativa muzicologul Stephan Poen și mulți alți artiști, prieteni buni care mi-au fost alături în întreaga activitate.

– Acum, la finalul dialogului nostru, vă rog să transmiteți un gând, un mesaj cititorilor revistei „ProARME”.

– În legătură cu armata, să zicem, sub aspectul jocului de cuvinte din limba română este amuzant să constat că numele meu părinților mei, Catană, pe care l-am purtat

și eu cu mândrie, face parte din familia de cuvinte a substantivului „cătană” (militar, ostaș, soldat). Însă mesajul pe care doresc să-l transmit cititorilor dvs. (dar nu numai) ar fi că astăzi este nevoie de artiști mai mult ca oricând. Artiștii pot da un exemplu societății grăbite în care trăim, prin ceea ce creează, prin sensibilitate în interpretare, prin originalitatea și idealismul propriu și, de ce nu, prin implicarea în societate, așa cum caut să fac eu însămi de atâtea decenii. Sunt și rămân un artist pentru că nu am încetat niciodată să iubesc *frumosul* prin tot ceea ce am realizat pe scenă, în

viață, dar și în activitatea mea de lider în societate, și am înțeles că-l poți răspândi în jurul tău numai dacă îl ai în tine și mai ales dacă ești înconjurat de Lumină! Am căutat mereu să îmbin utilul cu plăcutul pentru că noi, artiștii, ne îndreptăm întotdeauna atenția spre nevoia de frumos a oricărui om și, implicit, spre importanța acestuia în viața socială. Frumosul stimulează trăirea spirituală și prin aceasta contribuie la desăvârșirea omului, la dezvoltarea armonioasă a societății. Sau așa ar trebui să fie...

Clubul Romanței, ianuarie 2025, în debutul spectacolului găzduit de Clubul Seniorilor Sector 3, soprana Liliana Pagu și un mic admirator, Ionuț-Rareș, încadrați de sopranele Mihaela Corina Bucur și Dana-Irina Giju.

CONTINUARE DE LA P. 2

Nu mai spun că, mai știi?, poate guvernării noastre chiar misiunea aceasta au primit-o de mai sus, de la... guvernării lor, adică să slăbească așa-numita „coeziune internă a instituțiilor de apărare” pentru a le putea stăpâni mai ușor, ca atare despre ce vorbim? Astfel se poate explica și de ce, din 1990 încoace, fiecare generație de pensionari militari a fost umilită într-o formă sau alta. Nu mai stau acum să vin cu detalii, spun doar că uitasem și asta până mai deunăzi când, întâmplător, am dat peste o caricatură primită cadou de la amicul Octavian Covaci (*vezi p. 2*); chestia cu cadoul se întâmpla prin ianuarie 2011, când dumnealui era deja vajnic pensionar militar și eu încă în plină activitate, nici nu mă gândeam că voi apuca, iată, un deceniu de pensie „nesimțită” (pentru unii dintre noi tot mai *nesimțită* cu fiecare se-

zon care trece!), și numai nu am zâmbit a înțelegere când l-am auzit ce comentează, adică faptul că, în urma unei „ajustări” legislative, tot mai ce i se diminuase pensioara cu câteva sute bune de lei în loc să-i crească, după cum i se păruse corect să se întâmple, că doar inflație (galopantă sau numai la trap) era și pe atunci.

Și cu toate acestea, cum zic, pe principiul acela mioritic cu ferească Dumnezeu de mai rău!, eu unul fac tot posibilul să nu intru în panică. Păi, dacă nu a intrat el generalul Belizarie, care orișicât, a fost cineva la viața lui, eu de ce să mă agit? Mai ales că, vorba ceea, cine plătește lăutarii comandă muzica și, cel puțin momentan, după cum bubuie tunul, muzica (sigur că și nunta, și tot restul) se aude în altă parte, nu la noi. La noi, deocamdată, din câte apuc să mai trag cu ochiul pe la „tembelizor”, se pregătesc in-

gredientele pentru ciorba de potroace de după eveniment și, tot din câte se vede cu ochiul liber pe ici, pe colo, se trasează perimetrul pentru amenajarea raionului de refacere a forțelor, eventual se schimbă lenjeria prin saloanele spitalelor de campanie în așteptarea posibilor eroi răniți accidental în timpul Periniței. Totul însă în limita și în ritmul impuse de pușculiță, mai bine-zis de domnul acela distins care plătește lăutarii, după cum ziceam.

Prin urmare, nu ne rămâne decât să ne scoatem coifurile (sau căștile) de oțel din vitrină și de pe unde le mai avem și, la o adică, să le *retranslăm* în castroane. Poate dă Dumnezeu și ne mai pică totuși vreun obol, ceva, de la trecătorii mai înțelegători și cu dare de mână.

București, 18 iunie 2025

Jacques-Louis David, *Belizarie cerșind* (u/p, 1781), pinacoteca Palatului de Arte Frumoase din Lille.

Dictatul de la Viena, 1940

(Documente din arhiva regală)

DOCUMENTUL 2

*Răspunsul regelui Carol al II-lea către Führer**

EXCELENȚĂ!

Am luat cunoștință de scrisoarea Excelenței Voastre, cu sentimente foarte deosebite. Pe de o parte sunt foarte agreabil mișcat de sinceritatea cu care Excelența Voastră îmi împărtășește părerile sale, precum și de caracterul clar și amănunțit al acestei expuneri.

Pe de altă parte, perspectivele care se deschid țării mele îmi par, după impresiunea ce au făcut asupra Mea, foarte triste.

După cum Excelența Voastră veți vedea, din rândurile ce urmează, răspunsul Meu, precum și orientarea Mea, cer o efortare supraomenească spre a putea ajunge la o împăcare între concepțiile Excelenței Voastre pe de o parte și între sentimentele poporului meu pe de altă parte.

Excelența Voastră știe mai bine ca toți că nimic nu poate fi bazat durabil pe convențiuni, cari nu au asentimentul absolut al poporului, și anume nu numai al poporului cum a fost în anumite epoci ale istoriei reprezentată, ci al asentimentului tuturor generațiilor cari vor veni și cari în veșnicia secolelor au dreptul de a judeca și condamna.

De aceea, cred că Excelența Voastră își va da osteneala să sesizeze toate momentele sufletești care trebuiesc luate în considerare, când în calitatea mea de Domnitor al poporului Meu trebuie să mă exprim asupra lucrurilor de o importanță atât de covârșitoare și veți aprecia și în același timp și necesitatea că tot ce se va clădi în asemenea împrejurări, trebuie să fie pentru simțirea poporului un fapt exceptabil, care trebuie să poată rezista criticii istorice, în caz contrar riscăm cu toții să îndeplinim o operă trecătoare și zadarnică.

Înainte de a ajunge la miezul răspunsului Meu, cred că pasagiul din scrisoarea Excelenței Voastre în care Excelența Voastră consideră că atitudinea politice românești față de Reich părea puțin amicală, dimpotrivă chiar ostilă, se poate releva nu fără o oarecare amărăciune. Cred că prin această afirmare, pe care vreau s-o discut acum, se aduce României o mare nedreptate. Desigur că va veni momentul, pe care îl nădăjduiesc, când toate elementele istorice și neînțelegerile trecutului vor putea fi lămurite și când și Excelența Voastră își va reexamina părerea exprimată de curând.

Deoarece nu sunt de părere că acum este momentul oportun pentru aceste explicațiuni, doresc numai a mă exprima că îmi rezerv dreptul unei declarațiuni sincere asupra acestei chestiuni – care aparține trecutului – și relev că, dacă ar fi vorba numai de livrările de materiale extraordinare făcute de România Germaniei înainte și în timpul războiului – printre care produsele petroliere jucau un rol hotărâtor – ar fi prea suficient pentru a nu da o sentință atât de absolută în detrimentul României.

De asemenea, sunt dator și obligat ca Domnitor al Țării mele și ca moștenitor al Tatălui Meu, care a domnit șapte ani România Unită (România Mare) să protestez contra afirmației că România n-a reușit să armonizeze teritoriile noi din punct de vedere etnic și politic, mai ales că este cunoscut că votul de adeziune a tuturor provinciilor unite la Vechiul Regat în anii 1917-1918 a fost complet liberă și că plecând de la această dată integrarea sufletească a tuturor provinciilor a fost continuată într-un ritm pe cât de rapid atât de natural.

Spre deosebire de alte state noi, România a încercat să realizeze – fiind un stat vechi – în noua sa formă o unitate sufletească reală, fără dezagregamente, fără particularism sau tendințe speciale cu un caracter periculos și centrifugal între provincii.

Dovada că aceasta aparține adevărului dovedește faptul în sine că minoritățile cuprinse în granițele românești – cum este comunitatea germană – și-au exprimat liber de multe ori satisfacția asupra condițiilor de viață care le găsesc în România, un fapt care a fost confirmat și prin cuvintele ce Excelența Voastră le-a adresat reprezentanților oficiali ai statului nostru.

Așadar, este ușor de înțeles sau atunci când o unitate minoritară cum este cea germană este mulțumită și s-a putut simți legat sufletește de statul Român – contrar celor ce se petreceau sub dominația altor state vecine – cu atât mai mult se presupune, că românii băștinași s-au simțit fericiti în cadrul noului stat și au putut să ajungă sufletește, cât și politicește la o solidaritate care în adevărul ei nu poate fi negată. În afară de aceasta, în România nu a fost îngrijită și propășită numai solidaritatea națională, ci și cea socială prin reforma mării a împroprietăririi în favoarea țăranilor – care a fost executată fără să se țină seama de originea etnică – reformă agrară care stă într-un contrast vădit cu egoismul de clasă îndărătnic al păturilor guvernamentale ale unor țări vecine, reformă care constituie o adevărată anticipare a spiritului socialist și naționalist al epocii noastre și cu care ne putem lăuda.

Problema care o atinge Excelența Voastră, precum și soluția ce se dă ca cea mai preferabilă, poate fi tratată din două puncte de vedere:

- a) sub punctul de vedere al utilității și
- b) sub cel al momentului oportun.

* Scrisoarea aceasta, ca și cea precedentă, apărută în numărul trecut al revistei noastre, a fost inclusă de către Mihail Manoilescu în cartea sa *Dictatul de la Viena: memorii iulie-august 1940*, apărută la Editura Paul Editions, București, 2020. „Răspunsul regelui Carol al II-lea” publicat de noi aici și acum, care ne-a parvenit pe altă filieră împreună și cu alte documente, avea să fie formulat, aflăm din cartea citată, chiar de diplomatul M. Manoilescu (p. 68 și urm.), suveranul mulțumindu-se doar să-l aprobe, asta după ce inițial a fost tentat să ignore scrisoarea lui Hitler, ceea ce, evident, ar fi constituit o mare ofensă.

Cărți poștale, seria „Carol al II-lea”, colecția „ProARME”.

Problema văzută mai întâi din al doilea punct de vedere, aş ruga pe Excelența Voastră a lua în considerare ce moment penibil sufletească este cuprins în rezolvarea problemelor noastre cu Ungaria și Bulgaria.

România se găsește scurt timp după sacrificiul dureros pe care a trebuit să-l facă cedând Rusiei Sovietice dreptul de a ocupa militaricește Basarabia și nordul Bucovinei, ba chiar și o parte din vechea Moldovă, adică din vechiul regat al regelui Carol I.

Acest sacrificiu este mare, nu numai faptul în sine, ci și modul cum a fost săvârșit, întrucât am fost puși în situația să cedăm aceste provincii fără luptă. Ele sunt atât prin în-treg trecutul lor, cât și prin caracterul lor etnic al majorității populației absolut provincii românești. Pentru această cedare care a zdruncinat profund sufletul poporului am primit sfatul chiar al Excelenței Voastre și l-am urmat.

A doua zi, după ce poporul nostru a primit o astfel de lovitură, pentru care Eu, în calitate de Domnitor și poporul Meu, a trebuit să facă toate eforturile imaginare pentru a obține ordinea în interior – ceea ce nu a fost întotdeauna de realizat – în timpul în care sufletul poporului Meu este constrâns până la refuz, suntem puși în fața unei noi probleme, care conține posibilitățile unor noi cedări față de alți vecini ai Noștri, cari ne sunt inferiori atât ca număr, cât și ca putere.

Oricât de mare ar fi rațiunea poporului Meu, și dorința Mea personală de a colabora cu prețul unor sacrificii la realizarea unei ordine superioare politice în Estul European, nu pot totuși nega faptul că a supune România azi și în momentul de față fără menajamente la noi sacrificii, ar putea duce la perturbațiuni interne și ca urmare vecinii ei cei mai puternici – cari par a fi mai puțini susceptibili unor revizui – s-ar grăbi să tragă foloase.

De aceea sunt hotărât să expun părerea mea, că oricare convenție politică care ar trebui înfăptuită și care ar duce la zdruncinarea internă a României ar periclita țara Mea și ar crea acest pericol pe care Excelența Voastră sunteți hotărât să-l înlăturați și care s-ar ivi totuși, dacă sfătuiți România să ajungă la o înțelegere cu vecinii ei – Ungaria și Bulgaria. De aceea, nu pot accepta decât astfel de convențiuni și soluțiuni, cari nu duc la zdruncinare completă a statului român de azi; iar aceasta nu constituie numai un punct de vedere ego-centric românesc, ci unul european.

Menționez că unul din mijloacele care ar atenua lovitura care urmează să primească poporul prin anunțarea unor

noi sacrificii ar fi acela că reglementarea sus-numitelor dificultăți să aibe loc odată cu toate acele convențiuni cari sunt prevăzute pentru estul european și cari sunt cuprinse în concepția de stat a Puterilor Axei și care la rândul lor prevăd crearea unui echilibru mai durabil și drept în acest continent.

Nu pot să relev îndeajuns importanța acestui punct de vedere și să subliniez suficient de tare pericolul pe care numai reglementarea specială a dificultăților românești ar reprezenta pentru pacea generală imediat după ocuparea Basarabiei și a Bucovinei de nord.

Nu cred că statul Nostru și poporul Nostru pot fi considerate ca singurele făptuiri politice care să aducă în-continuu sacrificii pe altarul păcii fiind aleși de germani pentru înfăptuirea unei ordini politice superioare preconizate de acesta.

Acest fapt ar produce desigur la toți vecinii noștri regretabila impresie că România este o țară gata să cedeze față de oricine.

Așadar, în loc să obligăm pe calea unor concesiuni infinite și nedrepte poporul meu – și aceasta o afirm cu toată sinceritatea și fără niciun gând de supraestimare și orgoliu – poporul Meu ar prefera un război pentru care nu am putea prevedea nici măcar șansele eventuale.

Excelența Voastră nu poate intenționa să se înfățișeze lumii ca un popor lipsit de voință, un popor care a dat dovadă de destoinicie și de unitate politică timp de mai multe secole, mai ales de când conducerea lui a fost preluată de actuala dinastie, aplicându-i procedee care au fost întrebuițate numai și numai față de el.

Cu spiritul animat musai de rațiune și numai de rațiune, ținând seama de toate argumentele politice și ale forței lor, care domină azi situația în România, o consider totuși ca o datorie a Mea să constat categoric că există limite a căror depășire – Eu solidar cu poporul Meu – nu le voi îngădui niciodată.

Dacă fac această afirmație o fac fiindcă am convingerea ei deplină că spiritul de dreptate al Excelenței Voastre nu va îngădui nici ca poporul român să fie jignit printr-un tratament care pare diferit de cel aplicat altor popoare, ci că se are în vedere numai o reconstruire generală privind toate popoarele din estul european, o reconstruire în care până în cele din urmă fiecare popor în parte își va găsi echilibrul său fără a-și pierde din demnitate.

În concluzie vreau să rezum punctul meu de vedere și acela al Guvernului Meu, în următoarele puncte:

I. Din cele două posibilități expuse în scrisoarea Excelenței Voastre din 15 iulie, sunt de părere că numai a doua posibilitate poate fi luată în considerare. Această de a doua posibilitate – pe care Excelența Voastră o recomandă în mod expres – trebuie să fie legată de speranța care reiese din înșirarea următoarelor puncte:

II. Una din condițiile esențiale pentru reușita pasului pe care îl întreprindem în direcția arătată este ca întrevederile pe care România le va avea de dus cu vecinii săi să fie duse în același timp și de celelalte state din sud-estul european – care au dificultăți similare de o importanță mai mică sau mai mare.

III. La tratarea acestor probleme nu trebuie să predominie nici exclusiv punctul de vedere juridic, nici exclusiv cel al forței politice, ci ar trebui să fie îndeobște hotărâtor punctul de vedere al dreptății pentru fiecare popor în parte.

În acest sens, România nu se poate îndepărta nicio clipă de principiul etnic, un principiu care poate fi satisfăcut în mare

măsură prin schimbul de populație, care ar trebui executat sistematic și obligatoriu pentru a micșora sau înlătura, chiar completa sensibilitatea problemei minorităților naționale.

IV. Pentru a ajunge la o rezolvare dreaptă a complexului de probleme care despart România de Ungaria și Bulgaria – fără a ieși din cadrul principiilor – este absolut necesar să nu contăm pe arbitrajul Puterilor Axei, nepretins, ci pe influența Dvs. permanentă pentru a nu îngădui depășirea principiilor odată stabilite în cursul tratatelor.

Dacă nu am avea certitudinea că am putea conta pe această influență, ce ar înlesni tratativele noastre, nici nu le-am începe, deoarece suntem foarte puțin convinși de moderația vecinilor noștri.

V. Nu putem concepe ca sacrificiile ce le aduce România – chiar numai prin faptul că admite aceste tratative – să nu aibe un alt rezultat decât să atenueze pentru moment tensiunea dintre Țara Noastră și cele două state vecine de mai sus.

Pentru noi, aceste sacrificii trebuie să ducă nu numai la o pace definitivă și la raporturi bune și de prietenie cu vecinii noștri, ci mai cu seamă la o nouă ordine politică, în care nu ne-am putea lipsi de obligațiunile largi învederate de Germania.

VI. Cum reiese chiar din scrisoarea Excelenței Voastre, care vorbește de fapt – sub anumite împrejurări – de posibilitatea că Germania ar fi dispusă să ia obligațiuni largi asupra sa – atât Eu, cât și Guvernul Meu suntem de părere că scopul întregului procedeu, în caz că noi vom ajunge la o înțelegere cu acești vecini ai Noștri, este acela că ne-am putea bucura de o sinceră colaborare politică cu Germania și de garanțiile Reich-ului față de orice posibilitate și orice încercare de violare a teritoriului Țării Noastre de oriunde-ar proveni.

Nu mai în felul acesta credem că s-ar putea lucra pentru fericirea și viitorul acestor trei state, astfel cum reiese din sfârșitul scrisorii Excelenței Voastre.

VII. Un moment care pare esențial este să fim lăsați în pace și nestingeriți în timpul tratatelor – pe care nu avem niciun interes să le prelungim – bineînțeles nu numai din partea Ungariei și a Bulgariei, ci și din celelalte părți de unde ne-ar amenința vreo primejdie.

Ar fi mai mult decât nerațional dacă tocmai aceste tratative, care au loc la îndemnul Excelenței Voastre, ar produce la vecinii noștri mai puternici o eventuală indispoziție, care ar putea avea ca urmare o situație periculoasă și îndoielnică pentru Țara Noastră.

VIII. Pentru a ține seamă de gândurile exprimate de Excelența Voastră, am numit deja delegații respectivi, cari sunt destinați să-mi culeagă primele informațiuni despre concepția Guvernului Ungar respectiv Bulgar privitoare la această chestiune.

Adaug că aducătorii acestei scrisori, Președintele Consiliului Meu de Miniștri și Ministrul Meu de Externe, au fost însărcinați de Mine să dea Excelenței Voastre toate explicațiunile lămuritoare ce veți crede necesare privitoare la această scrisoare și urmarea ce trebuie să i se dea.

Cu această ocaziune, exprim Excelenței Voastre asigurarea deosebitei Mele considerațiuni și distinsei Mele stime.

CAROL R

Saga imamului Talip sau turcul care a salvat podul inginerului Saligny

de lt.-col. ing. (r)
Geo Ciolcan

Ofițer de căi ferate, după semnul de armă purtat pe epolet, altminteri mai degrabă jurnalist decât orice altceva, locotenent-colonelul (r) Geo Ciolcan (n. 4 iunie 1935, București) a publicat în 2024 culegerea de reportaje, în două volume (aproape 700 de pagini în total), cu titlul *Călător prin România*, apărută la Editura UZP din București, trimisă și subsemnatului, prin PTTR, deși locuim nu prea departe unul de altul, cu un măgulitor autograf. După cum mărturisește autorul însuși în cuvântul-înainte la primul volum, aveam de-a face cu „rodul mai multor călătorii prin Țară”, peregrinări organizate în mod special sau excursii ad-hoc, ivite cu diverse ocazii, pe care le-a fructificat, transformându-le în „expediții de cunoaștere” a unor zone geografice cu adevărat de poveste, reportajele rezultate în acest context fiind publicate de-a lungul anilor în „Flacăra lui Adrian Păunescu” (majoritatea) și, în parte, în săptămânalul „România Mare”. Opera unui entuziast, jurnalist de mare forță și poet cu har, scrise dintr-un foc, e drept că pe alocuri cam lungi și inegale valoric, alteori vii și surprinzător de interesante pentru iubitorii genului literar (și jurnalistic) în discuție, reportajele prietenului (și, oarecum, și consăteanului din Crâmpoia Oltului, de unde este originară familia Ciolcan) m-au captivat și pe mine. Cu adevărat remarcabil însă mi s-a părut reportajul selectat, cu titlul ușor ajustat și propus fragmentar și dumneavoastră, cititorii acestei reviste, asta cu atât mai mult cu cât nu cred să existe militar feroviar care să nu fi traversat vreodată în viață, cu trenul ori auto, alții – cei mai vechi dintre noi – chiar la pas, legendarul pod al academicianului Anghel Saligny de peste Dunăre, de la Fetești–Cernavodă, de-a dreptul încantați de arta inginerescă a acestui mare român cu origini polono-franțuzești dar fără să cunoașteți una dintre istoriile care-l fac demn de faima care l-a însoțit dintotdeauna. Trecem peste cum l-a cunoscut autorul pe imamul Talip din Măcin, ca și peste alte detalii de culise, desigur că interesante, poate, dar mai puțin valabile în contextul de față. Cu precizarea că reportajul, în integritate, se găsește în volumul întâi al cărții citate, la p. 216–226, punem punct acestui mic șapou, nu înainte de a-i ura La mulți ani! camaradului nostru Geo Ciolcan, intrat deja în rândul select al nonagenarilor; Dumnezeu să-i dea sănătate să mai scrie mult și bine și de acum înainte! (D.G.)

Povestea imamului Talip din Măcin poate fi măsurată doar prin adjectivele colosal, magnific, formidabil, sau – ca să fiu malițios – prin alt adjectiv, anume incredibil. Și iată ce spune: „Străbunicii și bunicii mei au trăit în România ca în patria lor. Străbunicul Talip Talip, ale cărui nume și prenume le port, a fost singurul care nu s-a născut pe pământ dobrogean. Era venit însă cu mult înainte de anul 1877. Stabilit în satul Măgura, a muncit și a făcut avere – zeci de hectare de pământ, zeci de vite, cantități apreciable de aur –, situație materială care ne conferea un statut social special, dar, care, mai târziu, avea să ne aducă numai nenorociri și suferințe la câteva generații din neamul nostru. Istoria comunității turcești din Dobrogea luând o altă turnură după 1878, cu mai puțin de trei decenii până în

Primul Război Mondial, din Măgura au plecat toți musulmanii, străbunicul Talip fiind singurul încăpățânat care nu a vrut să părăsească România, deși deținea averi însemnate și în Bulgaria, iar în Turcia era așteptat de rude. Pur și simplu se îndrăgostise de aceste meleaguri și îi iubea pe conaționali

bun și un filantrop care nu cerea nimic în schimb, doar dragostea și liniștea consătenilor.”

Talip Talip povestește cursiv, dezgropând amintiri din vremi vetuste, încercând să rescrie biografia unui neam de musulmani care a conviețuit într-o mare de creștini ortodocși. În timp ce ascult saga familiei Talip, nu pot pune stavilă unui șir de nedumeriri născute din profunzimea unei judecăți de valoare a unei teme istorice care a preocupat lumea românească secole la rând – dominația Imperiului Otoman, cu rezultatele consemnate contabilicește de documentele la zi. Ce undă de patriotism față de neamul românesc să se fi iscat în inima neamului turcesc a lui Talip Talip? După un secol, un secol și jumătate, mai poate reda, acum, acest imam cu fața lui de tip asiatic și cu privirea aruncată departe, în hăul Istoriei, momente demne

de crezare? Deși, acum, când scriu aceste rânduri, întrebările de atunci mi se par subversive, poate chiar puțin forțate, le-am așternut pe hârtie pentru a contura cât mai pregnant confirmarea spuselor interlocutorului meu despre gestul patriotic săvârșit de străbunicul său, primul Talip Talip din arborele genealogic al familiei. De acum încolo viața bate filmul, orice peliculă cinematografică având în centrul său un scenariu bazat pe fapta eroică a străbunicului Talip Talip ar fi câștigat un mare premiu de specialitate.

„Primul Război Mondial, după ce războaiele balcanice înfuriaseră Bulgaria pentru pierderea celor două județe (Durostor și Caliacra), ne-a adus din nou în conflict cu statul vecin, de peste Dunăre, acesta făcând parte din tabăra Germaniei și a Turciei. Bunicul Achif a trăit acele vremuri și mi-a povestit tot, după ce făcuse și cercetări în arhivele de la Constanța, pentru a lega toate informațiile într-o descriere coerentă a unei întâmplări nemaîntâlnite pe la noi. După cum v-am spus și mai înainte, străbunicul Talip Talip avea averi și la Sofia. Într-una din zilele în care se afla acolo cu afaceri, a fost contactat de serviciile secrete bulgare, care l-au racolat (a se citi – forțat) în vederea unui act de sabotaj menit să producă neajunsuri imense României. Cunoscându-l ca pe un turc cu influență morală asupra dobrogenilor din zonă, bulgarii – printr-un joc de șantaj ordinar – i-au încredințat sarcina ca, în fruntea unui comando bulgăresc, să dinamiteze podul de fier de la Cernavodă! «Și dacă nu pot face asta?» a încercat străbunicul Talip să creeze un suspans și un răgaz. «Vei rămâne fără nimic din toate bunurile pe care le ai aici, și chiar fără viață», a venit răspunsul năucitor din partea inițiatorilor bulgari ai acestui îndrăzneț act de sabotaj, încă înainte de a ajunge conflictul războiului în zonă...”

Domnul Talip Talip simte nevoia unei pauze. Nu atât de respirație, cât de reculegere, lăsând un timp de reflecție și de ordonare a evenimentului ce urma a fi relatat. Din crisparea frunții sale și din adâncirea cutelor faciale mi-am dat seama că urma să aflu ceva nemaiauzit. De aceea am tăcut și eu, respectându-i povestitorului dreptul la reîmprospătarea amintirilor.

Statuia dorobanțului instalată la capul podului „Carol I” de la Cernavodă, opera (în bronz) a sculptorului francez Léon Pilet (1836–1917).

Alegere greșită de trădător

Calculul bulgarilor la alegerea trădătorului a constituit o mare eroare săvârșită de serviciile secrete respective. Probabil că, atunci, la început de veac XX, știința studierii unui astfel de caz, cu tot ce implica urmările unui act major de sabotaj, implicat reacțiile celui racolat să fie vârful de lance al execuției, nu dispunea de parametrii tuturor segmentelor intrate în joc, în acest context fac referire la studiul problemei din punct de vedere psihologic, acolo unde cred că au păcătuț specialiștii militari bulgari. Să mă explic (după datele furnizate de imamul Talip Talip). Așa cum ați putut constata, străbunicul imamului de astăzi – omul de afaceri Talip Talip – era cunoscut în Dobrogea nu numai ca un om cu o avere considerabilă, dar și ca un filantrop dezinteresat, care, chiar în acea perioadă, primea mulțumiri din partea zecilor de români sprijiniți (financiar și material). Această latură de sorginte umană nu a fost inclusă în studiul bulgarilor, sau dacă au avut-o

în vedere, a fost situată pe un plan inferior celorlalte criterii de alegere. Să recapitulăm: moșierul Talip Talip nu putea fi cumpărat cu bani (este evident); nu putea fi invocată nicio aprehensiune față de populația de etnie română, aceasta primindu-l în sânul ei fără nicio reticență; din punct de vedere material, deși deținea proprietăți și în Bulgaria, legătura lui de bază era în România, în Dobrogea – ca dovadă, întregul arbore genealogic, începând cu el și până la urmașii din zilele noastre a prins rădăcini în pământ dobrogean; din punct de vedere social, moral și etnic, străbunicul Talip Talip nu și-a exprimat niciodată măcar o umbră de ură față de conaționalii de etnie română, dimpotrivă (exemplele le-ați cunoscut mai devreme). Deși s-ar putea creiona și alte contramotivații, în pledoaria pentru alegerea greșită a lui Talip Talip în punerea la cale a aruncării podului de la Cernavodă în aer, mă opresc aici și dau din nou cuvântul imanului din Măcin, pentru a desluși ițele pregătirii acestui act criminal:

„M-am gândit și eu, pe ce criterii a fost ales străbunicul meu în fruntea acestui comando. Cred că bulgarii au mizat pe autoritatea pe care o căpătase străbunicul de-a lungul timpului, în mai toată Dobrogea, sperând ca această calitate să fie deturnată acelei idei sinistre. După ce bulgarii l-au «pregătit» teoretic, abia înainte de intrarea României în război i-au adus la cunoștință misiunea, adică să primească echipa de militari bulgari instruită pentru dinamitarea podului, s-o găzduiască în secret și apoi, împreună cu materialul exploziv, s-o îndrume la podul de la Cernavodă. De aici încolo, partea din misiune a străbunicului lua sfârșit, restul rămânând în sarcina echipei bulgare.”

După cum vom vedea în continuare, alegerea trădătorului a fost făcută greșit, turcul Talip nemurdărindu-și conștiința cu o astfel de crimă împotriva poporului care l-a adoptat în sânul lui fără nicio urmă de discriminare.

Turcul „frate” cu regele României

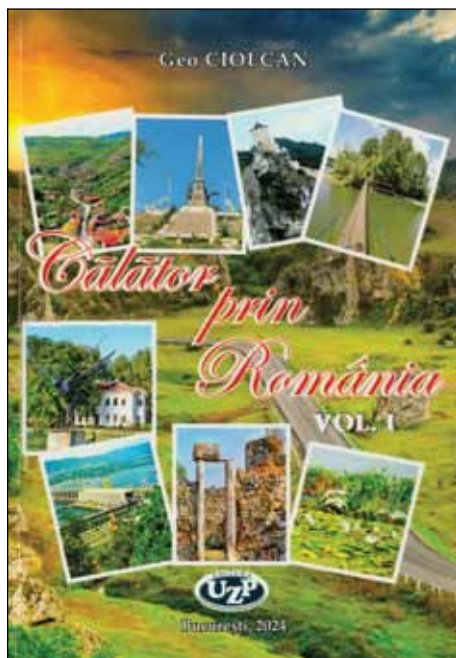
Mai rămăseseră șapte zile până la data planificată pentru aruncarea podului în aer. Pentru moșierul Talip Talip, hotărârea era deja stratificată în cuprinsul inimii: va acționa chiar

În prima zi a săptămânii. Ticlui pe loc o scrisoare în limba arabă, apoi chemă doi oameni de încredere, le-a dat doi cai buni, cu următoarea misiune: „Urmați calea Măgura–Negru Vodă–Amzacea (unde înlocuiți caii cu o pereche odihnită) –Topraisar–Cumpăna–Constanța. Acolo dați plicul la Comandament. Nu deschideți plicul și nu-l dați decât persoanei căreia îi este adresat! Drum bun și... noroc!” Într-adevăr, era nevoie de noroc. Astfel, în acel februarie 1916, când albul imaculat al zăpezii sclipea mai tare sub copitele cailor din ograda lui Talip Talip, care galopau spre o posibilă salvare a Podului de la Cernavodă, o cât de mică fisură în planul bătrânului turc ar fi dat totul peste cap colorând drumul desfundat cu roșul ființei umane.

„Totul a ieșit ca la carte. Documentul a fost tradus imediat în limba română și Armata a inițiat grabnic prinderea făptuitorilor chiar la podul cu pricina, în timpul pregătirilor pentru distrugerea acestei bijuterii din beton și oțel. Dar, ce este interesant aici, și inedit, așa spune eu, că operația de anihilare a actului de sabotaj a fost realizată chiar de regimentul regelui Ferdinand, comandat de el în persoană. De la acest fapt pleacă următoarea întâmplare, pe care mi-a povestit-o bunicul Achif, el fiind de față la acest eveniment. Ce s-a întâmplat? După dejucarea planului sinistru și salvarea podului de la Cernavodă, regele Ferdinand a venit cu toată suita sa în satul Măgura, la străbunicul meu. Plin de voie bună și prezentându-se ca un om de rând, Regele, în curtea casei, i-a pus străbunicului pe piept Ordinul «Mihai Viteazul», adresându-i următoarele cuvinte: «Dragul meu, pentru fapta eroică a dumitale, Coroana Regală a hotărât să te împroprietărească cu 100 de hectare de teren, în locul pe care îl vei alege. De acum înainte, tu vei fi fratele meu». După o clipă de înmărmurire, străbunicul a reacționat cum a știut el mai bine în acel moment unic: «Să trăiți! Măria Ta, mă scuzați că intervin. Vă mulțumesc pentru mărinimia voastră, dar eu n

vreau pământ, pentru că nu pentru recompensă am făcut ceea ce am făcut, ci pentru Țara mea, România. Totuși, ca să nu vă supăr, dacă vreți, îmi dați pe jumătate, doar 50 de hectare. Dar eu îndrăznesc să va rog altceva, un lucru în legătură cu satul nostru.» «Spune, nu te sfii, cere-mi orice» îi răspunse Ferdinand, puțin

mirat. «Majestate, drumul de la noi la Negru Vodă se prezintă într-o stare jalnică. În special iarna, nu putem ajunge la timp cu bolnavii la spital, mor oamenii cu zile. De aceea vă rugăm să avem și noi un drum pietruit, care ne-ar scăpa de belele. Și vă mai rog un lucru: dacă puteți treceți satul Măgura la statut de comună, astfel vom avea și noi dispensar, post de jandarmi și alte lucruri bune pentru săteni. Pentru ei vă rog eu să interveniți, pentru români. Eu, singurul turc din Măgura, ce să-mi mai doresc?» Pe loc Regele Ferdinand i-a promis că va îndeplini toate cerințele turcului Talip Talip. «Cum să nu pot? Dumneata, Talip, ai salvat România de la o mare catastrofă!» Dacă vreți să știți, promisiunea regelui n-a rămas doar în zâmbete și în străngeri galeșe de mână (așa cum se întâmplă astrăzi cu cei de la cârma Țării). Drumul până la Negru Vodă a fost modernizat – localnicii numindu-l «Drumul lui

Ferdinand», chiar în acel an Măgura a fost înălțată la rang de comună, cu toate drepturile ce-i revin unei astfel de localități: școală, poștă, dispensar – o astfel de civilizație la început de secol XX într-un sat dobrogean de la sud de Dunăre...

Pedeapsă: arderea de viu, în cuptor

Fapta se consumase.

De parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, pe Talip Talip nu l-a deranjat nimeni. Decorarea lui de către regele Ferdinand nu fusese popularizată tocmai pentru a nu atrage atenția. În plus, Armata Română s-a oferit să-i acorde

protecție, ceea ce constituia un motiv de încredere pentru turcul Talip. Câteva luni a stat liniștit în Dobrogea, încercând să dezlege inacțiunea bulgarilor. Între timp, primea vești de la rudele din Sofia, care-i aduceau la cunoștință represaliile statului bulgar împotriva unor locuitori de naționalitate română, sfătuindu-l să stea departe de acest focar de răzbunare.

„Străbunicul meu a judecat greșit tăcerea instituțiilor bulgare de forță, înțelegând prin această liniște că nu fusese descoperit ca acela care i-a «turnat» pe bulgari. Străbunicul meu nu mai avea răbdare. Deși fusese chemat în Turcia, să stea ascuns la neamuri până va trece războiul, a refuzat. Așa se face că, la numai trei luni de la eveniment, Talip Talip are curajul să meargă la Sofia! Astăzi, când cunosc deznodământul, îmi este aproape imposibil să dezleg misterul: ce-a fost, curaj? Încredere oarbă în secretomania acțiunii lui? Sau poate fi și acceptarea de bună voie a sorții, știind ce-l așteaptă?”

Acum, la 104 ani de la tragedie, supozițiile care ne năpădesc mintea, proiectând în timp posibile scenarii, țin doar de literatură, de aceea nu avansăm nicio ipoteză, lăsând la latitudinea cititorului să interpreteze „aria”. Cert este faptul că organele de specialitate din țara vecină i-au urmărit atent fiecare mișcare a acestui turc destoinic. L-au arestat încă de la intrarea în capitala bulgară și a început supliciul. Legat de mâini și de picioare, fără a se schița măcar vreun proces, au jucat hora pe el și, cât mai pâlâpâia un fir de viață în trup, l-au aruncat într-un cuptor cu jar încins, torturându-l cu atâta cruzime, încât cei aflați întâmpălător la fața locului leșinau la vederea trupului carbonizat și la mirosul specific arderii unei mari cantități de carne.

– Doamne, ce spectacol oribil! Familia din România cum a aflat de moartea tragică a străbunicului dumneavoastră?

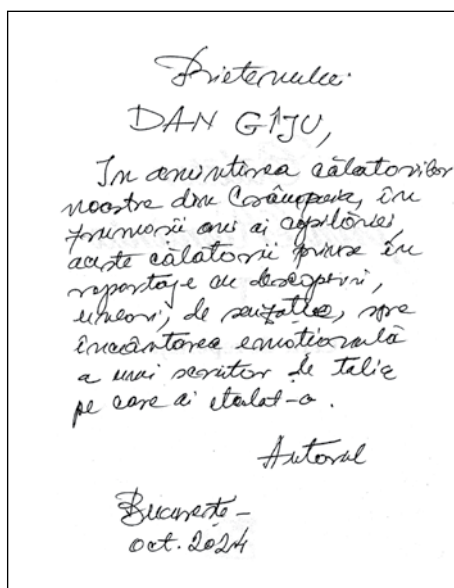
– Bulgarii au avut grijă să facă poze și să le publice în gazetele lor, cu mențiunea despre nu știu ce trădare a neamului. Care neam? Ce, el era bulgar? Rudele din Sofia ne-au trimis vestea însoțită de această oribilă fotografie, după care n-am mai știut nimic despre el. Bunicul și tata au fost dărâmați sufletește, mult timp

rămânând fără glas. La răspândirea veștii despre dispariția cruntă a străbunicului, românii din Măgura, dar și din multe localități din Dobrogea, au plâns și au ținut doliu timp de trei zile și trei nopți, ca după un mare fiu al satului românesc...

Decăderea și înălțarea familiei Talip

De acum înainte, povestea omului din fața mea se înscrie în contemporaneitate, înțelegând prin aceasta drama țaranului român de după 1959. În acest context, familiei Talip i s-a luat toată averea, fiind mutați cu domiciliul forțat în alt sat, tatăl imamului fiind închis la Râmnicu Sărat. În acest cadru impropriu pentru dezvoltarea unui copil, care trăia drama nemeritată a familiei și a neamului său, fiind „pedepsit” pentru că era fiu de moșier, Talip Talip se înscrie la Seminarul Musulman de la Medgidia, absolvind în 1969, ca ultimă promoție înainte de închiderea acelei instituții de învățământ. [...] Rememorând istoria imamului Talip Talip

și a familiei sale este greu să găsești o definiție a atașamentului acestor musulmani față de poporul în mijlocul căruia au trăit. Îndurarea unor restricții

inumane, cât și primirea de pedepse de ordin politic, în anii '50, trimiterea în pragul sărăciei a unei familii cu un statut bine definit în Dobrogea, de mai multe generații, și alte întâmplări trăite, așa cum le-ați aflat din reportaj,

nu le-a clintit dragostea și atașamentul pentru Dobrogea noastră și oamenii ei. Pentru a înțelege sufletul acestui imam, găsim astfel o explicație la nedumerirea de mai sus, să-i ascultăm vorbele blânde, fără nicio ură asupra unui trecut dureros:

„Lumea s-a schimbat. Când am venit eu, în 1969 în Măcin, aici trăiau 350 de familii musulmane. Astăzi mai sunt 150. Dintr-o populație de 12 mii de locuitori, azi, în Măcin, mai sunt vreo șase-șapte mii. Teoretic, avem ceva textile, firma unor italieni. Nu știu ce ne va aduce viitorul. Revoluția a fost înțeleasă greșit, pentru unii a devenit o democrație a prostiei umane. Construcțiile pe care le vedeți sunt de pe timpul lui Ceaușescu. Desigur, eu nu pot uita cum comunismul ne-a afectat pe noi, dar, totuși, Nicolae Ceaușescu a făcut ceva pentru Țară...”

Dincolo de subiectivitatea care se poate strecura uneori în relatarea vieții noastre, povestea imamului Talip Talip din Măcin rămâne înscrisă pe una dintre cele mai fierbinți file ale Istoriei României de lângă Dunăre.

Semnal

Monografia unui liceu militar

Prin amabilitatea camaradului și prietenului Marian Moșneagu, marinar, jurnalist și istoric cu state vechi, fost „lememist” într-o promoție mai mare ca a noastră, sunt fericitul posesor al unui exemplar, în xerox copie, din *Monografia Liceului Militar „Alexandru Ioan Cuza”*, apărută în 1995, în 136 de pagini, cu ilustrații (îndeosebi portrete) și tabele, opera profesoarei Mariana Graur și a regretatului contraamiral George Petre. Deși nu conține decât 30 la sută, cel mult, din ceea ce era de așteptat de la o astfel de lucrare, senzația fiind că a fost „croită” sub presiunea timpului, pentru orice absolvent – și nu numai, sper – al liceului în cauză, monografia pusă la dispoziție de către cei doi autori este foarte importantă, aceasta cu atât mai mult cu cât, la anii când studiam noi, deși am fi vrut să cunoaștem câteva date măcar sintetice dar certe din trecutul istoric al școlii pe băncile căreia ne toceam coatele nu mai puțin de patru ani din viață, nu prea aveam de unde, abia dacă aflam câte un crâmpei de legendă de la vreun ofițer mai cu experiență, iar de la cadrele didactice mai

nimic întrucât, după ce se achitau de îndatoririle didactice, la clasă, se grăbeau să plece acasă, noi rămânând mai departe între cele patru ziduri (exceptând orele de învoire în garnizoană la final de săptămână, desigur), luptându-ne cel mult cu câte un roman de inspirație realist-socialistă împrumutat de la biblioteca liceului. Nu e loc aici, din păcate,

decât pentru semnalarea acestei entuziaste și practice monografii, dar e bine să se știe că există și că, nu am nicio-ndoială, cândva, se va găsi cineva care, pornind de aici, să o upgradeze și, desigur, să o tipărească într-un tiraj convenabil.

Dan G.

Brașovenii și aviația

La 12 noiembrie 2022, s-au împlinit trei decenii de la plecarea la „escadrila cerului”, cum se spune în cazul aviatorilor, a locotenent-comandorului Dan-Valentin Vizanty, alias „Mon Cher”, cunoscut drept „cel de-al patrulea as” din istoria aripilor românești (după „Băzu” Cantacuzino, Șerbănescu și Milu), mai numit și „Salvatorul Bucureștilor”, așa după cum nu mai puțin faimosul Agarici trece drept „Salvatorul Constanței”. Cu această ocazie, la invitația muzeografului Traian-Constantin Dumbrăveanu (în calitate de gazdă) și în prezența doamnei Ana Maria Vizanti, fiica eroului, la Casa Memorială „Ștefan Baci” (unde între anii 1952–

care au lăsat o plăcută impresie, noi apreciem în mod deosebit interesul manifestat față de subiectul prezentat, ținuta și disciplina impecabile, nu în ultimul rând dezinvoltura tinerească și disponibilitatea pentru dialogul constructiv axat pe varii domenii, cu accent pe tematica spiritual-istorică și din sfera lor de pregătire tehnică, firește. La finalul programului, soprana Irinuka Gîju a susținut un scurt recital muzical, interpretând lucrări din repertoriul compozitorilor Anton Pann și Eugen Doga. Mulțumim și pe această cale organizatorilor evenimentului, cu deosebire domnului Traian-Constantin Dumbrăveanu și

1955 a locuit și Dan Vizanty), pe strada dr. Gh. Baiulescu nr. 9, după o scurtă slujbă de pomenire a „eroului de la 10 iunie 1944”, autorul Dan Gîju și-a lansat, în premieră pentru brașoveni, volumul omagial *Ziua cea mai neagră a indienilor cu două pene: file din biografia asului Dan Vizanty* (Editura Favorit, București, 2019). Organizat într-o ambianță caldă și primitoare, evenimentul s-a bucurat de o atenție onorantă din partea publicului brașovean, cunoscător al istoriei aviației românești din cel de-al Doilea Război Mondial și nu numai, atmosfera fiind una cu atât mai specială cu cât au primit aprobare să participe și studenții din anul întâi ai Academiei Forțelor Aeriene „Henri Coandă” din Brașov, instituție-fanion a învățământului militar superior din orașul de la poalele Tâmppei,

doamnei Liliana Spătaru, studenților militari și celorlați participanți, reprezentanți ai tuturor categoriilor de vârstă (inclusiv nonagenari), cu toții mari admiratori ai asului Dan Vizanty, ai aviației de vânătoare în genere și, de ce nu, ai cărților inspirate din viața eroilor aviatori, ca dovadă că au fost primite cu mare interes și curiozitate – în afară de *Ziua cea mai neagră...* – și celelalte cărți ale genului editate la Favorit, începând cu jurnalul *Doi ani de foc pe Messerschmitt* al regretatului as Ion Dobran și terminând cu *Așii aviației regale*, *Amazoanele văzduhului* și *Evadare din Eden*, acestea din urmă semnate tot de autorul „filelor” din biografia asului Dan Vizanty. (D&D)

Confesiunile unui ofițer de transporturi militare

de col. ing. (r)
Stelu-Minu Onofrei

Colonelul ing. (r) Stelu-Minu Onofrei, pe care l-am avut coleg timp de trei ani în școala militară, între 1983–1986, s-a născut la 29 octombrie 1964, undeva la marginea Botoșanilor, ca fiu al lăcătușului mecanic Sandu Onofrei și al Ilenei, confecționeră ca profesie, copilăind alături de alți trei frați și surori. După absolvirea celor opt clase ale Școlii generale nr. 8, urmează Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, între 1979–1983, perioadă în care, va menționa într-o autobiografie, „am evoluat la juniori, în echipa de fotbal A.S. Armata Câmpulung Moldovenesc, jucând vreo trei-patru meciuri și la seniori, iar din anul 1982 am făcut parte din echipa de handbal a liceului, care a participat la spartachiada de la Alba Iulia”. Urmează Școala Militară de Ofițeri Activi de Geniu, Construcții și Căi Ferate din Râmnicu Vâlcea, la specialitatea căi ferate, între 1983–1986, „perioadă în care am participat, cu echipa de handbal a școlii, la două spartachiade: cea din 1984, de la Constanța, și în 1986 la Brașov”. De acum ofițer, continuă pregătirea profesională prin absolvirea a o serie de cursuri și nu numai, astfel: Cursul de specialiști poduri provizorii, desfășurat pe râul Mureș, la Batalionul 123 Poduri CF Aiud, în anul 1987 (unde iarăși am fost colegi); Cursul de pregătire comandanți companii și șefi comendure transporturi militare, la Centrul de Instruire Geniu (în anul 1989); Facultatea Tehnică de Construcții București, în specializarea Inginer construcții căi ferate, drumuri și poduri (1999); Curs postuniversitar de pregătire a teritoriului pentru apărare, la Universitatea Națională de Apărare (în 2011). Din anul 2015, deține titlul de inginer militar, în specialitatea Tracțiune și exploatare

feroviară. Strict profesional, a încadrat funcțiile următoare: comandant de pluton la compania de la Hunedoara, în Batalionul 123 Poduri CF Aiud, împreună cu locotenentul Sorin Balogh, tot din promoția noastră, avându-l la comanda companiei pe locotenentul Vasile Popescu, postură din care, între 10 septembrie 1986–1 martie 1988, a asigurat întreținerea și repararea liniilor c.f. din Combinatul siderurgic Hunedoara; șef Comendure transporturi militare Suceava, aparținând Serviciului Regional Iași (șef fiindu-i aici colonelul Neagu Priceputu), participând la imbarcarea și debarcarea eșaloanelor militare de transport de pe raza de activitate, de la Ilva Mică până la Pașcani (anii 1988–1989); dispecer la Serviciul Regional de Transporturi Militare București, în perioada 1989–1990, avându-l șef pe colonelul Constantin Luca, unde a desfășurat activități și pe timpul Revoluției din Decembrie 1989; dispecer la Direcția Transporturi și Comunicații Militare (în perioada 1990–1996, șef fiindu-i generalul de brigadă Constantin Nicolescu); loțiitorul comandantului la Trenul de Comandament al MAPN, avându-l comandant pe colonelul Avram Radu (între 1996–2005); comandant al Trenului de comandament al MAPN (2005–2009); loțiitorul comandantului U.M. 02601 București, unitate care administrează și gestionează locațiile Centrului Național Militar de Comandă și asigură condițiile corespunzătoare și legale de lucru ale personalului acestuia (2009–2016). Trece în rezerva la 1 ianuarie 2017, cu drept de pensie. (D.G.)

Pe drumuri de munte, în județul Vâlcea, februarie 1984, de la stânga la dreapta, începând cu rândul de jos: elevii Gheorghe Cojanu, Octav Mihalcea, Stelică Molodeț, Stelu-Minu Onofrei, locotenent Dan Deac (comandant companie), locotenent Viorel Olteanu (comandant de pluton), elevii Tudorel Borș, Teodor Bălan, Florin Băncianu, Dan Gîju, Eugen Rotaru, Ioan Ureche; rândul de jos: Mihai-Gabriel Georgescu, Simion Greu, Sorin Balogh, Adrian Ionescu, Ioan Grigore, Ovidiu Maxa, Eugen-Dumitru Rezac, Nicolae-Valentin Stanescu și Adrian Pîrîianu.

Unchiul Minu și arma căi ferate

Primele informații despre activitățile specifice transporturilor militare, începând de la caracteristicile tehnico-tactice ale vagoanelor și până la modul de alcătuire a unui eșalon militar, le-am primit de la unchiul meu pe linie paternă, colonelul Minu-Gheorghe Onofrei,

Timișoara, 1965. Interior din cazarma subunităților de căi ferate, în prim-plan cu cadrele militare. Pe rândul de jos, de la stânga la dreapta, al treilea este colonelul Minu-Gheorghe Onofrei.

Stația c.f. Florești, 1975. Cadre militare la activități specifice transporturilor militare. Pe rândul de sus, primul din stânga este Minu-Gheorghe Onofrei.

Focșani, 1976, pe râul Milcov. Activități specifice desfășurate în poligonul de poduri provizorii, de către cadrele militare de căi ferate. În mijloc, în picioare, este colonelul Minu-Gheorghe Onofrei.

din promoția 1953 a școlii de ofițeri. Așadar, sunt urmașul unui profesionist în transporturile militare, apariția mea în această armă (și specialitate) nefiind tocmai întâmplătoare. Este și motivul pentru care, ca o minimă datorie de onoare, cu ajutorul câtorva imagini foto din arhiva familiei, încerc să evoc și figura unchiului meu, cu accent pe activitățile specifice în care a fost surprins și... immortalizat. Nu înainte însă de a menționa un aspect ca și uitat de generațiile mai noi, și chiar mai vechi de militari feroviari: colonelul Minu-Gheorghe Onofrei a fost inclus, în anul 1978, în colectivul de realizare a primului film de transporturi militare românesc axat pe activitățile de îmbarcare și debarcare a unui eșalon militar dotat cu tancuri și, în genere, cu tehnică de luptă*.

Intemperii și peripeții

În ce mă privește, între primele misiuni memorabile o rețin pe aceea din vara anului 1987, când am fost detașat de la compania din Hunedoara tocmai la București, pe funcția de comandant de pluton, pentru a executa lucrările de refacere a stației de metrou Piața Unirii 2, afectată în urma precipitațiilor mari din acea perioadă. Am condus atunci un pluton de geniști adus de la Brăila, băieți numai unul și unul, care făcuseră „stagii” grele de închisoare înainte de armată, o parte dintre ei bifând chiar între patru și șapte ani de stat la răcoare. În primele zile ale lunii august, am curățat stația de metrou de toate deversările din canalizarea Bucureștiului, precum și liniile de cale ferată pe porțiunile de intrare și ieșire în/din stație. Lucram 12 ore pe zi, îmi aduc aminte și acum că rămăsesem cu cizmele din piele, de la absolvirea școlii militare, și după primele 24 de ore în șantier, stând permanent în apa, odată uscate, nu le-am mai putut descălța decât cu foarfeca. Apoi, până la sfârșitul lunii, am lucrat în zona respectivă la casetarea și betonarea albiei râului Dâmbovița, fiind verificați în permanență de reprezentanții statului, de la președintele țării și prim-ministru până la ministrul transporturilor. Nu spun că, la această activitate, am avut soarta meșterului Manole, în sensul că tot ce lucram ziua, se dăruia noaptea, din cauza ploilor abundente, lucrările executate de noi fiind luate de apă cu totul. Printre colegi i-au mai avut atunci pe locotenentii Gheorghe Cojanu și Adrian Bogdănesci.

Când avionul creează palpității

În anul 1994, o delegație americană a participat la o activitate în localitatea Oradea, urmând ca seara

* Este vorba despre filmul *Transporturi militare pe calea ferată*, în regia căpitanului ing. Ioan Oncioiu, realizat de Studioul Cinematografic al Armatei (SCA), la care maiorul (pe atunci) Minu-Gheorghe Onofrei a fost consultant, figurând ca atare pe genericul filmului. Prin grija colonelului (r) Cantemir Bețianu, filmul acesta – ca și altele – a fost recuperat din arhiva SCA, transferat pe suport digital și pus la dispoziția celor interesați (n.n., D.G.).

să plece cu avionul spre București, când are loc un eveniment cu totul neaștept exact la decolare. Au fost câteva probleme tehnice care s-au rezolvat imediat, însă delegația, probabil și ca urmare a unei superstiții, a refuzat să se mai îmbarce la bordul avionului. Atunci, pentru a liniști spiritele, conducerea armatei române a hotărât ca deplasarea în Capitală să se efectueze cu trenul. Cum tocmai eram în serviciul de dispecer la Direcția Transporturi și Comunicații Militare, am primit ordin direct de la generalul Dumitru Cioflină, șeful SMG, ca să organizez și să conduc această activitate. Și, de asemenea, să îi raportez personal, periodic, din jumătate în jumătate de oră, cum se desfășoară misiunea primită. Activitatea a fost organizată astfel: în trenul care venea de la Satu Mare și trecea pe la Oradea în drum spre București, vagoanele erau cam toate ocupate la refuz, însă cu sprijinul dispeceratului de la Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, am reușit să eliberăm un vagon de clasa întâi, iar la Oradea, cu ajutorul colegilor de la transporturi militare și al unității militare din zonă, am echipat vagonul cu saltele și cu lenjerie. Într-un final, în fiecare compartiment a fost repartizat câte un membru al delegației menționate mai sus și așa, practic boierește, s-au deplasat până la București. Despre această activitate am informat imediat șefii direcții, pe generalul de brigadă Constantin Nicolescu și, respectiv, pe colonelul Dumitru Bângă. Misiunea a fost îndeplinită cu succes, de unul singur. Totul s-a desfășurat ca la carte, iar a doua zi-dimineața, la prima oră, am fost felicitat – verbal și ulterior și în scris – de însuși ministrul Apărării Naționale de atunci, generalul Nicolae Spiroiu.

O activitate practică din anul 1995, condusă de colonelul Cantemir Bețianu, desfășurată în stația de cale ferată Voluntari, supervizată de către Direcția Transporturi și Comunicații Militare, în care s-a prezentat modul de rezolvare rapidă a eventualelor deficiențe apărute pe timpul îmbarcării tehnicii într-un tren militar. De la stânga: căpitanii Nicolae Spînu și Stelu Onofrei, maiorul Rodica Ionescu ș.a.

Lecție învățată la îmbarcarea unui eșalon militar

În 2004, a avut loc în țara noastră întâlnirea regională informală cu miniștrii apărării (abreviat RIMAp), la care au participat reprezentanții statelor din NATO.

Trenul de comandament al M.Ap.N. a efectuat atunci un transport feroviar special, până la Brașov și retur. Activitatea a fost pregătită, organizată și condusă de către subsemnatul, de unul singur, în calitate de locțiitor al comandantului trenului, deoarece eșaloanele superioare nu au dorit să participe la misiune (pe considerentul mioritic că „se descurcă el și singur!”), cu toate că aveau prin regulament această atribuție. Am colaborat în contextul respectiv cu structurile zonale și centrale ale căii ferate, cu S.R.I.-ul, subunități de pază ș.a. Transportul feroviar special se desfășoară exact ca la o coloană oficială pe calea rutieră, cu prioritate în circulație și cu trasă specială, fiind monitorizat de structurile militare și civile specifice.

Trenul de comandament al MAPN

La momentul aniversar al Brigazii 122 Logistice, în 2005, s-a editat și o revistă în care, într-un articol anume, sunt arătate câteva dintre activitățile specifice Trenului de comandament al MAPN. În acea perioadă, eu fiind comandantul trenului, au fost defășurate aproximativ 20–30 de vizite ale delegațiilor militare străine (engleze, turce, bulgare, chineze, cehe, franceze), membrii acestora rămânând uimiți efectiv că România are un tren special al armatei, cu dotări tehnice și facilități deosebite față de un tren obișnuit. Și care, culmea, se află în perfectă stare operativă. Este cazul să precizez că, periodic, pentru menținerea operativității vagoanelor acestui Tren de comandament al MAPN, în comisii mixte cu reprezentanți militari și ai căii ferate, se desfășurau probe dinamice de parcurs, în care erau luate toate măsurile pentru remedierea tuturor deficiențelor constatate în exploatarea acestuia. Am participat, de asemenea, la întocmirea proiectelor ordinelor de ministru ale Ministerului Transporturilor și Infrastructurii, împreună cu reprezentanții Autorității Feroviare Române, pentru stabilirea periodicității executării verificărilor tehnice și reparațiilor periodice ale vagoanelor. Aceste prevederi au determinat și reducerea bugetului ministerului, pentru aceste tipuri de lucrări, deoarece s-a mărit periodicitatea acestora de la unu la trei ani, iar chetuielile au scăzut, pe termen de șase ani, cel puțin la jumătate.

În anul 2005, am întocmit, singur, prima specificație tehnică pentru verificările și reparațiile periodice ale vagoanelor armatei (actualizată apoi în 2011). Documentul a fost acreditat și aprobat de Autoritatea Feroviară Română, fiind utilizat și astăzi la licitațiile organizate de minister în acest domeniu.

În concluzie, vreau să cred că am lăsat o urmă onorabilă, de-a lungul anilor de carieră, în această armă.

O aniversare ceferistă

La 31 octombrie 1880, prin Înaltul Decret Domnesc nr. 2550, se aprobă, odată cu înființarea celui de al doilea batalion de geniu (16 noiembrie), ca structura acestora să fie organizată pe cinci companii, cea de a doua companie dintre cele cinci/batalion fiind de „căi ferate (pionieri)”. Ca fapt divers, tot în anul 1880, dar la 16 decembrie, începea primul dintre cele două „războaie ale burilor” (celălalt se va derula între 11 octombrie 1899–31 mai 1902), în

pentru noi decât invazia lor inițială” (Winston Churchill, *Anii tinereții mele*, Editura Herald, București, 2021, p. 476). Prin urmare, încă de atunci, iar la noi chiar de la 1877, când trupele mobilizate au fost trimise pe frontul din Bulgaria, contra otomanilor, și pe calea ferată (reține asta și Duiliu Zamfirescu în romanul său *În război*, apărut în 1897), arma căi ferate (și transporturi militare) a fost o necesitate și nu tocmai întâmplător noi o sărbătorim în fiecare

viare, a tunelurilor și a podurilor de cale ferată (Brigada 93 Căi Ferate și Drumuri „Inginer Anghel Saligny” a ieșit din scenă la 31 martie 2002), tolerând de voie, de nevoie, doar biourile de transporturi militare, și acestea încadrate mai mult decorativ. Totuși, istoria armei se scrie. La anii mei mai tineri, ca jurnalist militar (perioada 1998–2010), am scris și eu câteva articole, unele documentate pe teren, în special în batalionul de la Chitila, prilej să-mi regăsesc o mică parte dintre foștii camarazi de școală militară de la Râmnicu Vâlcea, dar și alții mai mari ori mai mici în promoție, unii chiar veterani de război – Colbazi, Giumale, Stanciu... – la care am ajuns, nu pot să uit, prin mijlocirea colonelului (r) Mihai Humă. În amintirea acelor ani, atașez aici două ilustrații: una de ieri, din anii „ceferiadei”, plus una actuală când, alături de camarazii din ACMCFtp – Mihai Humă, Constantin Vasile și Relu Roșca –, sărbătoresc „în privat”, la o „bodegă” bucureșteană, gloria de altădată a acestei arme cu nimic mai

Africa de Sud, unde trenurile blindate și, îndeosebi, aprovizionarea zilnică, pe calea ferată, a armatei britanice au avut un rol notabil, simpla distrugere a principalelor poduri feroviare și repararea lor cu ajutorul unor structuri temporare – care presupunea reducerea greutateii încărcăturii și micșorarea ritmului transporturilor – fiind resimțită vizibil în ducerea operațiilor. Înrolat în Regimentul 4 Husari (1895) și corespondent de război aici, Winston Spencer Churchill (1874–1965) va reține în amintirile sale cum „aprovizionarea zilnică a armatei solicita atât de mult traficul, încât transporturile veneau numai o dată la patru zile. Așadar, era evident că vor mai trece câteva săptămâni până când înaintarea va putea fi reluată. Între timp, liderii hotărâți ai burilor și-au adunat forțele și au făcut un al doilea efort, care, deși realizat cu mai puține resurse, a fost mult mai prelungit și mai costisitor

an, la 16 noiembrie. Este o necesitate și azi, în plin război ruso-ucrainean, din câte se observă cu ochiul liber (și nu numai la televizor!), dar noi am rămas numai cu sărbătoarea ca atare, că ocupanții de după decembrie 1989 ai României au avut grijă să elimine din organigrama armatei noastre aceste unități și mari unități specializate în construcția (repararea) liniilor fero-

prejos decât tancurile, infanteria și toate celelalte și pe care, cât am fost locotenent, am slujit-o și eu cu credință și încredere în destinul și misiunea ei. Trăiască arma căi ferate și „visătorii” pe al căror epolet se regăsește roata cu aripi de foc!

D. Gîju, București, 16 nov. 2023

👉 **P. 40**

Destăinuirile unui soldat prost (2)

de Octavian Brânză

A doua zi, după masa de dimineață, înainte de a fi adunați în careu și să apară comandantul de pluton, i-am raportat sergentului, adică ajutorului de comandant de pluton, că trebuie să fiu prezent la armurărie. L-am reprodus și precizările domnului căpitan Motoc. L-am salutat și, în pas alergător, mai pe șleau spus, sfârâindu-mi călcăiele, am ajuns și m-am postat în fața ușii halei pe care scria „Armurărie”. Căpitanul Motoc a venit însoțit și de trei soldați de la alte companii, pe care nu-i cunoșteam. Am intrat în hală și dânsul ne-a dus în fața unor lăzi mari, din lemn. Doar una era deschisă și se vedea bine acolo o pușcă-mitralieră nou-nouță.

– Vedeți aici noua voastră pușcă-mitralieră? În următoarele zile, trebuie să le degresați și să le aranjați în rastelele din față, împreună cu sacul de accesorii și cu cartea lor tehnică, ne-a explicat domnul căpitan. După o mică pauză în care noi nu am pus nici o întrebare, a continuat accentuând: Fiți atenți cum umblați cu această pușcă-mitralieră: fără să o trântiți, fără să o zgâriați, căci ea se poate deregla. Măi băieți, pușca este ca femeia: dacă o dereglezi, pușca trimite gloanțele aiurea, iar femeia, dacă o bruschezi, calcă alături!...

Am râs cu toții, dar căpitanul ne-a pus pe gânduri. După această lecție introductivă, ne-a arătat de unde să luăm cârpe de șters, soluția de degresare și... la treabă! O săptămână întreagă ne-a luat această muncă. La sfârșit, am rămas detașați la armurărie eu și cei aduși de la alte subunități. A venit o mașină în care am urcat puștile-mitralieră, apoi am debarcat într-o pădure unde, de afară, nu se vedea decât o clădire mică pe care scria „Punctul de control”. Am trecut de acesta, am coborât lent până în fața unor uși mari, confecționate din tablă groasă, care s-au deschis cu un scârțâit sinistru, și ne-am trezit într-o hală mare, cam cât un teren de fotbal, puternic iluminată. Ne-am dat jos, iar căpitanul Motoc ne-a zis:

– Aici vom încerca precizia acestor arme și, dacă vom constata că au abateri, le vom regla...

Abia atunci am aflat că noii mei colegi erau cei care se dovediseră cei mai buni trăgători din regiment. Am dat jos toate puștile-mitralieră și le-am pus în niște rastele înșirate pe lângă perete. În acest timp, din atelierele de reparații și-au făcut apariția mai mulți oameni trecuți de prima tinerețe, cu niște burți respectabile, îmbrăcați în șalopete. Doi dintre ei au adus și o ladă plină cu cartușe, nu dintre acelea de manevră, adică fără glonț, ci de război. Căpitanul Motoc a luat o pușcă-mitralieră, le-a ținut o mică lecție trăgătorilor de elită, apoi s-a culcat pe pământ, și-a fixat bine pușca-mitralieră pe un parapet și a tras foc-cu-foc vreo 10 cartușe. Dintr-o boxă, aflată alături de ținte, a ieșit un soldat, a desprins de pe suprafața țintei un carton cu cercuri și i l-a înmănat căpitanului. La rândul său, căpitanul a încercuit cu roșu găurile făcute greșit de pușca-mitralieră și le-a dat mecanicilor indicațiile despre cât crede dânsul că ar trebui umblat la cursor și la cuiul-indicator, aflat în vârful puștii. Un mecanic a luat pușca și s-a dus în atelier. Au tras și țintașii de elită cu câte o pușcă, după care, fiecare a repetat operațiunea, cu aceleași puști și cu același număr de gloanțe. În final, căpitanul mi-a dat ordinul să așez, într-un anume rastel, puștile considerate reglate, care puteau să fie predate companiilor, la rândul lor acestea urmând să le predea soldaților, totodată înscriind toate formalităților într-un registru de predare-primire. Eu nu avusesem voie să trag și am urmărit cu mare atenție toate operațiunile executate de fiecare trăgător de elită. Ba, mai mult, când trebuia să aduc de la fiecare maestru-armurier pușca reglată, mă duceam mai din vreme în atelier și căscam ochii cum umblau la cursor, la cuiul ochitor și ce scule foloseau. Repetându-se aceleași operații la fiecare armurier și văzând ce scule se folosesc, am memorat foarte bine

totul. Când s-a sfârșit programul, am fost anunțați că și a doua zi vom reveni și vom continua operațiunea în poligon, până le verificăm pe toate. Toată noaptea mi-a răsunat în urechi pocnetul cartușelor trase. Trăgătorii purtau căști de protecție pentru urechi, dar mie nu mi-au dat. M-a frământat gândul cum să fac să mă lase și pe mine să trag precum ceilalți. Eram în anul doi de armată și aveam la activ multe calificative de „foarte bine” la tragerile cu mitraliera *Maxim*, cu automatul și cu pistolul. Cu acestea două de la urmă nu am tras decât de două ori, fiindcă nu figurau în dotarea noastră zilnică. A doua zi, au continuat tragerile, cu același ritual parcurs în ziua precedentă. În pauza de prânz, l-am așteptat pe căpitan și l-am rugat să mă lase și pe mine să încerc o pușcă-mitralieră. Fără prea multe ocolișuri, ofițerul mi-a zis direct:

– Fii atent cum o manevrezi, că tu nu ai tras niciodată cu o asemenea armă și, dacă o dereglezi, freci o săptămână în hala asta, până o faci lună!

Am râs și eu odată cu dânsul, după care a continuat:

– Ia-ți o armă și ocupă ultima poziție!

Fără să aștept vreun alt detaliu, am alergat către maestrul armurier, am înșfăcat pușca-mitralieră care ne aștepta pe masă, deja reglată, și am luat poziția pentru luptă culcat, pregătindu-mă de tragere.

– Frunț, ridică-te și puneți căștile! l-am auzit pe căpitan răstindu-se la mine.

Rușinat că am uitat acest amănunt, m-am ridicat iute și am alergat tot la maestrul armurier, care mi-au dat o pereche de căști. Am revenit în poziția culcat și am așteptat, încordat de emo-

ție, semnalul roșu de atenție, apoi pe cel verde, de începere a primei serii de zece focuri. După primele două urme lăsate de gloanțe pe cartonul alb, mi-am dat seama că acestea ieșiseră în afara ultimului cerc. Am făcut o pauză, am tras mult aer în piept și am executat rar, următoarele trei focuri. Da, intraseră în interiorul cercurilor. Din nou o pauză și, relaxat ca și când aș fi tras cu această armă de când mă știu, am continuat până când am ajuns la ultimul cartuș. Nu m-am ridicat imediat, cum au făcut ceilalți, ci am rămas întins și privind hipnotizat spre ținte. M-am ridicat abia când a sosit soldatul cu cartioanele perforate. Căpitanul Motoc, așezat la micul său birou, a început analiza fiecărui carton, în fața noastră, a tuturor trăgătorilor. Când a ajuns la ultima, adică a mea, a dat din cap și m-a întrebat:

– Ce-ai făcut frunțașule cu două focuri, voiai să împuști brabeții?

Camarazii mei au râs cu hohote, dar mie mi-a căzu greu și îmi pierdusem total piuitul. Văzând că nu zic nimic, ofițerul a continuat:

– Ei, acum da, ți-ai revenit frumos și te-ai apropiat mult de centru. Bravo, acum să vedem ce faci la următoarea serie!

Am făcut cu toții o pauză destul de lungă, timp în care ne-am luat cartioanele și le-am comentat, spunându-ne fiecare părerea. Și din rândul camarazilor, considerați foarte buni trăgători, au fost mulți care au făcut greșeli. Nu ca mine, care încercasem să împușc vrăbii, dar nu puțini trăsese alături de cercul mare. Nu peste multă vreme, s-a dat semnalul pentru a începe a doua serie de zece focuri. În ce mă privește, mai întâi, am făcut câteva exerciții de respirație după care mi-am impus să nu iau seama la cei din jur și să mă consider singur în poligon. Mi-am înfipt bine coatele și tălpile în pătura de pe jos și am început tragerea rar, urmărind urma lăsată pe țintă. Cu cât mă apropiam de final, cu atât mai tare îmi simțeam bătăile inimii, fiindcă punctele negre lăsate de gloanțele trase se concentrău din ce în ce mai mult la mijloc. Urma lăsată de ultimul cartuș nu am reușit s-o văd unde a ajuns fiindcă punctul central avea tot culoarea neagră, astfel că teama de rateu, faptul că pe ultimul cartuș l-am trimis iarăși după brabeți, m-a cuprins total. M-am ridicat și, smerit, m-am așezat în spa-

tele camarazilor, așteptând să-mi vină rândul la „critică”. Dar când soldatul i-a înmănat cartioanele, acesta i-a zis căpitanului:

– La uitați-vă, domnule căpitan: ăsta a nimerit una chiar în centru!...

Curios, căpitanul le-a lăsat pe celelalte deoparte și a analizat cu atenție ținta mea. Spre surprinderea tuturor, mi s-a adresat încântat:

– Bravo, frunțaș, te-ai descurcat foarte bine! Dar, ca să cred că nu-i un accident, îți mai dau zece cartușe, să mă conving.

Camarazii s-au întors către mine ca la comandă și m-au măsurat de sus până jos, total surprinși. După ce a cercetat și celelalte cartioane, căpitanul s-a ridicat, mi-a făcut semn să-mi iau cele zece cartușe și a așteptat să încep. Cât de tare îmi bătea inima, numai eu simțeam. Imediat, mi-am adus aminte de un consătean de-al meu care făcuse armata la parașutiști și ne-a relatat cum s-a simțit la primul salt din avion:

– Fraților, tremurau izmenele pe mine!...

Am stat culcat câteva minute, până când am simțit că mi-am revenit, după care, rar de tot, am tras cele zece cartușe. După fiecare glonț, îi vedeam urma lăsată în cercul mare, dar toate în jurul punctului, fără să mai nimeresc punctul central. Când a adus proba, ne-am adunat curioși în jurul căpitanului. Dânsul a făcut un bilanț al punctelor de pe fiecare cerc și a decretat:

– De data asta, frunțașule, ai ieșit „foarte bine”! Acum, te vei alătura celorlalți și vom mai vedea în continuare.

Camarazii m-au felicitat, cu sinceritate sau poate nu, fără să simt invidia cuiva. Au urmat multe săptămâni de antrenamente, nu în acest poligon însă ci în cel al batalionului nostru, aflat în aer liber, la poalele pădurii Poplaca. Toamna era pe sfârșite și se simțea că va sosi iarna. În una din zile, capitanul Motoc ne-a adunat pe toți cei care îi avea în atenție ca „buni trăgători” și ne-a spus că, pe la mijlocul lunii decembrie, se va ține Spartachiada Militară de Iarnă, faza pe armata din care făceam parte. La nivelul armatelor din întreaga țară, probabil că se va ține în luna februarie, nu s-a spus, apoi a precizat:

– Cu toții, cei care sânteți aici, plus câțiva pe care mi-i vor trimite comandanții de batalioane, vom începe

pregătirile de tragere cu pușca AKM, cu pușca-mitralieră și cu automatul. Cei care vor concura la tragerile cu pistolul și cu alte tipuri de armament, fac parte din altă grupă.

Din săptămâna următoare, am început pregătirile, câte cinci zile pe săptămână. Zi de zi, căpitanul Motoc sau un alt ofițer desemnat de comandantul de regiment ne verifica și ne nota într-un caiet. Reușisem să mă mențin printre cei care erau notați cu calificativul „bine” sau „foarte bine”. De la început am fost trimisi să luăm cele trei mese nu cu trupa, ci într-o sală alăturată popotei ofițerilor. Nu eram numai noi, ci și alții, din diverse loturi de viitori participanți la Spartachiadă. Era nevoie de o hrană suplimentară fiindcă fuseserăm luați în primire și de un ofițer cu sportul, care a început din prima zi să scoată untul din noi: gimnastică la aparate, haltere, cu greutate care ajungeau și la 50 de kilograme, alergări pe pistă... și câte altele. Spre necazul meu, m-am trezit printre puținii care purtau doar tresa de frunțaș. Din acest motiv, preferam să mă îmbrac cu șalopeta cu care mergeam la poligon, fără vreun semn distinctiv pe epolet. Cu câteva zile înainte de a se definitiva lotul celor care urmau să fie trimisi la Spartachiadă, s-a organizat și un fel de concurs, în fața mai multor batalioane din regimentul nostru. Am fost surprins când mi-am recunoscut foștii camarazi din pluton. M-am bucurat, dar starea de emoție mi-a crescut la gândul că aș putea să dau greș și să nu fiu selecționat. Prin cap mi-a trecut un jurământ: Ține-te bine dacă nu vrei să te faci de râs și să rămâi tot frunțaș! Cu acest angajament mobilizator, m-am trântit pe foaia de cort și am așteptat semnalul de începere a tragerii. Am tras atunci pentru două probe: la 100 și 200 de metri distanță de țintă. Firește că, la aceste distanțe era normal să nu văd în care cercuri am tras, dar urmărind fiecare glonț, a fost ușor să observ că nu săriseră smocuri de iarbă sau bucăți de pământ, cum am văzut că se întâmplă la câțiva „concuranți” de pe linia mea de tragere. La terminarea concursului, au fost scoși în față cei calificați pentru Spartachiadă. Printre ei, m-am regăsit și eu. Totuși, nu am tresărit când mi-am auzit numele, ci în momentul când am auzit aplauzele

foștilor mei camarazi de pluton. Nu mi-am dat seama dacă și locotenentul Răduță a aplaudat, în orice caz, era în fața plutonului de care, oficial, încă mai aparțineam. Era oricând posibil să se ridice la un bilanț pe batalion și să spună: „Acestui soldat eu i-am pus arma în mână și l-am instruit un an de zile!” Și așa era, dar nu ar fi spus niciodată că nu m-a evidențiat și nu mi-a dat o învoire de un ceas măcar, în garnizoană, ori de câte ori trăgeam foarte bine; pur și simplu, nu mă vedea. Au urmat alte câteva săptămâni de antrenamente intense, cu ședințe derulate de câte cinci ori pe săptămână. Nu a trecut o săptămână și am constatat că rezultatele mele au scăzut brusc. M-am panicat, mai ales când căpitanul Motoc, m-a întrebat:

– Ce-i cu tine frunțuș, iar ai început să tragi după brabeți?!

Nu am fost în stare să-i răspund nimic, dar m-a străfulgerat o întrebare: Oare, nu cumva s-a împiedicat vreunul de arma mea? Fără să aștept părerea altcuiva, m-am dus în atelierul unde țineam de obicei armele, am căutat câteva scule de felul celor cu care lucrau armurierii din poligonul subteran și am început să meșteresc la cursor și la cătare. Cum am găsit ocazia, m-am dus la poligon și am încercat să găsesc răspunsul. Da, așa era: cineva, probabil vreun șmecher care voia să-mi ia locul în echipa de concurs, s-a „împiedecat” de ea și... am văzut urmările. Nu i-am raportat căpitanului bănuiala mea dintr-un simplu motiv: nu aveam niciun argument. În schimb, mi-am găsit un loc mai sigur într-un alt rastel, unde să-mi ascund arma, ferind-o de... tentații dubioase.

*

Iarna și-a făcut apariția destul de târziu și, odată cu ea, deplasarea la Spartachiadă. Au urmat emoțiile, concursul și... un rezultat foarte bun: locul al doilea pe armată și primul din regimentul meu. Ne-am întors în cazarmă și imediat au venit și marile bucurii: avansarea la gradul de caporal, o permisie de zece zile acasă și o primă în bani, adică o sumă echivalentă cu cât câștigam într-o vară întreagă muncind la câmp, în satul meu. Este greu să descriu cum m-au primit părinții și ceilalți consăteni. Singura care nu și-a exprimat bucuria a fost prietena

mea din satul vecin, care mi-a și spus de ce:

– Gata, te-am pierdut!... Ai să ajungi la vreun club sportiv și o să uiți de mine.

I-am întărit jurământul făcut la plecarea în armată, anume că nu mă voi duce nicăieri altundeva și că mă voi întoarce aici, că ne vom căsători și vom face o casă frumoasă. Ea m-a crezut, mi s-a dăruit și ne-am despărțit cu gândul la ce căsuță frumoasă vom construi noi doi, împreună, după ce voi termina stagiul militar. Întors la batalion, viața mea s-a schimbat total; eram respectat, salutat de cei mai mici în grad decât mine și recunoscut de către ofițerii unității. Au urmat câteva aplicații la care participam acum cu furgonul atelierului de reparații, de care răspundea căpitanul Motoc. Devenisem mâna lui dreaptă în materie de reparații și de rezolvare a incidentelor ce apăreau pe câmpul de aplicație. Iar atunci când trebuia să intrăm într-un câmp de tragere cu muniție de război, mă alăturam plutonului indicat de căpitan și trăgeam alături de ceilalți.

În luna februarie, am fost din nou testați, toți cei care au fost desemnați să meargă la Spartachiada militară de iarnă, la nivel național. S-a micșorat numărul celor care puteau fi trimiși acolo și a trebuit să se opereze o nouă triere. Acum am fost și mai precaut în legătură cu locul unde îmi depozitez arma, concentrându-mă și mai mult în timpul pregătirilor. Spre marea mea satisfacție, am fost selectat și pentru noua fază a concursului așa că, nu peste multă vreme, iată-mă ajuns la poalele Făgărașului, unde avea loc faza finală a Spartachiada de Iarnă pe Armată. Așa cum mă sfătuisese mama la plecare, când am prins ocazia, m-am dus la o biserică, unde m-am închinat și m-am rugat. Cred că rugămintele mi-au fost auzite acolo, sus, astfel că, la una dintre probele la care am participat, am ieșit al treilea și, la cea de a doua, al cincilea. Îți imaginezi ce înseamnă pentru un soldat, plecat dintr-un sat de pe lunca Bărăganului, să ajungă al treilea pe întreaga armată? Și singurul din regiment care a ajuns între primii zecel...

La întoarcere, firește, au urmat recompense și mai mari: înaintarea la gradul de sergent, o primă consistentă în bani și mult așteptata învoire acasă, în satul de baștină; de fapt,

recompensa supremă pentru orice soldat, fiindcă atunci când ajungi în satul tău și stai în brațe cu iubita, uiți de toate câte ai pățit înainte. Pe de altă parte însă, din acel moment, timpul parcă începuse să treacă mai greu ca niciodată. Toate gândurile îmi zburau la ziua „liberării” și la întâlnirea cu iubita mea, dar și la noile tentații care începuseră să apară. Astfel, căpitanul Motoc, apoi și alții m-au îndemnat să rămân, să mă angajez și să devin subofițer la divizia de armament și muniție. Ofițerul cu sportul pe regiment mi-a sugerat să mă duc la clubul armatei și mi-a dat exemplul unui membru al clubului, înălțat în gradul de ofițer fără să fi urmat vreo școală militară și asta fiindcă luase o medalie la Olimpiadă. Nopti în șir m-am zvârcolit în pat, gândindu-mă ce să fac: să dau curs propunerilor ori să mă întorc în satul de pe valea Călmățuiului. A învins această din urmă chemare, astfel că, venind ziua mult așteptată, a trecerii în rezervă, am dezbrăcat haina militară și, în hainele civile, abia cumpărate dintr-un magazin special, mi-am luat lada de lemn cu care venisem în prima zi, dar care se asorta cu noul meu costum precum nuca în perete, și, cu chipul senin, am ieșit pe poarta unității militare. Nu înainte de a ne îmbrățișa, de a vărsa lacrimi de despărțire și de a face schimb de adrese cu camarazii de leat, unde, sigur ne vom scrie unul altuia.

*

Au trecut anii...

Fostul soldat, acum sergent, respectat de toți consătenii, tată a trei copii și iubit de soția care a trebuit să vină cu zestre, cu tot, în casa soacrei sale, a ajuns președinte al gospodăriei agricole colective din sat. Alături de părinți și-a trântit o casă mare, cu o bătură în care poți întoarce un vagon de tren fără să-i atingi gardul. Douăzeci de ani a fost numai „dom’ președinte”. Și ar fi mai rămas în post, poate chiar până la pensie, dacă nu ar fi ascultat de îndemnul nevestei:

– Mai rămâi și tu acasă, ca să te odihnești, apoi, poate ne-om duce și noi la mare, că n-am apucat s-o văd până azi! Că pe la munte m-ai dus, dar la mare... niciodată!

*Octombrie 2021,
Villejuif (Franța)*

Gând incomod

Mă strâng zilele,
Parcă au intrat la apă.
Stropi limpezi, semnul
Ploilor târzii de toamnă,
Haina mea de-o viață,
Eșarfa, bluza, pantofii,
Mă strâng toate
Ca și cum mi-ar spune:
Nepotrivită ești vremii!
Poate ca Viața-i rafală de vânt
Când plouă, când ninge
Între două Furtuni
Un zâmbet-păreră
Sau privire-cuvânt
Între două momente vii,
Trăirea simplă, așteptată
Poate. Toate se pot!
Dar mă strâng zilele!

Luna

Mai stai puțin în fața mea, pădure,
Să mă prindă somnul privindu-te!
În miez de noapte mă va trezi tăcerea lunii,
Umbra ei aprinde iar colțul ferestrei
În fiecare an, la fel
Privesc lung și o rog să plece
Pe negândite, mă apropii
Prea mult, prea mult
Din adânc, aud, uneori,
În liniștea nopții, murmur de lună.
Da, vocea ei acoperă izvoarele pădurii
Luna plină vorbește,
Veghează cerul și toată tristețea lumii
Adună gânduri
Le îngheață, frescă pe val de piatră.
Poate că iarba nu crește noaptea
Câțiva câini părăsiți mai latră
Cine să-i audă!
Creanga de vișin plânge tăcută –
S-ar fi vrut aripă,
Păsările visează zboruri
Printre crestele blânde ale norilor.
Toate se-ascund!
Doar luna, stăpâna cerului,
Știe locul de privit, de oglindit.
Dar dacă ce văd nu e lună?
Ar putea fi iubita Pământului!
Strălucește doar când e fericită!
Uneori, lumina ei pălește
Iubita de departe a Pământului!
Când plină, când nouă,
Dor primește, dor revarsă
Luna – „iubirea de iubire”
M-a trezit în miez de noapte
Am crezut că tace...

Între lumini

Caut, iar și iar,
Timpul de dincolo de apă
Apa de dincolo de deal
Ca și cum arta ar fi
Starea de dinainte de fire.
O zi fără ger, fără noimă
Neclintii și abur de vis
Caut, iar și iar,
Pleoapa ploilor se-nchide
Noapte absurdă peste noi,
Atunci strig abisal –
Oprește, Doamne, vântul!
Plâng mugurii de salcie
Ca înainte de îngheț,
Pustie-i cărarea ce duce pe deal,
Tot mai rece acoperișul.
Cruci strâmbe, cu lemn viu,
Copacii nu adorm,
Furtuna amestecă viața cu viață,
Toate se pierd, toate se duc
Oprește, Doamne, vântul,
Să plângă timpul pe umărul lumii!
Privind cărarea tunetului,
E ora când soarele stă cruce
Cu aripi lângă lac.
Unduitoare apă, gând îndepărtat
Mereu zâmbesc amintirilor
Pietre blând acoperite de izvor,
Foșnet de crengi
cu frunze mărunte.
Or fi salcâmi sau iarbă mare
În care șerpii se ascund
de frica vântului,
Când soarele e cruce pe lac
Iar eu zâmbesc amintirilor...
Da. Artă poate acoperi
Distanța dintre două lumini
Vremea vântului, vremea apei
Sunet, culoare, mișcare
Miros de frunze ude.
Plouă cu flori, mă ninge drumul
Dar caut, iar și iar,
Timpul de dincolo de apă,
Apa de dincolo de deal,
Cuvântul absent,
Știu doar că arta e starea
Dinainte de fire.
Doar iubire.

Mariana David

Născută în 1956, primăvara, într-un oraș pe malul fluviului, a participat la viața culturală încă de la 12 ani (spectacole, festivaluri, creație literară). A apărut în revistele studentești înainte de 1980, când era pasionată de critica literară. A luat premii pentru creație în concursurile naționale. A absolvit, pe lângă filologie, cursuri de canto și regie teatru (Școala Populară de Artă). În ultimii ani, a publicat poezie și proză scurtă în mai multe reviste din București și din țară. A apărut alături de alți scriitori contemporani în antologii. Din seria „lentilelor”, rețin atenția: *Lentila de contrast* (RBA Media, 2015), *Lentila de schimb* (Paco, 2016), *Lentila de rezevă* (Detectiv literar, 2017), *Lentile de colecție* (Mustang, 2018). În 2019, a apărut cartea de proză scurtă *Norii necesari* (Imprima). În 2023, a publicat volumul *Coline de cobalt* (Izvorul cuvântului). Ca artist vizual (tapiserie) are, începând din 2021, șapte expoziții personale și numeroase participări la expoziții colective (în țară și străinătate).

Nira Boberis

Îmi placi

De-ar fi să fii,
De-ar fi să taci
Să vii să taci
Și de mă placi
Să fii, să fii
Ce numai noi
Am ști în doi!

De vii să faci,
De-ar fi să stai,
Și eu voi fi.
Am să ascult
Ce taci demult
Ce sunt?
Ce faci?

De-ar fi să vii
Noi goi, în doi.
(„Îmi placi!”)
Ce-mi faci?
Numai în noi
Eu Sunt,
Tu Faci.

Ascultă
Cum între noi
Distanța tace!
Ne legănăm
În dansul ăsta
Femeia este,
Bărbatul face.

Și vocea ta
Pe pielea mea,
Și asta îmi place.

...
Și dacă totuși
Vrei să-mi spui
Să vii să taci...
...ca mai rămâi.

Toast

Sărută-mă în palma deasă
de mângâieri și de tandrețe,
Primește-mă la tine acasă
unde rămân în tinerețe.

Dezbracă-mă cu vocea caldă
și lasă-mi nudul sufletului –
Privește-l apoi cum se scaldă
și dă culoare trupului!

Cuprinde-mă-n tăcerea ta,
cuvinte inima-mi inundă,
Ascultă tu muzica mea
la care lumea este surdă!

Așază-mă pe patul nopții
Să te privesc cu stelele,
Sfidez de-acum prezența morții,
Plutesc în dans ca ielele.

Pictează-mi visul cu dulceață
Pe cerul lumii să închin,
Miroase aburii de ceață,
De ciocolată și de vin!

Sfat îndrăzneț

Blue Air-ului îi recomand un plan
Menit, urgent, să se salveze:
Să nu mai dea bilet de-aeroplan
Ci, pe alese... stewardese!

Reverența

De ce-i gest controversat?
În lipsă de-altcineva,
Doamna Deca s-a-nclinat,
Doar la... înălțimea sa!

Către doctoranzi

Din discursul lui Cutare
Vă-ndemn să nu plagiați!
Probabilitatea-i mare
Să muriți... intoxicați!

Costache Nastasă

Dar pentru mobilizații ruși

Sacii cu cartofi sunt foarte buni;
Conțin produsul pentru masă,
Dar, peste săptămâni sau luni,
În unul... te întorci acasă!

Ciucă mărește pensiile

– Nu vă temeți, pensionari!
Noi vă dăm tot ce putem;
Dac-avem încasări mari,
Î... î... î... să mai vedem...

Incertitudine

Nimeni nu știe ce ne paște,
Planeta fierbe peste măsură,
C-odată-n secol se mai naște
Un rus nebun... de băătură!

Stropi de vară

(haikuuri de dragoste)

Cununie civilă...
de azi inima mea
îți aparține

Câtă lumină
s-a strâns pe chipul mamei...
chiar de ziua ei

Nou drum în viață –
din palmele mirilor
zbor de porumbei

Chipul luminat –
copil oferind mamei
ghiocei

Rouă zorilor
îmi umezește ochii –
tu nu ești nicăieri

Îți ofer
un trandafir plin de rouă –
lacrimile mele

Prima scrisoare
de la iubita mea –
semnează cu-n sărut

Tineri în ploaie –
sub umbrela deschisă
gustul sărutului

Despărțindu-ne în parc:
– Îți ofer o floare
de „nu mă uita”...

Ploaie de vară –
pe drum doi îndrăgostiți
fără umbrelă

Singură la mare
o buburuză pe mână –
poate am noroc

Constantin Stroe

Sărutându-ne...
ne luminează discret
luna nouă

În flux și reflux –
iubirea noastră la fel
ca apa mării

Și de data asta
ne-a despărțit un sărut –
de ce oare?

Ropotul ploii –
șoaptele tale spuse
la prima-ntâlnire

Stelele mele
cele mai sclipitoare –
ochii iubitei

Iubiri risipite –
numele tău scris pe nisip
l-a luat valul

Întors de la mare
bărbatul visează...
numai sirene

Veste de-acasă –
pe mâna soldatului
o buburuză

Elegia cailor de fum

(In memoriam S. Esenin)

Hei, trăpași sălbatici,
Caii mei de fum;
Hei, copilărie,
Unde ești acum?!

Caii mei fantastici –
Negri ca tăciunii,
Prinși în cavalcada
Anilor, nebunii;

În galopul vostru
Joacă dimineața;
Prاف de stea albastră
Îmi ornează viața,

Și cu cât mai iute
'Mi tropăiți prin vine,
Din iatacul ei,
Neagra se abține

Să-mi trimită carte
Ori vreun semn, măcar...
Caii mei de fum,
Caii mei de jar;

Trapul vostru strâns
Încă îl aud –
Azi, ca și atunci,
Când eram mai crud,

În adolescență,
Pe-acel drum de piatră,
Pe unde, acum,
Doar câinii mai latră

A pustiu adânc
Și-a deșertăciune;
Numai voi, ah, cai,
Herghelii nebune –

Treceți, încă treceți
Cu coamele-n vânt,
Răscolindu-mi carnea
Azi-măine – pământ...

Dan Gîju

Cailor nebuni,
Cai din alte vremuri,
Cum să nu vibrezi,
Să nu te cutremuri?

Când, în goana voastră,
În copite luați
Tot trecutul meu
Și-al câtor bărbați,

Ducându-l cu voi
Înspre alba zare,
Ca un cântec tandru,
Ca un val de mare.

Hei, voi cai, voi cai,
Negri și nebuni,
Caii mei fantastici,
Bidivii de fum,

Voi mi-ați fost pe lume
Singura avere,
Voi mi-ați dat speranță
Și tot voi – putere

Să mai duc o luptă,
Și-ncă una, și...
Până când uitarea
Mă va înghiți,

Până când galopul
Vostriu va-mpietri,
Voi mai da o luptă,
Și-ncă una! Și...

București,
25 iunie 2021

Ilustrate cu „lupi de mare” și cu „rățoi de baltă”

de Dan Gîju

După ani și ani, vorba congenerului nostru Leo Iorga (1964–2019), regretatul solist al legendarului grup de muzică rock „Compact”, mai corect spus, după fix patru decenii de peregrinări odiseice pe cărările lumii, ne-am întors și noi, *Promoția '83* a Liceului Militar de Marină „Alexandru Ioan Cuza”, la marea iubire abandonată într-un colț de oraș, la Constanța. Zic de noi, absolvenții care am lăsat totuși marinăria pentru iubite mai accesibile, mai puțin pretențioase și, de ce nu, mai potrivite nouă, cei care, deși apți pentru a deveni „lupi de mare” în vara anului 1979, când intram cu acte în regulă pe porțile liceului militar din cartierul Coiciu, peste doar patru ani de studii, instrucție marinărească și învoiri cu porția obținute exclusiv la zile de sărbătoare, într-un final după examenul de Bacalaureat, din varii motive – în cazul meu pentru că, în anul trei de studii, am fost depistat cu miopie la ochiul drept, afecțiune incompatibilă cu statutul de ofițer de punte în marina română –, ne-am arvunit alt destin, nu puțini optând pentru cariera civilă, unii alegând chiar și altă țară ori continent și alții, desigur, cei mai norocoși, mai conștiințioși sau, de ce nu, mai cu voință și cu ceva știință de carte în plus comparativ cu noi, dezmoșteniții de soartă, au continuat

epopeea la maximum, în maniera amiralului Columb, descoperitorul Americii, devenind comandanți de cursă lungă, contraamirali în marina militară și altele asemenea, directori de șantier naval ori ingineri șefi-mecanici pe tot felul de nave din flotele lumii, practic împânzind întreg globul pământesc, din Japonia în Chile ori din Olanda și Germania până hăt, în Canada și, poate, chiar Groenlanda, astfel că, mare parte dintre ei, încă în activitate fiind, nu au putut onora invitația la reuniunea de 40 de ani de la absolvire, din Constanța adolescenței noastre, decât cel mult

cu sufletul și, eventual, cu un filmuleț tras *ad-hoc* sau, mai practic și simplu decât orice, printr-o fotografie postată online, eventual asortată cu urarea să ne distrăm noi și pentru ei, angajându-se, în schimb, să fie prezenți peste cinci ani. Când se scontează că Dumnezeu sau, dacă nu, zeul Neptun ne va ajuta să repetăm figura din toamna aceasta (2023), până atunci având timp să intre și ei în rândul lumii, adică al pensionarilor (rezerviștilor) ori, dacă nu, al bunicilor cu nepoți mari și, deci, cu ceva mai mult „timp liber” la dispoziție. În ce mă privește, deși am înțeles că

Prima ilustrată de grup din LMM, în septembrie 1979, clasa a IX-a B Navigație, încadrându-l pe locotenentul Togan, locțiitorul comandantului de companie. Eu sunt primul din dreapta-jos.

Din stânga-sus, în toamna anului 1981, deja în anul III de studii, cu Aurelian Horodnic (Lulu), Ioan Mariei (Puiu) și Gabriel Dumitrescu, cei mai buni prieteni ai mei din LMM. Jos, cu Radu Adam, alt bun prieten din liceu.

ar mai fi fost organizată o reuniune în urmă cu zece ani, eu unul abia acum mi-am revăzut colegii de liceu pentru întâia oară după cele patru decenii de la absolvire, care decenii habar nu am cum de au trecut atât de fulgerător. Redau mai jos, din fuga... *mouse*-ului, câteva „ilustrate” de moment „trase” la fața locului, în cea mai mare parte „semnate” de Irina, soția mea. Spre neuitare (dar din păcate nu au mai avut loc aici), am vrut să introduc în fotoreportaj și „ilustratele” camarazilor care, aflați departe de țară, în cursă ori în diverse alte ipostaze, au binevoit să le posteze pe grupul LMM administrat de Victor Gîdiuță, direcționalul nostru, oferindu-ne astfel șansa de a-i regăsi așa cum se prezintă azi: în parte bărboși, cu... caschetă și cu burtă (unii dintre ei), alții aproape că neschimbați (decât la gradul de pe epolet), dar cu toții încă apți combatanți și, în felul lor, fericiți că, totuși, timpul încă ține cu noi. Cu *cei mai mulți dintre noi*, vreau să zic.

Regăsirea (File de jurnal)

Vineri, 22 septembrie 2023, Constanța, în aula Academiei Navale „Mircea cel Bătrân”, la 40 de ani de la absolvirea liceului, alături de camarazii de ieri, din LMM, abia vreo 45 din circa 182 (sau 184?) câți am absolvit în iunie 1983 (și aici din 206, câți reușiserăm să intrăm în vara lui 1979). „Apelul solemn” de la ora revederii (10.20) l-a făcut amiralul cu două stele (r) Marian Săvulescu, lider recunoscut încă de pe băncile liceului, de la a XII-a C, de la B-ul

nostru avându-l ca șef pe Victor Gîdiuță (contraamiral de flotilă, A-ul având și ei contraamiralul lor, pe Cornel Rogozan, drept dovadă că nimic pe lume nu e întâmplător!), după care, programul s-a derulat conform celor stabilite de comitetul de organizare, adică am vizitat clasele Colegiului Național Militar „Al. Ioan Cuza”, am schimbat impresii și desigur, spre seară ne-am regăsit iarăși pentru masa festivă, a doua zi continuând cu vizitarea portului din Constanța și așa mai departe, nu mai insist că oricum nu pot cuprinde într-o singură suflare, fie aceasta și de câteva... pagini, tot ce m-a încercat în clipa când, după 40 de ani bătuți pe muchie, care parcă au trecut ca fumul, m-am regăsit cu foștii camarazi „de la marină”, veniți anume – unii de peste mări și țări – pentru acest eveniment fabulos și greu de imaginat (de fapt, de materializat), până mai ieri. Spun doar că a fost o poveste..., o poveste frumoasă această revedere a noastră. Și mai spun că m-a însoțit, cu multă emoție, Irinuca, soția mea (așa după cum pe majoritatea foștilor camarazi i-au însoțit „jumătățile” lor, pe unii chiar fiicele), al cărei rol autoasumat a fost și acela de a mă filma cu videocamera, în vederea unui posibil filmuleț proiectat peste niște alți ani. O „revedere” foarte reușită aceasta, în orice caz, regretul fiind că nu ne-am regăsit decât foarte puțini absolvenți, dascălii noștri și comandanții regăsin-du-se și mai puțini, că mare parte dintre ei sunt ori prea în vârstă ca să mai poată face față unui asemenea eveniment sau, din nefericire, deja plecați să predea știința lor pe alte tărâmuri. Plus că unii dintre noi încă se află în plină activitate, nu și-au agățat

Constanța, 22 septembrie 2023, în fața Aulei Academiei Navale „Mircea cel Bătrân”. Revederea absolvenților promoției 1983 a LMM „Al. I. Cuza”, compania Navigație, în prim-plan centru cu o mică parte dintre dascălii și comandanții noștri.

1

2

3

(1) Lângă „rangul II Ștefan Șlivăț”, azi comandor în rezervă, genul dascălului sever, dar drept, care ne-a predat navigația în ultimii doi ani de studii.

(2) Amiralii promoției noastre, compania de navigație: Săvulescu, Rogozan și Gidiuță.

(3) ...Eu, cronicarul, alături de fostul locotenent Mircea Moise, azi comandor (r), comandantul nostru de companie din anul I de liceu militar.

armele-n cui, cutreierând de zor mările și oceanele lumii la timona marilor petroliere și a altor nave cu pavilioane diverse, cum arătam, că noi, românii, nu prea ne mai putem permite astfel de răsfațuri nautice, ca pe vremea formării noastre profesionale. Bine măcar că, din câte am auzit, cifrele școlarizării în marinărie sunt în creștere, în ultimii ani, și continuă să crească, sper că în beneficiul României, în primul rând, și nu al altor state sau companii trans-naționale, cum s-au petrecut lucrurile, din nefericire, cu promoțiile de ofițeri din anii mei... M-am bucurat mult, oricum, să o revăd pe doamna Stela Bold, profesoara de psihologie, pe „vărul” Șlivăț (căpitan de rangul doi pe atunci) și, nu în ultimul rând, pe comandorul (r) de azi Mircea Moise, primul meu (al nostru, de fapt) comandant de companie, de la anul întâi Navigație. Chiar am schimbat câteva impresii cu dumnealor și, dacă timpul va mai avea răbdare cu mine, chiar mi-am trasat ca sarcină să transcriu odată și odată ceva mici întâmplări legate direct de „statutul” de simplu elev de acum patru decenii, articolul urmând să se numească, desigur, *Întâmplări de la*

De la stânga-sus: Viorel Chelu, Marius Cănea, Ioan Munteanu, Adrian Vâlcu și, la stânga mea, Victor Gidiuță. Numai noi șase, din 30 de absolvenți câți a avut a XII-a B în 1983, ne-am regăsit la reuniunea de 40 de ani, cei mai mulți aflându-se încă la posturi, pe „mișcătoarele cărări” ale lumii...

Instantanee de cazarmă, cu eleve, elevi militari și domnișoara maistru militar, Veronica Vlădilă. O amintire pentru mai târziu...

marină (1979–1983). Să nu uit, am făcut și ceva poze interesante, printre altele cu trei eleve de liceu (frumusele toate trei, atât de frumusele încât am uitat să le consemnez numele!) și cu o *geokeriță* (Veronica Vlădilă), sociabilă și foarte amabilă și ea, în vreme ce Irina, în compensație, nelăsându-se mai prejos, m-a rugat să o pozez alături de trei „cadeți”, foarte destupați la minte toți trei, atâta doar că uniforma lor este atât de comună (cea de instrucție) comparativ cu a noastră, încât mai să cred că fac parte din cu totul alt film. Dar asta e situația, vremurile se schimbă mereu și omul, ca individ ori actor, mare lucru nu poate face. Dintre colegii mei de clasă, în afară de amiralul Victor Gîdiuță (stabilit în Mangalia), au mai fost prezenți Ioan Munteanu (alias Johny, azi șofer de camion), venit special tocmai de la Roma, din Italia (în vreme ce alții nu s-au deranjat nici de la 100 de kilometri, asta fiind însă treaba lor!), Adi Vîlcu (marinar de port la Mangalia), Viorel Chelu (dascăl de țară), Marius Cănea (căpitan de pescador, la un moment dat, prin Constanța) și, cu voia dumneavoastră – eu, cronicarul Dan Gîju, fix o cincime din totalul absolvenților clasei noastre (a XII-a B, Navigație). Data viitoare, dacă va fi și când va fi, poate că vom răspunde mai mulți la „apelul solemn”. Poate...

24 septembrie 2023, Saturn. Am iubit marea... Și marea m-a iubit pe mine din moment ce, iată, încă umblu desculț pe plaja ei aici, la Saturn. Ieri, pe la ora 17.00, făceam plajă. Asta după chef de la „Terasa Colonadelor”, cu camarazii. Unde, după vizita în port de dimineață, abia ne mai regăsiserăm, cu tot cu soțiile, vreo 30–35 de inși.

Noi, cei șase de la pagina 30-jos, în urmă cu 40 de ani, la absolvirea LMM-ului.

Din clasa mea, au fost prezenți doar Uță, Pîlu (plecat imediat mai apoi, la o nuntă în familie) și cu Marius Cănea. [...] Apropos de reuniunea mea de 40 de ani de la absolvirea LMM-ului, Ika este de acord că a fost o „reușită deplină”. Ce va fi peste cinci ani?

Scurt și la obiect, revista omagiată acum și aici este lanterna magică a spiritualității generației mele, a celei de dinaintea mea – i-aș zice a fondatorilor – și, de acum încolo, și a aceleia care vine după noi, a cărei misiune va fi mai grea decât orice fiindcă, de când e lumea lume, a fost mai ușor să plantezi cireșul, să-l uzi la rădăcină și să-l îngrijești până da primele roade, după care, vorba ceea, Dumnezeu cu mila. Uite, spre deosebire de „Litere”, regatul regelui Ferdinand I de la 1918, mai cunoscut și sub denumirea romantic-orgolioasă de România Mare, nu a rezistat un sfert de veac, ci numai două decenii și-un pic... Comparația, desigur, nu este prea fericită, dar am ținut neapărat să ofer un punct de reper cât de cât fiindcă, oricum am lua-o, și una, și alta, fiecare în parte și deopotrivă ambele „instituții” la un loc sunt realizările, *da capo al fine*, ale unor oameni. Ale unor soldați, mai precis. Care soldați nu că au fost mai norocoși unii decât ceilalți, ci a contat, poate, cum au fost selectați, instruiți, înarmați și conduși. Cum nu e cazul să mă angajez în studii și analize savante pe problematica în cauză – nu am nicio-ndoială însă că nu o vor face alți „tovarăși de drum” mai în temă decât mine –, mai spun doar atât: am fost onorat să colaborez și, de la un moment dat [începând cu numărul 10(127)/octombrie 2010, din cel de-al XI-lea an de apariție], să fiu „înregistrat” în caseta tehnică la „grupa” redactorilor asociați. Sunt de atunci, iată, exact 15 ani! Pentru mine, ca militar de profesie, asta a însemnat enorm. Cum o parte dintre aceia care vor citi ceea ce scriu aici nu vor înțelege prea bine ce am vrut să zic, le voi aminti de „teoria” japonezului Haruki Murakami expusă negru pe alb undeva, în volumul *Meseria de romancier*, pentru mine unul valabilă aproape că la perfecție: „Dacă te apuci să faci ceva din afara sferei tale de specializare, primii care nu te vor vedea cu ochi buni sunt specialiștii din acel domeniu. Așa cum leucocitele apără organismul de orice corpi străini, așa se străduiesc și ei să-ți blocheze accesul. Dacă nu cedezi și-ți continui drumul cu perseverență, până la urmă obții acordul lor tacit – «Ce să-i mai faci și ăstaia?» – și ai să fii acceptat printre ei, însă cel puțin la început o să te lovești de critici grele. Cu cât domeniul de activitate este mai restrâns, iar gradul de specializare mai ridicat, și cu cât autoritatea e mai mare, mândria oamenilor și dorința de a-i exclude pe alții sunt și ele mai puternice, iar împotrivirea lor mai mare.” (H.M., *op.cit.*, Polirom, 2016, p. 8–9). Asta o susține, așadar, Murakami și nu mai comentez nimic, întrucât mai clar de atât nu se poate... Spun numai că, militar de carieră fiind, i-am simțit din plin pe așa-zisii „tigri” puși

(tocmiți, năimiți, nimeriți etc.) să stea de strajă în templul sacru al literaturii române – în majoritatea lor civili din punct de vedere cetățenesc și, pe de altă parte, „soldați neinstruiți” (dacă era să-i cauți la livretul militar!) – privindu-mă dacă nu de-a dreptul ofuscați, ca și când i-am jignit profund devoalându-le „infracțiunea” că și eu scriu poezii, romane și altele asemenea, în cel mai fericit caz (fericit pentru mine), cu un straniu sentiment de superioritate, unii dintre ei abia abținându-se să nu suradă-n dungă și să zică tare, ca să aud și eu: „Uite-l și pe târâie sabie ăsta, în loc să-și vadă de cazarma și de soldații lui, cică scrie poezii! Păi, cine se crede el?” Nu spun că, cu cât era mai lipsit de vreo virtute militară, mai boem și mai mic în grad (zic de gradul din propriul său livret militar), iar pe de altă parte cu cât avea și un nume mai bine consolidat pe tărâm literar asortat (nu se putea altfel) și cu un titlu universitar, totodată cu cât eu urcam în ierarhia militară (ca locotenent în activitate, dar începător într-ale liricii, fusesem cât de cât tolerat), cu atât eram privit mai cu ifose, mai cruciș, de sus și de la stânga etc. Ba încă unul mic de stat și urât la chip așa, ca bărbat, un trist epigon căruia îi solicitasem un serviciu oarecare, nu mai contează ce, confundându-mă el cu cine știe ce specie de moluscă, a încercat chiar să mă umilească, imaginându-și că voi sta cu pălăria întinsă un an și-o vară, precum pelerinii la nu știu mai care sfinte moaște. Nu voi da nume – nu aici și acum vreau să zic, la ceas de sărbătoare pentru „Litere”, mai ales că unii dintre acei trepăduși cu apucături de „tigri bengalezi”, Dumnezeu să-i ierte!, au ajuns între timp să-și scrie analizele și sintezele critice pe alt tărâm –, în schimb, profit de ocazie să-i nominalizez pe doi

dintre marii mei contemporani care m-au privit cu respect tocmai pentru că eram în primul rând militar și abia pe urmă scriitor, unul fiind nimeni altul decât seniorul nostru târgoviștean Mircea Horia Simionescu (și explicație mai firească nu poate fi alta decât aceea că el însuși era fiu de ofițer) și, nu cel din urmă, inimitabilul Fănuș Neagu, fost licean militar ca și mine odată, cândva, la anii lui tineri. Și ce vreau să subliniez e că deși cei mai importanți scriitori și jurnaliști (nu mai spun și de istorici pur sânge) români precum Vasile Cârlova, Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, Emil Gârleanu, Liviu Rebreanu, Radu Tudoran și alții câți (ar însemna să înșir zeci și sute chiar de nume cu rezerviști, apoi nu-i mai socotesc și pe alde Cervantes, Stendhal, Lev Tolstoi ș.a.) au fost (și) militari (în activitate sau rezerviști), iar dacă nu, au fost copiii unor militari de carieră (precum MHS al nostru, chiar și „rebelul” Cezar Ivănescu, Mircea Eliade, Ion Heliade-Rădulescu ș.a.), critica scrobăită de azi

„uită” acest „banal” amănunt care, totuși, cu mici excepții, s-a repercutat la modul pozitiv în opera lor. Acesta fiind contextul socio-cultural ca să zic așa, e cazul să revin la oile noastre afirmând tranșant că „Litera” a însemnat barometrul perfect pentru mine care, pe undeva, chiar și la modul subiectiv (deși mie îmi pare că mai obiectiv de atât nu se poate!), mi-a semnalat că, gata, nu mai e cazul să-mi fac griji fiindcă „lumea civil[izat]ă” a scriitorilor, cu bunele și nebunele ei, vorba ceea, m-a acceptat (mi-am dat seama de acest banal amănunt în anii din urmă, desigur, nu de la bun început). Că sunt un „scriitor la revistă” de nivelul „Litera”-lor și nu mai sus, asta e clar, publicația însăși intrând târziu (dar mai bine așa decât deloc, vorba cui a zis) sub egida Uniunii Scriitorilor din România, dar pentru mine, pentru orgoliul meu de om de creație, este mai mult decât suficient. Așa că nu am de unde ști ce a fost în mintea editorului Mihai Stan când m-a invitat să colaborez în paginile „Litera”-lor (că dumnealui și nu profesorul Tudor Cristea mi-a adresat invitația, și nu în scris, ci verbal, din câte rețin), nu pot bănuî pe ce a contat și ce anume planuri și-o fi făcut (îi intuiesc bine însă strategia avută în vedere când i-a contactat pe alții gen academicianul Mihai Cimpoi și Florentin Popescu, pe regretații Barbu Cioculescu, Alexandru George, Henri Zalis, Nicolae Dabija, Vasile Tărățeanu și așa mai departe, pe care numai bine că așa am ajuns să-i cunosc și eu în circumstanțe să le spun... amicale, nu exclusiv din cărți!), dar dacă nu i-am mulțumit până acum (și am impresia că am uitat să o fac în toți acești ani de când numele meu figurează acolo unde ziceam, până mai ieri fixat chiar la jumătatea șirului de „asociați”), cu scuzele de rigoare, mă revanșez acum: Vă mulțumesc cordial, domnule profesor, pentru gestul nobil și generos de a mă invita să scriu la „Litera” în urmă cu 15 ani! Doamne, cum a mai zburat parșivul de timp!... Nici nu vă imaginați însă cât a însemnat să știu în toți acești ani (preț de fix 175 de ediții de revistă, e drept că unele duble, și e și mai drept că nu la toate am răspuns „prezent”) că fac parte din „confrerie”! Desigur, am scris și publicat în reviste mult mai mari și pretențioase, ca să mă exprim astfel, cu tiraje de mii de exemplare adică („Viața armatei” sau „Historia” de pildă), am fost și plătit pentru articolele mele, și încă substanțial pentru condiția mea, dar nicio dată nu am avut sentimentul că sunt într-adevăr scriitor decât atunci când mi-am văzut (și, slavă Domnului!, încă îmi văd) numele în „Litera”. Și unul dintre motivele pentru care mi s-a conturat sentimentul de care zic ar fi acela, firesc pentru oricare alt scriitor (și jurnalist) în locul meu că, grație acestei aparent inofensive, în realitate formidabile catapulte care este „Litera”, numele meu ajunge peste tot în țară (ba încă și în Moldova și la Cernăuți) unde se face și se desface literatura bună. Adică în mediul intelectual prioritar civil. Și, deci, dacă eu sunt cu-

noscut și dincolo de zidul tot mai strâmt și disprețuit al cazărmii, „fenomenul” acesta nespus de agreabil și dătător de emoții faste în ceea ce mă privește se datorează „Litera”-lor. Și prietenilor mei (că de atâta amar de ani, de când ne tot paștem, dacă nu am reușit să ne dăm cu călimările în cap, înseamnă că ne putem numi prieteni, nu?) din redacția târgovișteană. Și bineînțeles că și din nu mai puțin glorioasa editură Bibliotheca. Ambele „instituții” – la care, să nu uit, se adaugă și Societatea Scriitorilor Târgovișteni – născute într-un timp nu prea fast, economicește vorbind, pentru țara noastră, dar suficient de permisiv cât să-i dea voie spiritului să zburde. Și până azi, cel puțin (nu am de unde ști ce va fi mâine!), a fost perfect, iată, că în loc să stăm cu mâinile-n sân ori să „batem” berbunca pe valea Ialomiței, unii dintre noi am profitat care cum l-a dus mintea și imaginația, benzina din instalație și altele câte de această libertate efectivă de exprimare, deocamdată opreliștile impuse de corectitudinea politică fiind de natură să intimideze, dar nu să și sperie ostașii cu adevărat curajoși, în arme și conștienți de menirea lor. Așa se face că, atâta cât mi-a îngăduit domnul Cronos și sănătatea, am combătut cu întregul entuziasm de care m-am simțit capabil (și) în „Litera”, încercându-mi forța penitei cu două rubrici, inițial „Ars longa...” și, mai în zilele din urmă, „Scriitori militari”. Și trag nădejde să o pot face în continuare, Dumnezeu să ne țină apți combatanți un timp cât mai îndelungat pe toți, mai „ușurei” și mai „grei” (de categoria valorică zic, nu de altceva), micimani și generali, în frunte cu motorul acestui fascinant angrenaj care este Mihai Stan – profesorul, scriitorul, „nașul”, părintele, mentorul, editorul și, pentru mulți dintre noi, și prietenul. Un gând bun îmi îndrept și către celălalt dintre fondatorii de bază ai „Litera”-lor, respectatul critic literar și scriitor Tudor Cristea, petrecut prea devreme și prea în scurt dintre noi, ca și spre toți ceilalți camarazi de condei din formula de început, de avânt și de vis, de ieri, de azi și de până când va fi să fie (dea Domnul să ne regăsim cât mai mult pe pământul acesta!).

La mulți ani, draga noastră revistă „Litera”!

București, 29 mai 2025

Târgoviște, vara lui 2007, scriitori din gruparea „Litera”, în prim-plan cu Daniel Drăgan (cu bască), la brațetă cu editorul Mihai Stan.

Un ironist...*

de Florentin Popescu

Pe vremuri (înțelegând aci vreo trei-zeci și ceva de ani în urmă), Editura Albatros avea o serie de cărțuții (format A5) de umor, în care erau publicate scrieri ale unor autori români și străini, foarte căutate și citite în epocă, fiindcă marele public era dornic să-și relaxeze gândurile și nervii în fața necazurilor din viața cotidiană. După 1990, seria editorială respectivă a dispărut odată cu editura amintită și volumele de umor care au mai apărut ulterior se pot număra pe degetele de la o singură mână. Astăzi, dacă mai ești interesat de astfel de volume, chiar și un scriitor îți răspunde cu amărăciune: „Păi cui să-i mai ardă de răș când tot omul are numai necazuri?” Dar iată că, de curând, mi-a căzut în mână o astfel de carte. Ea a fost scrisă și tipărită în propria-i editură de un autor născut în Dideștii lui Gala Galaction: Dan Gîju, poet, prozator, istoric și ziarist care are în spate numeroase scrieri (romane, povestiri, poezii, cărți de interviuri și o bine documentată și structurată *Istorie a presei militare: De la Cezar la Nicolae Ceaușescu*).

Noua apariție editorială, semnată cu pseudonimul Homerus Blakos (*Sesetiada*, Editura Favorit, 2022) este un lung poem care are ca subiect momente și scene din viața Societății Scriitorilor Târgovișteni (de unde și titlul, de negăsit în dicționarele limbii române contemporane, dar și apelativul de „sesetist”, adică membru al acestei societăți). Se pare că lungul poem de acum e o consecință și totodată un răspuns pe care autorul a găsit de cuviință să-l dea respectivei confrerii literare al cărei membru a fost și, din motive doar de el știute, a intrat în conflict cu foștii săi colegi de acolo. În fine, asta e mai puțin important. Important rămâne să vedem modul în care scrierea cu pricina merită atenție. Dan Gîju a venit în literatură dinspre armată, înscriindu-se în rândul scriitorilor cu

epoleti militari (satirici și nu numai) care începe cu Anton Bacalbașa, se continuă cu Gheorghe Brăescu și ajunge până la Nicolae Tăutu (ca să ne oprim la numele cele mai cunoscute). Categorie, *Sesetiada* se înscrie în categoria creațiilor literare concepute și realizate în cheie ironică și ludică totodată, autorul ei uzând de mijloacele literare consacrate în domeniu: pseudonime ale unor personaje din realitate, hiperbolizarea unor fapte, limbajul pseudo-cronicăresc etc. Modelele par să fi fost *Istoria ieroglică* a lui Cantemir, dar mai ales *Țiganiada* lui Ion Budai Deleanu (aceasta din urmă citată la un moment dat chiar în text).

Autorul își avertizează cititorul („Orice asemenea cu persoanele încă în viață este și rămâne inevitabilă”) că el, ca autor, ar fi devenit „inamicul public numărul unu” – ceea ce iar îi justifică demersul editorial, dl. Dan Gîju (alias Homerus Blakos), încredințază că SST-ul este „o instituție demnă de cel mai profund respect în lumea civilizată” și că, chipurile, „s-a apucat să debiteze cu nerușinare”, în stânga și-n dreapta, tot ce a văzut acolo, între care multe, chiar foarte multe neadevăruri. Ba încă să-și mai dea el însuși cu părerea; una, desigur, cât se poate de subiectivă, de

frustrat iremediabil, de om neîmplinit, de scri(b)itor ratat, rătăcit, rătătit și așa mai departe. Scriitorul imaginează momente mai mult sau mai puțin dramatice din istoria amintitei societăți, imaginează o călătorie pentru atestare a societății la Pitești (aluzie la primirea unor târgovișteni în filiala Uniunii Scriitorilor de acolo), apoi o posibilă luptă cu „puciștii”, adversarii grupării literare, precum și o lungă dezbatere pe marginea înființării unei „alei a scriitorilor”, batalia dându-se pentru stabilirea ordinii statuilor de acolo etc. Dacă narațiunea și „conflictele” sunt oarecum previzibile, surprinzătoare într-o anumită măsură sunt pseudonimele personajelor, micile portrete de „sesetiști” și comentariile pe marginea lor consemnate într-o Addenda. Evident, într-o scriere cu caracter ironic și totodată ludic, portretele respective sunt și ele creionate caricatural, iar „operele” despre care se vorbește au cu totul alte nume decât în realitate, fiind stălcite, pastișate, voit așezate în notă umoristică. Personajele principale sunt Mihai Stan (aci Pașa Sătean), președintele SST, și Petrea Puriac (Andantino), pseudonim pentru Florea Turiac, un fel de locotenent al șefului sau, în orice caz, unul dintre colaboratorii apropiați ai acestuia. Despre cel dintâi ni se spune că ar fi „scriitor întârziat”, că pe lângă romanul *Clote* (*Clone*) a mai publicat *Evadarea din Rai Uno*, că este „scriitor cu nerv, curajos și cu simțul umorului, meșter în a întinde capcane și a se folosi de oameni, dar și ușor imprudent, uneori, când, lăsându-se în voia valurilor, mai uită să-și asigure flancul”. Petrea Puriac, la începuturile Signoriei, „umbla ca o găscă leșească prin cetate” și a publicat o carte *Divina Harmonie*, căreia un confrate, Gete Voioșoiu i-a scris o prefață de 49 de pagini, intitulată *Sublimata Harmonie sau infinitul finitului*

* Florentin Popescu, *Un ironist teleormănean și poemul lui în cheie ludică*, preluare din revista „Caligraf”, nr. 5/ (240)/mai 2022, Alexandria, p. 13.

de la Dante la Andante; Tudor Cristea (Relu Delahamureni), fondatorul revistei „Litere” („Cratime”, zice Dan Gîju) „nu se exprimă deloc alambicat, ci cursiv, deschis, degajat și totodată concret”. Din galeria celor care au avut/au legături cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni (numită aci Signoria Scriitorilor Terorișteni) nu lipsesc nici câțiva autori din aria mai largă, națională a literaturii, precum Nicolae Manolescu (Lae Nămolescu), „personaj enigmatic, neevaluat încă la deplina sa anvergură”, Emil Lungeanu (Milucă Lunganu), „figură reprezentativă a momentului”, care a perfecționat la maximum stilul

„Gilette” (aluzie la un roman al acestuia gen „Iamă de ras”), ori Horia Gârbea (Orică Gârbaci), despre care ni se spune că este „expert în ecarisaj la hingheria «Luciferul de dimineață», tăind avânturi, dar mai ales spânzurând pițigoi de limbă când i se pare că nu prea cântă frumos. Pe sesetiști îi execută de regulă sumar și numai la zi de sărbătoare, când simte că li s-a urcat succesul la cozoroc, felceratul dându-și-l în criticul Gete Voioșoiu, când i-a hingherit lucrarea vieții lui cu «prelungitorii». Genul imprevizibil, încă dificil de clasat definitiv.” Ironic, fără să fie acid, amuzant fără să fie gratuit, hă-

tru fără a fi răutăcios, autorul lasă să se ghicească, în subtext – totuși! – o mare prețuire pentru breasla scriitorilor din care face și el parte. Transparența portretelor și a pseudonimelor este lesnicioasă pentru cei „incriminați”, însă mă îndoiesc că lectorii dinafara Târgoviștei, care nu cunosc mișcarea literară din orașul Turnului Chindiei, pot descifra în totalitate realitatea ascunsă în spatele alegoriei. Firește, cu o anume îngăduință conținutul *Sesetiadei* poate fi extrapolat, mai ales dacă ne gândim că mai sunt și alte orașe în care activează, orgolioși, ori mai puțin orgolioși, destui scriitori.

Antologie a memoriei: Acum, la apel, seniorii (III)

de Dan Gîju

După problematica stare de incertitudine provocată de uraganul „Covid-19” și o „pauză” fortuită de circa trei ani – fortuită, dar uite că benefică pentru aceia care nu au depus toate armele și în primul rând condeiele –, generalul-maior (r) Ionel Dumitrescu revine pe piața editorială cu impresionantul, uriașul, greul (la propriu și la figurat) volum al treilea (nu știm dacă și ultimul, sperăm că nu) din „antologia” *Acum, la apel, seniorii* (Editura Manifest Books, București, 2023), ale cărui caracteristici tehnico-tactice sunt de-a dreptul dezarmate, atingând aproape 1200 de pagini dense (aproape cât primele două volume la un loc!) și, din câte am înțeles, 2,5 kg greutate, sute de ilustrații și o incomensurabilă cantitate de informații care, nu încapă îndoială, cu cât vor trece anii și nu va rămâne decât acest „scris”, vor căpăta și mai mare valoare. O antologie și, în același timp, un mare și consistent „album de familie” ni se pare această carte, operă de echipă, posibilă – strict material vorbind – cu sprijinul Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din armele Transmisiuni, Informatică și Război Electronic „General Leandru Panait”...

Ca și în volumele precedente, și aici discutăm, firește, tot de lumea transmisioniștilor, la modul generic vorbind... Opera în sine reprezintă un discurs narativ de mare intensitate, profund și semnificativ din varii perspective, de la Armata Regală începând, cu tot cu războiul mondial și până azi, în era NATO, adică incluzând „Epoca de Aur” (care dă greul proiectului), dar și tranziția dintre aceste ultime două ere/epoci și care, dacă nu venea peste noi războiul din Ucraina – când iată că se pune din nou problema reînarmării României (și îmi imaginez că „fenomenul” va acoperi cu prioritate și armele din care provin majoritatea autorilor noștri) – amenința să nu se mai termine. O carte totuși dificil de clasificat, cu atât mai mult cu cât „fragmentele” (părțile, piesele) componente se întind de la câteva pagini la peste 100, uneori grupând tot felul de reflecții și maxime, schițe și povestiri, eseuri și amintiri, studii documentare, dar și reportaje de călătorie, versuri (nu chiar toate originale, adică multe sunt preluate din autori consacrați, de la Octavian Goga și Adrian Păunescu la... Dan Gîju, și am fost încântat, chiar măgulit să mă regăsesc și eu aici cu o „elegie”, pe la p. 218). Astfel, avem de-a face cu „amintiri cazone” pure, le-aș zice, începând chiar cu primul coautor, colonelul (r) **Nicolae Anton**, chiar dacă dumnealui „expune” (că așa se exprimă) și întâmplări din „activitatea civilă”, continuând cu locotenent-colonelul (r) ing. **Traian-Niculae Balaban**, unde sunt incluse, cu o bogată iconografie, date despre familia lărgită (părinți, soție, copii), dar și despre camarazi și alte persoane importante din viața lor, de la dascăli la comandanți și subordonați; general de brigadă (r) ing. **Ion Bleoju**; colonelul (r) **Gavrilă Coruțiu** (mare admirator al

lui George Coșbuc, din care citează insistent, neezitând să puncteze și cu versuri proprii, destul de calde și bine ancorate în context); colonelul prof.univ.dr. (r) **Dumitru Marin**, cu un fel de curs teoretic de însușire și înțelegere a principalelor noțiuni socio-economice cu impact în lumea „finanței”, problemă care pentru mulți dintre noi, la vârsta aceasta, e tardiv de luat în studiu, dar merită insistat pentru cultura generală; colonel (r) dr. **Ioan-Radian Folescu**, foarte lapidar însă suficient de profund dacă luăm ca reper „filosofia Folescu” (îmi place termenul!), de numai nouă rânduri, de la p. 478, axată pe... „principiul așteptării”; colonel ing. (r) **Adrian-John Ionescu** începe abrupt, ca un scriitor profesionist de literatură beletristică, un text dens, autoreferențial, neezitând să-și exerseze pe final și penița lirică, și dacă unele rime n-ar lăsa de dorit, mai că ar reuși să impresioneze plăcut și aici. Alții scriu exclusiv despre structurile pe care le comandă ori în care-și desfășoară activitate, și aici nu e nimic de zis: generalul de brigadă ing. **Gheorghe Iordache** (despre începuturile Comandamentului Apărării Cibernetice); general de brigadă (r) prof.dr.ing. **Victor Greu**, care între zecile de pagini cu amintiri științifico-tehnice nu ezită să intercaleze și câteva versuri patriotice (*Pentru patrie*, p. 507), producție proprie, destul de valabile încă și deloc exagerate, în stilul barzilor specializați pe astfel de subiecte în epoca nu chiar „de tristă amintire”, cum se mai lamentează câte unii; colonel (r) **Niculai Gh. Ivănel**, care pe lângă datele strict biografice adaugă și „întâmplări cazone amuzante” (la p. 595), dar și altele dramatice, inclusiv poezii de Vasile Militaru ș.a., în ce context și cu ce motiv urmând să afle cititorii (eu unul le-am găsit binevenite,

cu atât mai mult cu cât pe cele mai multe nu aveam de unde să le știu, deși nu sunt de acord cu preluarea textelor gata publicate în alte cărți decât la maximum două-trei strofe, nicidecum însă pagini întregi!); colonel (r) **Nicolae Ivănel** continuă „saga” din volumul al II-lea cu descrierea întâmplărilor trăite alături de **Aneta Ivănel** – soția dumnealui (și, indirect, cumva coautoare la acest proiect editorial) – în „misiunile pentru pace” derulate prin Angola și Somalia, acum fix 30 de ani, în 1993/1994, apoi în 1997, împrejurare în care doamna Ivănel (asistentă medicală de profesie), mai inspirată, a ținut și un jurnal să zicem așa *intim*, totodată cam neregulamentar însă și cu toate acestea, iată, mai mult decât util din perspectivă literar-istorică, în parte (sau în totalitate, n-am înțeles prea clar) preluat deja într-o carte a sa (*Kaalay! Kaalay!: Voluntari la Mogadiscio*, 2015, 2017) chiar de colonelul-jurnalist Cristian Crâmpîță, pe care l-am cunoscut foarte bine, că întâmplător (deși cum ziceam...) am lucrat în aceeași unitate, chiar dacă în epoci diferite.

În orice caz, textele prind, unele fiind melancolic-neutre, altele optimiste, cele mai multe realiste și deci credibile în mare măsură... Dând filă după filă, ajungem la un moment dat și la colonel (r) dr. **Dumitru Lungu**, care după sumara „autobiografie” citează trei pagini din volumul *Centru...* (2013), publicat în contextul aniversar al unității pe care a comandat-o pe final de carieră (Centrul 89 Principal pentru Comunicații și Informatică), apoi la colonel (r) ing. **Constantin Penciu**, care inserează al doilea capitol dintr-un volum de memorii aflat cel mai probabil în lucru, scris cursiv și logic, îngrijit, fără grabă, „povestiri” care se anunță interesante cu atât mai mult cu cât dumnealui a lucrat în industria de apărare; colonel (r) **Gelu Pricopi** (precizarea *Amintiri de suflet* spune tot ce trebuie să știu, titlu înșelător însă fiindcă imediat

mai apoi aveam de-a face cu un jurnal derulat pe zile, însă destul de tehnicist și militărește abordat); generalii de brigadă (r) prof.dr.ing. **Mihai Radu** și **Eugeniu Oancea**, în tandem, scriu despre evoluția învățământului tehnic superior militar, în fapt redau o mică istorie începând de la Tales din Milet până azi, în era informaticii, încheind cu versurile elevului de odinioară (azi general) Mihai Radu care, dacă e să socotim drept, par destul de îndrăznețe pentru perioada când au fost scrise (1959) și de aceea mai mult ca sigur că abia după 1989 dacă au fost publicate. În continuare, trecem de la locotenent-colonel (r) ing. **Costică Roșu** la colonel (r) dr.ing. **V. Râmniceanu**, apoi la generalul (r) **Tudor Tănase** (de la STS), urmează colonelul ing. **Ionel Constantin Teodorescu** (între timp, după cum arătam, plecat pe „tărâmul de nicăieri”, apropo de un film de mare succes cu Johnny Deep și Kate Winslet, 2004), colonelul (r) **I.Gh. Toma** (la care nu comentez mai mult decât că se vede că este un profesionist al condeiului de la o simplă privire pe text); locotenentul (r) **Daniel Tudose**, remarcat încă din

volumul al doilea pentru schițele, povestioarele și scurtele crâmpeie de proză, atent disecate și puse în pagină cu artă și talent, ca un veritabil profesionist și dumnealui (exceptând majoritatea titlurilor, care nu înțeleg de ce sunt inserate în ghilimele sau încep cu literă mică, uneori, cu puncte de suspensie etc.) și, în fine, colonelul (r) dr. **Emil Tudose**, care și dumnealui se situează în linia tuturor celor obișnuiți mai degrabă cu bastonul de... mareșal decât cu condeiul de scriitor, adică mergând mai degrabă pe filiera documentară decât literară, în opinia mea la fel de importantă și una și cealaltă, diferența făcând-o însă gustul și gradul de interes, evident că și mobilarea intelectuală dinspre tabăra cititorului. Nu în ultimul rând, am citit cu plăcută surpriză (și l-am și criticat la modul amical ceva mai încolo) consistentul material semnat de general-maior (r) **Petre Botezatu-Enescu** sub titlul *Chemarea mărilor* – care îmi aduce aminte de „călătoriile căpitanului Cook” –, căruia îi face concurență,

de la p. 470 încolo, colonelul (r) **Dumitru Marin**, cu relatări din Caraibe, tratate mult mai lapidar însă, subiectul de bază al dumnealui fiind oarecum altul. Cu mare satisfacție, apoi, l-am regăsit pe prietenul meu scriitor și colonel **Paul Ceaușu** – sau mai degrabă Paul Carpen, că eu așa l-am cunoscut acum mulți ani! –, care-și plasează-n deschiderea capitolului (deși, din câte am înțeles, distinsa doamnă profesoară **Lavinia Anton** s-a ocupat cu selecția și aranjamentul „orchestrei”) cu un articol publicat mai ieri în „ProARME” de care și uitasem (*Despre veterani și nu numai*), marea surpriză fiind poezia de la p. 218, cum m-am lăudat și mai sus, din elegiile mele *barbare*, de romanele cu autograf nu mai zic, le știu demult, le-am citit, le-am citat unele dintre ele, așa că să trecem mai departe și tot la un scriitor să zicem profesionist, anume la domnul **Gioni Badea**, inclus cu o serie de

fragmente (pagini) de roman în xerocopie, deși ar fi dat mai bine ocerizate, asupra căruia voi reveni mai la vale, în partea așa-zis critică, prilejul fiind dat de trimiterile destul de „aprige” – din moment ce au fost reluate și aici – la „tagma preotească”, subiect ce mă duce cu gândul la un război prea mare pentru puterea dumnealui de percepție, dar nu insist. De la locotenent-colonelul (r) ing. **Costică Roșu**, apicultor de invidiat după trecerea în rezervă, am reținut „întâmplarea înfloritoare nedeslușită nici până azi” descrisă lapidar la p. 724–725, când efectiv a intrat în coliziune, la volanul autoturismului fiind, cu un OZN, numai Dumnezeu salvându-l de la o inevitabilă nenorocire, numită în text „rea întâmplare”. Ajungând la generalul (r) **Tudor Tănase**, m-am oprit asupra „declarației în premieră” de la p. 770, cu „prietena evreică”, un mic și aparent neînsemnat paragraf, de nici zece rânduri, material vorbind, care m-a și amuzat, dar mi-a și dat de gândit, fapt pentru care-l reproduc fără a mai comenta: „Vreme de patru ani am avut o prietenă evreică. După admiterea mea la Facultatea de Automatică, curs de zi, în

anul 1967, ea a emigrat în Israel. Menționez că era absolventă a Facultății de Filologie, limba engleză. După plecarea ei, am corespondat, ea dorind să se căsătorească cu mine și apoi să emigrez și eu în Israel. Ce nu a înțeles ea este că a comis două greșeli ce mi-au lezat orgoliul de mascul: prima, plecând ea înainte, voia să o urmez eu pe ea și a doua, voia să îmi fac circumcizie și să trec la religia ei, deși eu nu i-am pretins niciodată să se creștineze. Chestiile astea mi-au tăiat elanul de a mai continua relația cu ea.” Cum cartea aceasta, care, ca orice carte, este o fereastră deschisă spre lumea largă, atâta cât va putea avea acces, totodată un ansamblu coerent și, de ce nu, și un experiment, capitolele având ca element de legătură între ele subiectul *militar*, abia în subsidiar specialitatea *transmisionist*, apoi calitatea de membru al marii *familii a transmisioniștilor* etc., nu m-am mirat să regăsesc și arme de o cu totul altă coloratură, mai bine-zis reprezentanți ai acestor arme, precum generalul Tănase artătat imediat anterior, dar și locotenent-colonelul medic **Ionel-Silviu Dumitrescu**, inclus cu câteva colaborări la revista „Stetoscop” – pe care în urmă cu ceva ani, când documentam *Istoria presei militare* am căutat-o fără șanse de izbândă (ca să o introduc la locul ei, la publicațiile medicilor militari; poate cu a doua ediție) –, dar și cu o poezie din anii de liceu, când își permitea să piardă timpul cu așa ceva (îmi imaginez că azi, doctor în Științe medicale fiind, are cu totul alte preocupări)... Sigur că, pe de altă parte, numai cine nu muncește nu greșește și, la o asemenea cantitate de date se vor mai fi strecurat și erori, mai mici ori mai mari, forțate ori nu, pe care un nespecialist nu le poate decât bănuși, și cu scuzele de rigoare, dar și ca dovadă că materialul dumenalui m-a interesat cu prioritate și, deci l-am parcurs mai atent, sunt nevoit să-l trec în revistă pe domnul colonel (r) ing. **Alin-George Ionescu**, comandantul Centrului de operații psihologice „Samoilă Mârza”, pe care am avut onoarea să-l întâlnesc grație inițiativei domnului general Ionel Dumitrescu în chiar anul ieșirii pe piață a volumului al doilea al „Apelului seniorilor” când, la inițiativa domnului general-coordonator de proiect memorialistic, ne-a primit în fieful dumealui, ocazie cu care i-am cerut niște reviste străine – eventual în xerox copie dacă nu avea dubluri – din domeniul PSYOPS-ului, nu s-a întâmplat minunea fiindcă eu unul, cel direct interesat, nu am mai revenit cu nicio cerere, în schimb m-a onorat cu o invitație la a 50-a aniversare a unității, marcată la Cercul Militar Național, fapt pentru care îi rămân profund îndatorat, ceea ce nu înseamnă că nu-mi iau îngăduința să-l critic amical, altminteri riscând ca eroarea să se perpetueze. Astfel, în materialul de la p. 513 și urm., foarte interesant cap-coadă, cu tot cu ilustrații –, la un moment dat, colonelul Ionescu afirmă negru pe alb că, „la data de 14 iulie 1993, cu ocazia Zilei Transmisioniștilor, Secția Asigurare Tehnică a Acțiunilor psihologice a pus în funcțiune primul post de radiodifuziune din istoria Armatei Române (subl.n.), postul de radio «Gloria»” (p. 521, *op.cit.*). Or, după știința noastră, și am scris o carte întreagă pe acest subiect – *Vorbește „Radio România Mare”!* (Editura Favorit, 2021), azi încă în librării, deși e o carte destul de vandabilă –, primul astfel de post l-a pus în undă generalul (viitor mareșal) Ion Antonescu, grație locotenent-colonelului inginer Alexandru Ghimuș (1892–1952), imediat după răpirea părții de nord a Ardealului ca urmare a Dictatului de la Viena (1940). Iar despre un al doilea astfel de post de radio-

difuziune – și „primul din istoria armatei române comuniste” – comentează chiar în volumul al doilea al cărții domnul general-maior (r) Ionel Dumitrescu, așa că postul de radiodifuziune „Gloria” amintit aici de colonelul (r) Ionescu este primul, într-adevăr, numai că nu din întreaga istorie a armatei noastre, cum precizează dumealui negru pe alb, ci doar de după 1990, ceea ce este cu totul altceva. Altminteri, restul datelor pe care le publică, inclusiv ilustrațiile sunt de cel mai mare interes și, în cazul unei reeditări a *Istoriei presei militare*, îmi voi permite (și sper că nu mi se vor cere drepturi de autor exagerate) să completez bibliografia inspirându-mă și de aici. Așa cum, după apariția celui de-al doilea volum al acestei prețioase „antologii”, cum tocmai documentam cartea *Secolul tanchiștilor* (în 2019 împlinindu-se exact o sută de ani de la apariția armei tancuri în armata română), dând cu ochii întâmplător (deși, după cum se spune în... tenis, nimic pe lume nu e întâmplător!) de materialul generalului-maior ing. **Neculai N. Matei** (1938–2021) relativ la industria românească de apărare, l-am citat copios, ulterior întâlnindu-mă cu dumealui ca să-i mulțumesc și *face to face* și, desigur, să-i ofer o carte cu autograf, și cu atât mai mult am regretat acum când, răsfoind acest al treilea volum, am constatat că, din aprilie 2021, nici domnia sa nu mai răspunde la apel, după cum nu mai răspund mulți... Așa că am parcurs cu strângere de inimă ultima parte a volumului, unde am constatat cu mare tristețe că rândurile „veteranilor” armeei se subțiază cu fiecare clipă, pe lângă cei arătați deja mai „plecând” și alții între care generalul-maior **Ion Cerăceanu** (1955–2021), cu care, pe finalul activității mele la Editura Militară convenisem să-mi pună la dispoziție niște broșuri declassificate în vederea completării unui studiu despre scrierea cifrată publicat tot în volumul dedicat presei militare; domnul general mi-a promis întreg concursul, m-am ținut să-i reamintesc în ziua lansării volumului 2 al „apelului seniorilor” derulat, cum bine se știe, la Muzeul Comunicațiilor și Informaticii, de pe Șoseaua Otopeni, dar luat cu alte treburi, am amânat pentru vremuri mai faste și uite că timpul, vorba cui a zis, „nu a mai avut răbdare”.

Revenind la secțiunea „critică” însă, mai trebuie observat că neavând totuși un fir director clar precizat și cu deosebire limitat de la bun început (ori poate că a existat, dar nu s-a ținut cont de el), pe de altă parte, volumul în discuție aici este cât se poate de eterogen și nu prea echilibrat, pe alocuri având de a face cu „cărți în carte”, cum s-ar zice, exemplul cel mai edificator fiind microromanul *Chemarea mărilor*, semnalat adineuri, al generalului-maior (r) dr. **Petre Botezatu-Enescu**, în fond un jurnal de viață în jurul lumii la bordul unui vas de croazieră („Costa Luminosa”) cu care autorul face „călătoria vieții”, acoperind perioada 6 ianuarie–22 aprilie 2017 și care, foarte bine, putea fi un rezumat de 10–15 pagini al cărții proiectate deja, numai că aici, practic, se întinde pe nu mai puțin de 110 pagini format manual, cu ilustrații, și acestea scrise dens, deci ce să cred? Mai ales că aceste 110 pagini reprezintă, cică, doar... o „microsinteză” a volumului intitulat *Între două tropice* care, înțelegem, „se va tipări curând”. În afară de asta, că tot am ajuns aici, îmi iau îngăduința să mai spun că, personal, chiar dacă nu e original, agreez mai degrabă varianta de titlu *Chemarea mărilor*, cum apare în antologia „seniorilor”, dar aceasta, desigur, e o simplă părere. În orice caz, această carte mi-l aduce în minte nu doar pe

căpitanul Cook, cum ziceam, ci și pe mult mai simpaticul și regretatul Dan Brătescu (1922–2016), ultimul nostru reporter de război din campania antisovietică, de acum peste 80 de ani, pe care am avut norocul să-l găsesc în viață pe când activam în presa militară, *Chemarea mărilor* (sau *Între două tropice*, mă rog...) aducânduși destul de mult cu al său volum *Octogenar în jurul globului* (2010), și mă refer atât la subiectul ca atare, cât și la maniera de abordare. Un alt (co)autor pe cât de interesant pe atât de lesne criticabil ar fi plutonierul adjutant șef (r) **Gioni Badea** (n. 1944, Cărlănești, comuna Vârfuri, Dâmbovița) care, de la bun început, adică de la primul text prins în „antologie” se războiește cu preoții (mai bine-zis cu „popii”, cum sunt denumiți în sens vag peiorativ), scoțând în prim-plan un tip de șnapan în sutană ca să aibă motiv mai pe final să filosofeze pe marginea relației domniei sale cu Dumnezeu, neuitând să sublinieze totuși că „da, sunt creștin ortodox”, numai că în biserică intră „când lăcașul e gol” și rămâne acolo în funcție de „timpul la dispoziție”. Nu comentez nici aici, spun numai ce am mai spus odată, cândva: bine totuși că mai avem biserici în care să intrăm! Căci cu cât mai multe biserici, cu atât mai puține moschei, temple, sinagogi etc. Și cu cât mai puține astfel de lăcașuri de cult străine de sufletul românului, cu atât mai puține probleme și necazuri pentru noi, „ortodocșii” care susținem că suntem... Altfel spus, domnul Gioni Badea este un romancier destul de vizibil pe internet și îmi pare că și prin anumite librării, autor de volume adevărate, peste zece la număr, deocamdată, între care unul intitulat *Slugile lui Dumnezeu* (2012), care cam bănuiesc în ce manieră e scris, deși nu bag mâna în foc că nu ar fi gata armat tot contra Bisericii, instituție fundamentală a statului român și tocmai ded aceea din ce în ce mai atacată din afară, ca și armata, cultura (și nu numai), în ultimii ani.

Închei cu generalul-maior (r) **Ionel Dumitrescu** – un entuziast pe tăram creativ, în ciuda vârstei relativ problematice pentru sporturile de mare performanță precum este și scrisul! –, care și dumnealui acoperă mult peste 100 de pagini, poate chiar 200 cu cele din final, nu le-am socotit, mulțumit să constat că, lăsând deoparte ilustrațiile care n-ar fi fost rău să fie mai obiectiv (și nu subiectiv) selectate, sunt una mai interesantă decât alta, dar cum mi-am propus să semnez o singură „țință”, nu neapărat cea mai valabilă, dar orișicât, mă opresc și atrag atenția asupra materialului de la p. 388 și urm., intitulat *Planul Nistru*, mai exact comentariile domnului general la cartea cu același titlu, legată de „momentul” 1989 și de implicarea GRU în revoluția de atunci, publicată nu prea demult de colonelul (r) Tudor Păcuraru, volum pe care întâmplător l-am procurat și eu de la chioșcul de ziare la data difuzării, că mi s-a părut provocator, de acolo înțelegând că autorul e ofițer SRI probabil „făcut din pix” (să mă ierte dacă greșesc) și care tot apare pe la TV în ultima vreme, pe care domnul general Dumitrescu îl corectează în stilul dumnealui derutant-elegant și bine face, aspect care mă determină să reiau studiul, de astă dată citindu-l pe colonelul Păcuraru în noul cod, adică ținând cont de ceea ce se spune și aici, în „Apelul seniorilor 3”... Carte-spectacol, *Acum, la apel, seniorii!* este, per ansamblu, una dintre cele mai respectabile proiecte editoriale de grup, unul valoros prin fond și substanță, totodată prin ideile susținute, nu mai spun de datele tehnico-istorice „devoalate” și care, altminteri, unele dintre ele, ar fi fost pierdute sau rătăcite pe vecie, ca atâtea altele de la înființarea armatei române moderne încoace.

București, 18 aprilie 2023

Un maestru al detaliului

Alex Săndulache, #poțisălupti, Editura Paginarium Publishing, București, 2022. De la bun început precizez că, delicată situație!, autorul a trecut... Styxul chiar în intervalul când romanul său era, cum ar veni, sub tipar. A apucat să vadă varianta finală și să dea OK-ul pentru aceasta, totuși. Așa că, de acum înainte, trăiește prin povestea inclusă aici, cumva și prin noi, prin toți cei dragi care, cunoscându-l, au trecut – unii dintre ei – din viața reală în file de carte, ca personaje dintre cele mai veritabile. Un maestru al detaliului și un vizionar de anvergură specială, așa mi s-a înfățișat la finalul demersului său creator Alex Săndulache, fost ziarist bucureștean mai ieri, azi suferind pe un pat de spital undeva în bătrâna Anglie, emigrat voluntar în speranța unei însănătoșiri mai certe... Optimismul său este molipsitor, echilibristica lui între viață și moarte – între *a fost, este și va fi* – emoționează și impune respect; radiografierea sistemului medical

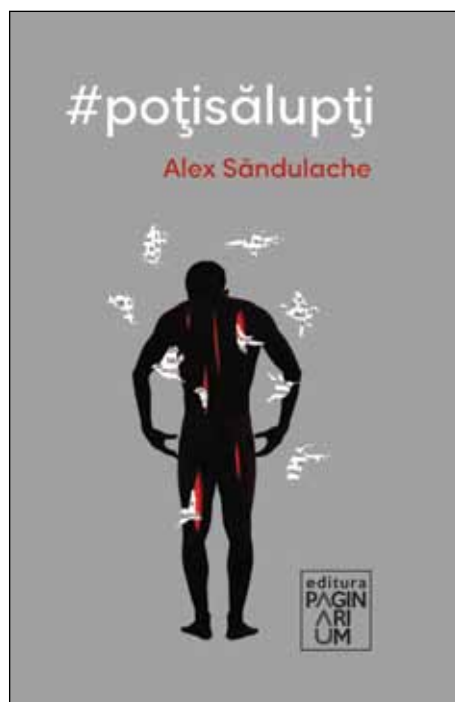
britanic prin lentila unui român de asemenea se reține pentru acribia cu care este realizată, adică fără patimă și îngrâncenare, ca și portretele oamenilor, ale profesioniștilor domeniului în cauză, emigranți și băștinași deopotrivă, fără a mai pune la socoteală scurtele dar relevante tablouri comparative între ce e la noi și ce e „afară” etc. Dincolo de orice altceva însă, cel mai mult impresionează forța, puterea acestui om de a rămâne în picioare până la capăt în lupta sa decisivă cu „monstrul”, nu în ultimul rând arta de supraviețuire până la conștientizarea deplină că l-a învins, deși în aparență situația poate fi total pe dos. Or, ce dovadă mai palpabilă că omul – autor și subiect al narațiunii, deopotrivă – a învins „monstrul” decât scrierea acestei cărți? Mai bine-zis, ducerea la bun sfârșit a acestui proiect, că de scris au început mulți în situația lui, ba încă sănătoși tun și perfect apți din perspectiva puterii de a combate, dar câți oare au ajuns să punctă punctul

final? Nu spun că eu însumi, care am fost o singură dată în viață – ce-i drept, pentru mult mai puțin timp – pe patul de spital aidoma lui Alex Săndulache, adică la un pas de „marea trecere”, mă declar cu atât mai cucerit de această performanță altminteri greu posibilă în contextul dat, cu cât, deși în plin avânt creator atunci (nu împlinisem încă 50 de ani!), când subiectul mă trăgea mai abilit de mâneacă, cu atât mai prăbușit și învînd m-an crezut, practic neputând să mai scriu un singur rând, un cuvânt, o silabă, căci efortul mi se părea perfect inutil și zadarnic. Sunt și mai conștient azi de ceea ce spun în măsura în care îmi dau seama – și nu mi-aș fi dat dacă n-aș fi citit această poveste de viață (și deopotrivă de moarte!) – că nici nu aș fi putut să scriu ceva din moment ce nu reușisem să mă înving mai întâi pe mine însumi, și asta fie din lipsa timpului, fie – cel mai probabil – din cauza constituției psiho-fizice deloc compatibile cu lupta ce urma să o

duc, de ce nu, dacă nu mai degrabă din lipsa a ceva mult mai profund, care ține de metafizică, dimensiune nici azi percepută la justa ei valoare. Este motivul care mă pune-n inferioritate față de autorul cărții de față, gestul său obligându-mă (și provocându-mă) nu atât prin performanța în sine, deși aspectul nu este deloc de neglijat, cum am ținut să sugerez ceva mai sus, cât prin ceea ce reușește să transmită, totuși, atât de sincer și la obiect aici, credibil și totodată simplu, pur și curat ca lacrima unui cerb împușcat în inimă exact atunci când îi era lumea mai dragă. Ca atare, cum să nu te oprești o clipă din goana tot mai nebună pe turnanta cotidianului, să nu meditezi un pic și să plângi? Căci cartea aceasta, înainte de orice, este una plină de învățăminte... Și în același timp (sau poate că tocmai de aceea?), una plină de viață, și aceasta în ciuda dramei care răzbate din fiecă frază. O viață trăită la incandescență maximă, ca pe front, în bătaia Katiușei. Viață de erou!

Scriam rândurile de mai sus la finele lunii mai 2022, imediat ce am terminat de citit printul corectabil al romanului în ideea de a-l prezenta odată, cândva, de regulă pe final de an, când e în plan să apară revista „ProARME”, în pagina de semnal a cărților amicilor noștri. Nici prin gând nu-mi trecea că autorul – deși fusesem preavizat de această tristă posibilitate (prin editorul său, aceasta în ideea de a mă grăbi puțin) – nu se va mai afla în viață la ora ieșirii ei din tipar (zic de cartea în sine), pariind eu pe faptul că Dumnezeu poate rămâne îngăduitor până la capăt cu păcătoșii de noi, scriitorii, atunci când este la mijloc un act de creație, fie și o carte precum aceasta. Este și motivul pentru care nici n-am considerat just epilogul de câteva rânduri propus inițial de autorul însuși, prea explicativ din moment ce în

corpul romanului era descris totul de-a fir a păr. Nu aveam de unde să înțeleg, și nici cum, că deja el ne „vorbea” din lumea de „dincolo”; totul mi se părea un pic absurd și forțat... când, de fapt,

era atât de simplu, că însăși expresia din deschiderea „închiderii” lui, singura care, de altfel, m-a frapat puțin: „Tu ai citit, eu am trăit.” Verbul concluziv „am trăit” – inserat la timpul trecut – nu mi s-a părut deloc la locul lui și nici verosimil din moment ce, iată, prin acest roman viața lui – a diaristului-personaj – palpită încă. Și va palpita atâta vreme cât pe pământ se vor găsi cititori pasionați de beletristică, în genere, și de „intriga” cu subiect medical, în mod special. Și de care literatura română – nu am nicio îndoială că nici cea engleză! – nu duce lipsă, dimpotrivă, titlurile genului sunt de ordinul sutelor, de nu cumva al miilor, de la trilogia *Chinuții nemuririi* (elaborată prin 1941, publicată însă după anii «70) a lui Victor Papilian

(1888–1956) – inspirată (și) din lumea spitalelor de campanie ale Primului Război Mondial, având în comun cu opera de față aspectul „inițierii prin suferință” la nivelul unuia dintre personaje – și până la *Păsările mari nu cântă* (1976) al lui Banu Rădulescu (1924–1998), asta ca să oferim reperele mai la îndemână, ba chiar până în vara aceasta, când a apărut romanul *Între două lumi* al Margaretei Bineată și care, spre deosebire de celelalte două (și de marea lor majoritate), este proiectat întocmai ca și *#poțisălupti* al lui Alex Săndulache, adică din perspectiva pacientului, și nu a personalului sanitar (medici, surori de caritate, voluntare la Crucea Roșie, infirmiere etc.). Atâta doar că Alex Săndulache a trăit (și trăiește) prin toți porii ceea ce relatează, dincolo de faptul că este și un profesionist al scrisului – și asta se vede cu ochiul liber –, elemente care singure îl detașează, și încă la modul decisiv, de restul plutonului. Nu mai spun de contextul internațional – ca să nu zic european, și care depășește cu mult granițele României – pe fundalul căruia se desfășoară povestea lui, deloc de neglijat într-o eventuală contabilizare valorică a demersului său narativ. Cât despre timpul efectiv în care rămâne fixat, acesta nu face decât să confirme ceea ce se știe dintotdeauna privitor la menirea scriitorului, indiferent din ce mediu provine și de câtă forță creativă degajă: el este martorul vremii lui și nimic mai mult; cu cât mai sinceră îi este mărturia, cu atât mai credibil și valabil este receptat mâine, la ora bilanțului, de către judecătorul suprem: Cititorul. Or, mai înainte de orice altceva, Alex Săndulache este tulburător de sincer (inclusiv cu el însuși), direct și mai mult de atât, altruist. Suficient cât să cucerească o lume. Lumea secolului XXI, cel puțin... (D.G.)

Nota editorului

Ediția de față a revistei „ProARME” (nr. 39–40/2025) ar fi trebuit să iasă în lume cel târziu la finele anului 2023. Evenimente de interes strict personal însă, neprevăzute, m-au împiedicat să țin pasul cu planurile inițiale și, îndeosebi, cu vremurile, astfel că, iată-ne aici. Îmi cer scuze acelor dintre cititorii care au simțit, poate, vreun disconfort în urma unei pauze forțate atât de îndelungate, altminteri destul de omenești, mai ales în contextul când, neavând în spate o instituție, alergii de unul singur. La urma urmei, „omul propune și Dumnezeu dispune!”, este?

Ce vreau să mai precizez însă e că, strict legat de revistă, numerotarea și datarea exemplarelor ieșite de sub tipar continuă și acum după mai „vechea” metodă, perioada de apariție fiind una aleatorie, din păcate, cu deosebire după 2012 când, din motive obiective atunci, deși tot neprevăzute, am fost obligat să întrerup cadența inițială (trimestrială) asumată. Mulțumesc pentru înțelegere!

(B.D.)

Gala Galaction a revenit la Didești!

Este vorba, de fapt, de statuia-bust a celebrului scriitor clasic român originar chiar din această frumoasă comună teleormăneană, o robustă lucrare de artă sfințită și dezvelită

În ziua de 20 iulie 2023 în părculețul din fața școlii generale denumită, evident, tot... Gala Galaction. Opera sculptorului Doru Drăgușin, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, statuia în cauză are o poveste aparte, pe care însă nu ne-am propus să o detaliez aici; spunem numai că, acum niște ani, pe când nu era trasă în foiță de bronz, ca azi, ci exclusiv în alb, ca și când ar fi fost dată cu var, se regăsea în toată splendoarea ei amplasată în fața bibliotecii municipale din Roșiorii de Vede, ca mai apoi să dispară subit și, după niște ani, să (re)apară, iată, numai că la... Didești. Evenimentul în sine, organizat de Primăria și Consiliul Local al comunei, în speță de domnul primar Paul Măceacă și moderat de consilierul Andrei Gheorghiță-Păduraru, a început cu un moment religios urmat de alocuțiunile oficialităților

locale și ale celor de la județ (Alexandria), în ultimă instanță fiind invitat la tribună și scriitorul Dan Gîju, care a prezentat volumul *Didești – schiță monografică*, opera regretatului profesor Marin Falcă, lucrare tipărită acum în ediția a doua, la Editura Favorit, la comanda primarului Paul Măceacă, fost elev în urmă cu mulți ani, ca de altfel mulți dintre cei prezenți la inedita sărbătoare, al autorului.

Programul manifestării a continuat cu vizitarea expoziției memoriale „Gala Galaction” situată în imediata apropiere, pe aripa dinspre șosea a școlii generale, apoi cu un memorabil recital muzical susținut de soprana Dana-Irina Gîju și de mai mulți artiști (lăutari) teleormăneni, inclusiv din partea locului: Răzvan Oprea, Radu Diricel și Taraful din Didești. De reținut articolul *Gala Galaction, fiu al satului Didești*, semnat cu această ocazie de doamna Marinela Rușanu, de la Biblioteca Municipală „Gala Galaction” din Roșiorii de Vede. Felicitări organizatorilor și, nu în ultimul rând, mulțumiri cordiale domnului Primar pentru invitația specială de a lua parte la reușitul eveniment cultural-educativ dideștean.

Pe urmele lui Zaharia Stancu

Am luat-o pe urmele celebrului cronicar al lumii „desculților” la 7 octombrie 2023, la invitația con-județeanului și amicului jurnalist Ion Bădoi, evenimentul în sine fiind organizat de Asociația culturală „Zaharia Stancu” în parteneriat cu Primăria comunei Salcia, care au găsit cu cale să-l omagieze pe marele nostru scriitor Zaharia Stancu (1902–1974) la 121 de ani de la naștere, prilej cu care am vizitat și noi, cei care semnează (și se fotografiază) aici, în premieră, casa copilăriei sale. Una de invidiat, ca să zicem așa (ținând cont de ținuta în sine a clădirii, de felul cum este întreținută și mai ales de obiectele de patrimoniu expuse) în comparație

cu modesta, ca să nu zicem anemica (deși bine că e!) „expoziție

memorială Gala Galaction” de la Didești. Prin urmare, în caz că aveți drum pe relația Roșiorii de Vede–Turnu Măgurele, nu ratați acest obiectiv turistic de importanță cultural-istorică, la urma urmei. Veți descoperi în muzeul memorial din Salcia, pe lângă alte exponate interesante, un vechi birou care i-a aparținut revoluționarului Tudor Vladimirescu, dăruit lui Zaharia Stancu de către Mihail Sadoveanu.

„Să nu uiti, Darie”...

Nu uita să-i cinstești pe oamenii valoroși ai neamului românesc! Recunoștință jurnalistului Ion Bădoi pentru invitație.

D.-I.G.

Gala caritabilă „Suflet pentru suflet”

În seara de 4 decembrie 2023, am luat parte la gala caritabilă „Suflet pentru suflet”, organizată de militanta Gabriela Firea la un mare hotel din Otopeni, unde câteva personalități i-au fost alături în inițiativa de sprijinire a organizațiilor implicate în ajutorul persoanelor (copii și femei) aflate în suferință, respectiv Asociația Femeilor din România Împreună, asociațiile „Taxiul cu Bomboane”, „Sfântul Nicolae și Sfântul Efreem cel Nou” și nu în ultimul rând „Blue Life”. Cu respectivul prilej, campioana olimpică Gabriela Szabo a oferit spre licitație tricoul original pe care l-a purtat în cursa JO Sydney 2000 și o fotografie cu autograf; soprana **Irina Baianț** (*centru foto*, între **Gabriela Firea** și **Gabriela Szabo**) a donat un tablou cu o semnificație aparte în viața sa; canotoarea Elisabeta Lipă a adus unul dintre tricourile sale de campioană națională; artista Mirela Vaida a donat o ie stilizată; jurnalista Anca Serea (mamă a șase copii) a contribuit cu un set de cosmetice preparate de ea însăși; jurnalista Andreea Marin a trimis

două pălării și un volum cu autograf al cărții sale *Nu există nu se poate* și actrița Monica Davidescu a trimis două invitații duble la spectacolul *O noapte furtunoasă*, care se juca la Teatrul Național București. În debutul evenimentului, ne-au colindat copiii Școlii nr. 1 „Anton Pann” din Voluntari. Îi sunt recunoscătoare pentru această

seară interesantă distinsei artiste Liliana Pagu, care păstorește cu devoțiune, de 33 de ani, Asociația Femeilor din România Împreună. Felicitări organizatorilor! A fost o seară magică a faptelor izvorâte din inimă. Să încercăm să fim mai buni, așadar, și nu doar în preajma sărbătorilor de iarnă!

D.-I.G.

Destin împlinit: generalul Theodoru

La 6 septembrie 2024, la Palatul Brătianu, am participat la o dublă lansare de carte semnată de scriitorul bucureștean (originar din Buzău) Florentin Popescu: *Radu Theodoru, un destin împlinit* (scoasă la RawexComs de inimoasa editoare Raluca Tudor), în fapt monografia vieții și operei literare și social-politice a generalului Radu Theodoru (care tocmai ce împlinise 100 de ani de viață nu cu mult înainte) și,

nu în ultimul rând, *Florentin Popescu în dialog cu Ion I. Brătianu*, lucrare care face parte din ciclul „Seniorii literaturii noastre” (Editura Fundației Culturale „Ion I. Brătianu”). Imaginile alăturate (două dintre cele câteva „trase” cu ocazia evenimentelor amintite) îi surprind pe artizanii „ProARME”-lor, mari și mici deopotrivă, alături de protagoniștii dublului eveniment cultural găzduit de Palatul Brătianu.

Recunoștință clipei, generoasei gazde a evenimentului, eroilor din cărți și autorului cărților, mai ales, cu toții prieteni ai noștri!

P. 49

Drumurile *Sound*-ului (IV)

Octombrie '23 la Banja Luka

text și foto de Dan Gîju

Corul „Sound”, în excursie de voie prin Banja Luka, aici în fața Catedralei Mântuitorul Hristos, la 20 octombrie 2023.

Si a fost *International Festival „Banjaluka Choral Meetings 2023”*, derulat între 16–22 octombrie 2023, în capitala Bosniei-Herțegovina, cu participare românească începând cu 20 octombrie, țara noastră fiind reprezentată de cine altcineva dacă nu

de cunoscuta formație corală bucureșteană „Sound”, dirijată de maestrul Voicu Popescu (foto). A fost, dacă nu mă înșel, cea de a patra ieșire dincolo de frontierele României unde am fost cooptat și eu, numai că nu în calitate de bas-bariton, cum poate că mi-ar fi stat cel mai bine (cândva, nu pot uita amănuntul, obligat-forțat am exersat ani în șir „sportul” acesta din postura de voce a treia, poziționat pe ultimul rând al unor coruri exclusiv bărbătești, repertoriul constituindu-l însă, cu predilecție, cântecele

militar-patriotice), ci în aceea mult mai comodă (deși nu chiar comodă că uite, acum trebuie să scriu) de... reporter al clipei. O misiune mai degrabă autoasumată care mă bucură cu atât mai tare cu cât orice escapadă cu anvergură internațională a „Sound”-ului, dar nu numai internațională, are și o finalitate turistică, una cu atât mai plăcută și instructivă cu cât, pentru o mică parte a coriștilor noștri, nu mai spun de mine, vizitarea acestei frumoase țări din fosta Iugoslavia de mai ieri a însemnat o premieră. Cei mai vechi dintre soundiști însă au re trăit cu emoție ziua de 6 mai 2006, când au concertat pentru întâia oară tot aici, la Banja Luka, cu ocazia *Festivalului Coral Balcanic*, puternic marcați vizual (și emoțional) atunci (iar astăzi plăcut surprinși că nu se mai observă aproape nimic!) de rănilor încă necicatrizate ale cruntului conflict interetnic din perioada 1991–2001, care a parafat așa-numita „destrămarea a R.S.F. Iugoslavia” (conflict în al cărui context, Războiul bosniac, desfășurat între 6 aprilie 1992–14 decembrie 1995, și-a avut locul lui adânc întipărit peste ani în memoria veteranilor și, de acum, în cărțile de istorie).

Festivalul din octombrie '23 a fost cu atât mai important cu cât organizatorii, cu sprijinul generos primit din partea autorităților locale, al Eparhiei Ortodoxe și sub egida Ministerului Educației și Culturii al Republicii Srpska au ținut să marcheze împlinirea a nu mai puțin de 130 de ani de la fondarea Societății de canto sârbă „Jedinstvo” (adică „Unirea”) din Banja Luka. Așa se face că, în cele câteva zile de mare sărbătoare a muzicii corale, pe scena Sălii de concerte a Banski Dvor – cel mai important centru cultural din capitala de facto a Republicii Srpska, situată în imediata apropiere a Catedralei (ortodoxe) a Mântuitorului Hristos –, într-o enumerare exhaustivă, au urcat și au încântat numerosul și avizatul public cu arta lor interpretativă unele dintre cele mai valoroase formații, ansambluri și grupări corale din Balcani, unele destul de renumite, altele cunoscute abia acum, începând cu Corul preoților din eparhia Banja Luka (dirijor: Nemanja Savić*) și continuând cu Corul de copii al SPD „Jedinstvo”** Banja Luka (dirijor:

Jasna Antičić), apoi cu Corul mixt al SPD „Jedinstvo” Banja Luka (dirijor: Nemanja Savić), SCPD „Sf. Gheorghe” (dirijor: Pronja Radislav), SCPD-C. „Sf. „Andrei din Creta” Laktasi (dirijor: David Drinić), Ansamblul „Dar” Banja Luka (dirijor: Hilda Hrekes), „Sound”-ul („cor mixt din București, România”, cum figurează în programul festivalului, dirijor: Voicu Popescu), Ansamblul Seminarului Teologic Ortodox Sârbesc „Sf. Arsenie Sremski” din Carloviț (director artistic: Mila Radonić), Grupul de canto feminin „Moba” din Belgrad (director artistic: Jelena Jovanović), Corul mixt „Dragan Šuplevski” din Macedonia de Nord (dirijor: Tarkoješki Skopjevski”), Corul de cameră feminin „Banjalučanke” (dirijor: Mladen Matović), Corul Templului „Sfântul Sava” Belgrad (dirijor: Katarina Stanković), Corul mixt al Academiei de Arte Banja Luka (dirijor: Nemanja Savić), poate și altele, finisul fiind unul de mare gală, cu corurile reunite sub bagheta preluată pe rând, în seara de 21 octombrie, de către dirijorii Katarina Stanković, Voicu Popescu și Sašo Tatarčevski, spre deplina încântare a

Carte de vizită

NEMANJA SAVIĆ (foto), directorul artistic al festivalului coral din capitala Bosniei-Herțegovina, aici dirijând Corul preoților din eparhia Banja Luka, este o personalitate de prim-plan a muzicii corale din întreg spațiul ex-iugoslav. Născut

în 1957, chiar la Banja Luka, absolvent al Academiei de Muzică din Belgrad, el însuși profesor titular în Departamentul de muzică al Academiei de Arte din orașul natal –

* Nume care, dacă e să fie redat în românește, s-ar titra Nemanja Savici, pentru substantivele proprii însă preferăm varianta în limba sârbă.

** SPD „Jedinstvo”, abreviere latinizată a

expresiei din limba sârbă *Српско певачко друштво*, în românește (cu adăugirea termenului dintre ghilimele) însemnând Asociația sârbă de canto „Unirea”.

unde predă disciplinele *Dirijarea corului*, *Corul*, *Interpretarea partiturii corale* și *Tehnica vocală* –, dirijor al mai multor ansambluri corale din Bosnia și Herțegovina și nu numai, cu mii de concerte susținute în aproape toată lumea (din SUA și Australia până în România, în concertul de muzică sacră de la Biserica Bărăția din București, în 17 iulie 2023) este, în același timp, autorul a peste 250 de lucrări de compoziție (în parte interpretate și incluse în repertoriul mai multor coruri interne și străine), armonizare, stilizare și tratare a diverselor genuri muzicale, dintre care un număr semnificativ au fost publicate și înregistrate sonor. Laureat al unor premii „pentru cel mai bun dirijor” ș.a. este, totodată, și scriitor de cărți, semnând (și publicând) titluri precum *Cântecele patriei mele*, *Colecția de coruri ale autorilor sârbi contemporani*, *Colecția de coruri de Vlado Milošević*, *Muzica corală sârbă*, *Corurile*, *Colecția de canoane*, trei colecții de vocalizări corale, *Colecția de coruri masculine* ș.a.

HILDA HREKES din Alep

Farmecul natural și nobil, ca al Șeherezadei din poveste, cu deosebire însă atitudinea de lider informal, de mică-mare vedetă, cumva, afișată cu dezinvoltură, mi-au „recomandat-o” din clipa când am zărit-o întâia oară (nu pe scena festivalului, că momentul corului ei trecuse când am sosit noi, ci cu ocazia recepției de bun-venit organizată *ad-hoc* ceva mai târziu, în seara de 19 octombrie 2023), așa că nu m-am mirat deloc

unui public numeros, tânăr și avizat, în rândurile căruia am remarcat mulți copii de școală și studenți, dar și turiști ori vizitatori ocazionali, aflați în cu totul alte treburi prin oraș, dar atrași involuntar de inefabila magie a muzicii corale. Muzică a cărei complexitate armonică, apoi detalii de aranjament, diversitate (deopotrivă laică și religioasă), regie artistică, ținută și așa mai departe au satisfăcut până și cele mai pretențioase gusturi și așteptări nu doar ale publicului, căci pe final aveam să-i surprind felicitându-se cu bucuria pe chip și făgăduindu-și să se revadă cu fiecare ocazie posibilă absolut pe toți actorii implicați în proiect, organizatori ca și invitați, interpreți, dirijori, compozitori și chiar pe unii dintre simplii amatori, ca mine...

În ceea ce-l privește, „Sound” a intrat în festival cu un repertoriu de acum clasic pentru acest cor* și, aspect care a conferit „strălucirea” la care face referire dirijorul Voicu Popescu în flash-

interviul dumnealui acordat pe finalul evenimentului, cu proiectul cultural „Underground” (cunoscut și ca „Itinerariul subpământean”), pus în scenă pentru prima oară la 11 iunie 2016, la Pietroasele de Buzău (întâmplător, am fost prezent și la acea premieră) care, în viziunea Danei Vlaicu și a Mioarei Radu (realizatoarele concepției artistice), reconstituie – cu mijloacele artistice actuale grefate pe vechi tradiții românești însă – traseul inițiat al omului, itinerariul său pe pământ de la naștere și până la moarte inclusiv (de unde trimiterea la ideea de „subpământean”), neexcluzând dragostea (cu ritualul nunții), sărbătorile marcante din calendarul creștin etc., însă nescăpând din vedere nici nenorocirile (materializate prin bocet, lacrimi, doliu, tristețe), toate acestea dublate prin muzică și dans într-o formă care să reflecteze fidel, pe cât posibil, numai că în maniera artistică specifică interpretării corale, spiritul pragurilor și culmilor majore ale vieții noastre. Un proiect care, diferit mult comparativ cu ceea ce au prezentat celelalte coruri locale și internaționale incluse în festival, dar cu toate acestea pe deplin racordat la semnificația de ansamblu a momentului aniversar sărbătorit la Banja Luka, a fost răsplătit cu binemeritate aplauze.

* Repertoriu care a inclus piesele *Mărire-ntru cele 'nalte* (de Nicolae Lungu), *Cămară Ta* (N. Lungu), *Minune prea mare* (Paul Constantinescu), *Tatăl nostru* (Dan Voiculescu), *Benedic, anima mea* (Dominique Gesseney-Rappo), *Cântecul pelerinilor* (ar. V. Ponomariova), *To the mothers in Brazil* (Lars Jansson/Gunnar Ericson), *Indodana/Wana Baraka* (ar. M. Barrett & R. Schmitt Kirchner).

👉 **P. 46**

Corul „Sound”, în plin spectacol-surprinză „Underground”, pe scena sălii de concerte a Banski Dvor, la 21 octombrie 2023.

„Am strălucit!...”

Flash-interviu despre „reuniunea balcanică” din Banski Dvor

– *Stimate domnule Voicu Popescu, spuneți-mi, vă rog, cu ce gânduri ați venit aici, la festivalul coral aniversar de la Banja Luka?*

– Nu cu gânduri prea optimiste...

– *De ce?*

– În primul rând, știam unde venim, fiindcă în 2006, noi am mai trecut pe aici. Constat însă că, de data asta, lucrurile s-au prezentat mult mai bine elaborate. Adică au fost trei zile pline de festival și, cum prima zi a fost dedicată grupurilor corale locale, pe baza a și ce trăisem în urmă cu mai bine de 15 ani, eu am crezut că acesta va fi și nivelul întregului festival, astfel că am rămas puțin dezamăgit... Mi se părea că suntem singurul cor străin în toată povestea asta! Ca să realizez abia a doua zi, pe 20 octombrie, când au apărut formațiile grele, venite din țara vecină Serbia, și din Macedonia... că aici este o reuniune balcanică de cea mai bună calitate. Apoi

defilarea, plimbatul prin toate aceste componente, genuri și teme muzicale, într-un respect cu totul deosebit pentru tradițiile și pentru folclorul lor, al sărbilor, chiar dacă vorbim de muzică corală, sunt amirabile, și merită notat că asistăm la un fenomen de conservare a muzicii tradiționale într-un spirit coral de maximă viziune contemporană. Fiindcă am remarcat aici niște grupuri, locale chiar!, care au prezentat niște aranjamente de folclor – nu neapărat bosniac, ci din toată Serbia, din Kosovo și nu numai – în care tradiția, cu spiritul contemporan, cu foarte bunul gust și cu formațiile bine instruite sunt capabile să rețină din tezaurul folcloric național acea emisie specifică, pură, cu niște sonorități nemăiîntâlnite în alte spații culturale – sau întâlnite exclusiv aici, în zona balcanică –, ceea ce mă determină să mă înclin în fața lor, a acestor tradiții bine conservate, cu regretul că folclorul nostru a fost deviat, cumva, de la traseul lui. Și că încet, încet, l-am cam abandonat; el există conservat undeva, desigur, la Institutul nostru Național de Folclor, dar ceea ce se prezintă prin mass-media nu este nici zece la sută folclor autentic. Și o spun cu mare mâhnire. Iar formațiile noastre corale au rămas și ele ancorate, cumva, la nivelul de sfârșit de secol XIX–început de secol XX.

– *Raportat la ceea ce spuneți și, desigur, la ceea ce am întâlnit aici, care este locul „Sound”-ului per ansamblu? Vreau să zic, la nivelul cărui secol se învârt? Că, din câte am remarcat, ați primit aplauze, și nu de complezență.*

– „Sound”-ul a venit cu ceva care a surprins deși... dar asta o spun ca să o știm numai noi între noi, din punct de vedere muzical, limbajul nostru n-a fost nici el de mare actualitate. Adică nu am cântat muzică contemporană, și

nici nu am transmis mesaje de mare subtilitate. Totuși, din ceea ce oferim se reține atitudinea în contactul cu publicul, deschiderea prin care „Sound”-ul își prezintă fiecare moment artistic, indiferent că este unul liric, dramatic sau exuberant. Și asta a surprins oarecum plăcut publicul local, obișnuit cu o atitudine și cu o forță destul de sobre, cantonat cumva – și chiar închis – în acești parametri de care zic. Or, prezența „Sound”-ului a strălucit, exact cum zic, și deduc asta inclusiv din faptul că, de ieri și până astăzi, locul nostru în economia spectacolului de final de festival a fost unul care ne-a onorat, fiind invitați, după cum ați văzut, să închidem cercul. Chiar vorbeam ceva mai devreme cu un muzicolog din partea locului care, felicitându-ne și mulțumindu-ne pentru ceea ce am oferit, a ținut totodată să-mi spună ce a remarcat în mod particular la „Sound”, anume forța și, în același timp, strălucirea lui, subtilitățile interpretative în

materie de liric, de sensibil și de frumos, energia aceea aparte care a trezit inclusiv interesul publicului.

– *În concluzie, maestre Voicu Popescu, ce ați „furat” dumneavoastră de aici, profesional vorbind, cu această ocazie? De la coriștii macedoneni, de pildă, și vă întreb asta întrucât am înțeles că i-ați apreciat în mod special...*

– Aș lua eu ceva, și nu doar de la macedoneni, numai că nu știu cui să duc!

– *Ok, am înțeles... În cazul acesta, pentru ce alte misiuni îi antrenați pe soundiști, în continuare?*

– Pentru ce este mai frumos și mai frumos pe lume. Așa de pildă, în săptămânile imediat următoare, cum se apropie sărbătorile Crăciunului, o să cântăm, ca de obicei, pentru sufletul românului.

– *Da, numai că eu, ca unul care abia ce s-a obișnuit să vă însoțească prin turnee de anvergură europeană, am vrut să zic ce alt festival internațional aveți eventual în vizor, eventual pe agenda de lucru...*

– În privința aceasta, e cazul să ne reevaluăm strategia pentru că, în ziua de azi, sponsorii nu mai sunt atât de darnici cu formațiile corale! Asta și fiindcă vremurile, economic vorbind, nu mai sunt atât de faste... De aceea, m-am și bucurat să văd aici, la Banja Luka, în sala de de concert, aproape că toate autoritățile din administrația locală și nu numai, de la Primar la Arhiepiscop și la responsabili cu viața culturală. Faptul că ei încurajează această viață spirituală a orașului lor este un semn că au înțeles un adevăr valabil de când lumea și de care la noi se ține cont din ce în ce mai puțin: acela că, în timp, dintre toate inițiativele, ambițiile și înfăptuirile omului, singură cultura supraviețuiește.

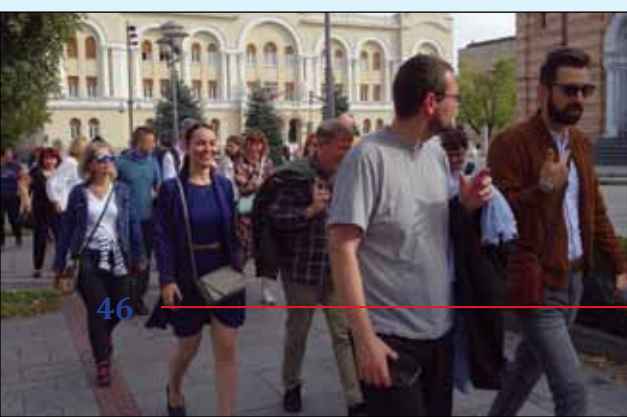
să aflu că numele ei este **Hilda Hrekes** (foto), nimeni alta decât dirigoarea ansamblului „Dar”. Ulterior, „răsfoind” sursele online, am înțeles că vine din orașul antic Alep, unde cânta în

propriul ei cor de copii, că și-a părăsit țara din cauza războiului civil în 2011, pe când avea doar 15 ani, alegând să trăiască inițial în Zagreb (asta fiindcă deja se afla acolo Jamen, fratele ei) ca, într-un final, să ajungă la Banja Luka, aici studiind farmacia (la Facultatea de Medicină) și, simultan, cântarea bizantină (la Școala de muzică din Novi Sad). Tot aici, la Banja Luka, a înființat corul bisericesc amintit mai sus, în repertoriul ei regăsindu-se însă și melodii din alt gen muzical (etno și pop). Îl celebrează pe Sfântul Vasile de Ostrog (care i-a purtat noroc din momentul când a pus piciorul pe pământ european) și, se mai spune despre ea, atunci când fie în limba sârbă, fie în arabă interpretează melodia *Ruse kose, curo, imaš* („Ești roșcată, fată”) aflată, de altfel, în atenția mai multor celebrități de aici, din Balcani, fiecare cu propria manieră de abordare (între care și regretata „țigancă” Usnija Redzepova, Gordana Lazarević, surorile Gobović, mai nou Radmila „Rada” Manojlović etc.), ascultătorii „rămân fără suflare”. Am cam rămas și eu...

LA PAS PRIN BANJA LUKA

O plimbare la pas prin țara legendarului erou Ali Gerzelez (sau Đerzelez Alija căci, să nu uităm, din perspectivă etnică și religioasă, Bosnia-Herțegovina este în proporție semnificativă și un spațiu musulman), chiar a mareșalului Živojin Mišić (ghidul nostru mi l-a indicat tot ca erou național), a poetilor Aleksa Šantić și Cemalettin Latic (un fel de Eminescu al nostru), a scriitorului Ivo Andrić (Premiul

Unul dintre remarcatele festivalului a fost corul mixt (academic) „Dragan Šuplevski” din Macedonia de Nord, dirijat de **Takoješki Skopjevski**.

Ansamblul Bisericii „Sf. Arsenie” din Sremski (detaliu), Carloviț, director artistic: Mila Radonić.

Ansamblul feminin „Moba”, din Belgrad, al cărei lider este **Jelena Jovanović** (*a doua din dreapta*), doctor în etnomuzicologie. Merită reținut că teza cu care și-a susținut masteratul, în 2001, se intitulează *Moștenirea vocală a sărbilor din Banatul Superior din România în lumina practicilor muzicale autohtone și adoptate*.

Nobel pentru Literatură, 1961) și, de ce nu, a profesorului Nemanja Savić, amabila noastră gazdă și principalul „vinovat” pentru participarea „Sound”-ului (indirect și a mea) la *Festivalul Internațional „Întâlnirile Corale Banja Luka 2023”*. În imaginea din josul paginii 46, ne aflăm pe una dintre marile străzi ale capitalei Banja Luka – numită și „orașul tinerilor, al sportului și al fetelor frumoase”, iar în octombrie 2023 (dar nu numai) și „orașul muzicii corale”, cel mai mare din Republica Srpska (un sfert de milion de locuitori din totalul de circa un milion și jumătate, câți are întreaga entitate statală) – al cărei centru este dominat de turnul Catedralei Mântuitorului Hristos. Firește că, dacă tot am ajuns prin preajmă, nu am ratat prilejul să facem o incursiune și la interior, în scop turistic, iar unii dintre noi, cei mai credincioși, chiar ecumenic, de reculegere și recunoștință în fața Domnului că ne-a îngăduit să ne bucurăm de vremuri faste acum și aici.

BISERICA ȘI MUZICA

Înalt Preasfinția Sa Părintele Arhiepiscop **Ratko Radujković** (n. 1942, *foto*), profesor de *Educație religioasă*, inspector eparhial, ctitor de biserici și multe altele, având pe fundal Corul de copii SPD „Jedinstvo” Banja Luka (dirijat de Jasna Antonić), adresându-se publicului în

numele corurilor bisericești, de preoți și teologice bosniace care au avut un rol determinant în reușita festivalului. Am fost plăcut surprins să constat că Biserica ortodoxă se implică mult și concret nu doar în educația religioasă a copiilor din Bosnia și Herțegovina, ci și în sprijinirea grupurilor corale în general, mizând pe factorul spiritual în formarea tineretului din această țară.

DIN PURĂ ÎNTÂMPLARE (!)

Vizitând, la propunerea și în contul gazdelor noastre, Muzeul Republicii Srpska – fondat în 1930 –, situat în clădirea Casei Solidarității Muncitorilor, pe Đure Daničića, la nr. 1 –, care găzduiește o bogată și originală

Corul mixt al SPD „Jedinstvo” Banja Luka (*detaliu*).

Corul feminin de cameră „Banjalučanke”, dirijat de Mladen Matović.

colecție etnologică (pe lângă toate celelalte obiecte de patrimoniu), am fost plăcut surprins când, chiar în stânga ușii de acces în corpul

clădirii, mărită la extrem, însă cât se poate de clară și sugestivă, am remarcat o fotografie din perioada de glorie a Iugoslaviei comuniste, cu un pluton de militari în termen montând o cale ferată într-un debleu, soldații fiind „înarmați” cu mijloace clasice, celebrii clești de apucare a șinelor cu care m-am instruit (și i-am instruit și eu pe alții, la rândul meu, mai apoi) în școala de ofițeri feroviari de la Râmnicu Vâlcea. Iar pentru completarea atmosferei, undeva în apropiere, fusese expusă din întâmplare (alături de un tanc M3-Stuart model antediluvian, de un tun străvechi ș.a.), o locomotivă cu aburi folosită în luptele din al Doilea Război Mondial pentru „nevoile mișcării de eliberare națională”.

Când și când, exact acolo unde te aștepti mai puțin, după cum spunea un american, „trecutul nu uită să bocăne”.

Nimic nou pe frontul sârbesc

Pe final de „misiune”, în drum către casă, deocamdată încă pe pământ sârbesc, la 22 octombrie după-amiaza. Profitând de o pauză pentru alimentarea autocarului (închiriat de la Aritrans, firmă de transport de acum tradițională pentru „Sound” și birjărit cu maximum profesionalism, cale de aproape 2000 de kilometri dus-întors, de către „vizitii” Aurelian Bouleanu și Mihai Gherghina), în speranța că voi citi ceva despre aventurile corului nostru prin Bosnia-Herțegovina, am cumpărat degrabă cotidianul „Srpski Telegraph” și, curios nevoie mare, m-am pus pe răsfoit. Când colo, nimic, nimic din ceea ce mă

interesa; ca și la noi, numai titluri gen *Panică în NATO după întâlnirea dintre Putin și Orban* sau știri din lumea mondenă, între altele despre jurnalista Jovana Jeremić (n. 1990), un fel de Andreea Marin a noastră, realizatoarea *reality show*-lui *Parovi* (Cupluri), al televiziunii sârbe, creat de Predrag Ranković încă din decembrie 2010 și care, se zice, „a atins imediat ratinguri uriașe”. Despre „Sound”-ul nostru, ca și despre întreg festivalul aniversar de la Banja Luka însă, zero absolut!... Ce să cred? Și mai dădusem și 50 de dinari sârbești pe el (ceva mai mult de doi lei)! Noroc însă cu „ProARME”, revistă serioasă,

„Un pariu câștigat!”

Declarație postfestival

Alexandra Poenaru-Sava (soprană, corepetitor „Sound”): „Mi-a plăcut atmosfera, drumul până aici, totul... Chiar și presiunea din ziua concertului, cu toate că nu am fost într-un concurs, ca altădată. Și mă bucur că numai așa, în confruntarea cu alte coruri din partea aceasta de lume, capeti experiență și poți compara. Se vede că toate formațiile acestea întâlnite aici merg pe tradiție, de la costumul popular la aranjamentul pieselor din repertoriu. Mi-a plăcut cel mai mult corul academic din Skopje, mai ales că am putut analiza în raport cu ceea ce văd la corul academic din Conservator, cu care lucrez; și ideea este că macedonenii sunt mult peste noi. Asta fiindcă, în primul rând, la ei nu este angrenat în proiect un singur an universitar, ci cel puțin doi sau trei, pe când la noi se lucrează doar pe ani de studiu, exclusiv, și diferența se vede. În plus, ei merg mult pe repertoriu internațional; limba este a lor, da, dar compozitorii sunt aleși din altă sferă. Cunosc bine rolul muzicii și de aceea mizează pe sensibilitate și pe emoție, pe transmiterea a ceea ce trăiesc în momentul respectiv, expresivitate, empatie... Un pariu câștigat aici, la Banja Luka, și nu e numai părerea mea. Dar și noi am făcut o figură frumoasă.”

chit că apare când poate fiindcă, deh, așa e în capitalism. Oricum, vorba cui a zis, mai bine mai târziu decât niciodată! Acum, nu-mi rămâne decât să le adresez mulțumiri cordiale soundiștilor, de la dirijor la ultima soprană (inclusiv soția mea!), cu deosebire Camelliei Ducaru, că nu m-au uitat acasă, unde aș fi scris, cel mult, poezii! Așa...

Treizeci de ani de „Sound”!

Cu trei decenii în urmă, în timpul studenției, mi-am împletit destinul cu zeci de tineri, pe vremea aceea cu năzuințe profesionale diferite, dar cu o unică pasiune – muzica. Așa se face că, de 30 de ani încoace, sub bagheta remarcabilului dirijor Voicu Popescu, ne întâlnim pentru studiu (de două ori pe săptămână) la Casa de Cultură a Studenților din București, adunând astfel în palmares sute de ore de concerte și zeci de premii și recunoașteri la tot felul de festivaluri și concursuri naționale și internaționale, toate din pasiune pentru arta corală și bucuria de a dăruia acest gen muzical publicului nostru fidel. Concertul „de bilanț” s-a desfășurat la 30 iunie 2024, la Sala Mică a Palatului (str. Știrbei Vodă nr. 1-3, sector 1), în „Auditorium”, în cadrul mai larg al ineditului eveniment CorFest 2024, ocazie numai bună de a ne regăsi inclusiv cu foștii membri ai „Sound”-ului de început de drum,

cântând împreună mai multe piese dragi nouă, tuturor, ca în vremurile de altădată... Invitat special a fost Corul de Copii Radio, dirijor Răzvan Rădos.

Recunoștință dirijorului nostru, domnul Voicu Popescu, pentru încrederea, devoțiunea, umorul și profesionalismul cu care ne-a păstorit în trei decenii de viață artistică la nivel de artă! Povestea continuă...
(Dana-Irina Gîju)

Aviatori brașoveni la Rușii de Vede

Un eveniment reușit a avut loc, în ziua de 12 septembrie 2024, și la Roșiorii de Vede, mai precis în intima sală a Muzeului Municipal de Istorie

„Petre Voivozeanu” din localitate, acolo unde s-a vernisat expoziția *Mari aviatori brașoveni* („descoperită”, în ceea ce ne privește, încă de acum doi ani la Brașov), curator fiind același domn muzeograf Traian-Constantin Dumbrăveanu care, la curent cu pre-

ocupările noastre, ne-a invitat să le prezentăm brașovenilor volumul *Ziua cea mai neagră a indienilor cu două pene: File din biografia asului Dan Vizanty*. Aspect repetat și acum, aproape că în aceleași condiții de la Brașov, adică inclusiv în prezența fiicei eroului cărții (și autoarea prefeței), doamna profesoară Ana Maria Vizanti, a unui numeros public vizitator și a invitaților de marcă (dascăli, elevi de școală, militari în rezervă, iubitori ai aviației și ai istoriei românești) din

municipiul de pe Vedea. Mulțumiri domnului profesor Mihai-Atanasie Petrescu (întâlnit pentru întâia oară, nu putem uita, tot la Brașov, în noiembrie 2022, la Casa Memorială „Ștefan Baciș”), doamnei muzeograf Veronica Cojocaru și oficialităților locale pentru călduroasa primire și, mai ales, pentru buna organizare a ineditului eveniment (inedit pentru roșiori, se înțelege). Expoziția a fost deschisă publicului larg până la 4 octombrie 2024.

➡ P. 64

La cumpăna lumilor

Captivant ca stil și artă de punere în scenă, romanul *Între două lumi*, al profesoarei (de limba franceză) Margareta Bineată, nu doar că este bine încheiat și curat (stilistic vorbind, morfologic, sintactic etc.), ci și ținut în frâu cu o maturitate profesională care întrece așteptările cele mai pretențioase, că una e să comentezi un roman gata scris, ca în volumul *Cărți și autori de azi*, apărut cu fix un deceniu înainte, și alta e să scrii tu însuși/însăși romanul în cauză. O primă observație cu tentă critică totuși – una subiectivă, desigur, că fiecare autor e liber să procedeze cum crede că e cel mai bine cu „marfa” lui – ține de titlul operei, care putea fi cumva altul din moment ce doar cu un an înainte, în 2021, Humanitasul publicase un „jurnal” intitulat tot... *Între două lumi*, al jurnalistei americane Suleika Jaouad (n. 1988) care, culmea!, abordase pe undeva același subiect ca autoarea noastră, ea însăși (Suleika aceasta, adică) suferind de... leucemie!, de unde plonjarea, speculativ vorbind, într-o altă lume decât cea reală, de aici, cunoscută de omul așa-zis sănătos. Dintr-o altă perspectivă, însă, nici nu găsesc un alt titlu mai potrivit, ca alternativă, din moment ce aspectul cu „lumile” este foarte interesant de disecat și la Margareta Bineată unde, fără o căutare anume cu... detectorul, am identificat mai multe „sisteme”, universuri, planuri etc., asta dincolo de ceea ce e relativ previzibil de la bun început (și nu spun că autoarea însăși explică foarte limpede la final, și cu litere boldate încă!, la p. 297, de unde până unde s-a decis pentru titlul ca atare), unul fiind lumea de aici și celălalt fiind lumea „de dincolo”, pe care se pliază însă alte trei (chiar patru ori mai multe) variante alternative, și anume: lumea auctorială (care poate fi, totodată, a personajului narator, cea de după căsătorie și prezentă, în plină conturare) și lumea părinților protagonistei, a generației anterioare (în curs de epuizare, vetustă, tradiționalistă etc.), apoi lumea românească și lumea din afara ei (din Elveția de pildă, de la Geneva, nu prea bine fixată, dar orișicât), lumea celor sănătoși *versus* lumea suferinzilor, lumea ciocanului și lumea nicovalei (aspect enunțat la p. 252, eroina noastră fiind prinsă fix între ele... asta din „dorința de a păstra armonia conjugală”, dar și dragostea și respectul față de părinții ei), ceea ce este totuna, în fond, cu lumea strămoșilor și cu propria lume (a autorului-narator) amintită inițial. Și ar mai fi lumea personajelor reale în raport cu lumea celor imaginate (a echivalentului lor din roman), și e de reținut aici implicit măiestria cu care Margareta Bineată își distribuie „actorii” pe roluri (noroc că nu sunt multe, altminteri, un cititor mai neantrenat, însă curios din fire, ar amete tot încercând să le decodifice, mai ales că unele dintre personaje sunt calate pe „modele” decupate de unde altundeva dacă nu din fabuloasa faună a... SST-ului!). De altminteri, apropo de apariția și existența relativ îndelungată a SST-ului în viața Cetății (iată, tocmai a împlinit 20 de ani de la fondare), mi se pare fascinantă această postură de martori privilegiați a unora dintre noi – și mă refer la aceia dintre sesetiștii care chiar iau parte fizic la viața organizației, nu fac simplă figurație ori s-au înscris exclusiv din snobism, la o adică să dea bine la CV-ul literar – la făurirea în direct a literaturii, constituindu-se involuntar în modele pentru personajele din cărțile în lucru, asta când nu exploatează ei înșiși situația exclusiv în avantajul

lor, cazul Margaretei Bineată aici, care nu se jenează să-i facă portretul chiar tatălui ei, Scriitorul, „surprins” cumva pe fundal casnic și în oglindă cu alt scriitor (și amic al lui), anume cu Mirel Stănescu, în care foarte lesne, pentru cine stă să studieze cazul, poate fi recunoscut nimeni altul decât editorul Mihai Stan, președintele SST-ului: „Două săptămâni mai târziu, ai mei au început lucrările de instalare a centralei termice. Și le-a fost mult mai bine. A trebuit și tata să recunoască până la urmă că mama avusese o idee excelentă. Din păcate, nu au făcut același lucru și la căsuța lor de la țară, unde se încălzeau la soba cu lemne. Tot pentru că taică-meu ura renovările, schimbările și deranjul de orice fel. Îmi pare atât de rău că nu am fost în stare să-l conving să facă și această lucrare. [...] Deși nu mi-a fost niciodată ușor să mă obiectivez, am înțeles nemulțumirile și frustrările mamei legate de stilul de viață pe care îl adoptase, de voie, de nevoie. O făcea, evident, din dragoste pentru tata. Nu e deloc comod să fii soție de scriitor și mi-am dat seama de asta încă din copilărie. Tata avea toane, hachițe, voia intimitate, spațiu personal, pentru meditație, pentru scris, nu-i ardea de socializare, vizite,

plimbări, plecări. Spre adâncă insatisfacție a mamei, care o vedea pe doamna Geta ducându-se cu soțul în fiecare vară și iarnă la Călimănești, Sovata, Techirghiol, Borsec. Ba chiar și la mare, în septembrie, așa, mai pe răcoare.

– Păi să nu te-apeuce dracii, măi mamă, se văita ea odată, în timpul lungilor noastre conversații la umbra viței-de-vie, cu câte un păhărel de vișină în față. Adică până și Mirel Stănescu, scriitor și el, nu[?], o duce undeva pe nevastă-sa, iar eu, uite, în fiecare vară stau acasă ca proasta, agățată de balconul apartamentului. Sau aici, la țară! M-am săturat de agricultura lui tac’tu până în gât.

Când nu scria, tata se ocupa cu multă plăcere de răzoarele lui. Punea acolo ceapă, roșii, ardei, castraveți, vinete, iar în fundul grădinii pepeni roșii și galbeni. Un deliciu. Se bucura nespuse să ne ofere, mie și surorii mele, la fiecare vizită, legume și fructe proaspete. Își înghebase o mică livadă, cu pruni, cași, cireși și vișini. Făcea o vișină nemaipomenită, chiar și lui Bogdan îi plăcea. Și nepotu-meu, Adrian, o aprecia în mod deosebit, poate chiar cam prea mult. Fiindcă nu i se părea suficientă ceșcuța în care tata îi pune vișină așa, de poftă, se ducea pe furiș în cămară și își suplimenta sănătos porția. După aia râdea din te miri ce și mergea pe două cărări, se vedea de la o poștă că e afumat. Nu știam ce să îi mai dăm ca să își revină, pentru că dacă îl vedea maică-sa, jar mânca.”

Și mai în oglindă – că de antiteză nu poate fi vorba, deși ceva elemente ar fi – este conturat „autoportretul” Ralucăi Simion (eroina de bază a romanului), complexată cumva de sora ei mai mică Melania, un fel de bombă sexy demnă de invidiat, pe când protagonista noastră se autoexilează parcă la polul diametral opus, autosugestie întărită între altele și de amănuntul că, în adolescență, o curtase un singur băiat, un coleg de liceu pe nume Ovidiu, „și nici acesta prea convins” și mai degrabă din interes: „Eu, nu foarte înaltă, cu fața mare și cam

* Margareta Bineată, *Între două lumi*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2022, p. 76–77.

pătrătoasă, ușor masculină, ochi căprui și păr negru, pe care, după vârsta de 40 de ani am început să îl vopsesc roșcat, ca să îmi mai îndulcească și mie puțin trăsăturile. Umeri și spate lat, la fel și șoldurile, genunchi prea proeminenți, ca ai tatălui meu, sprâncene groase, corp plinuț, cu tendințe de îngrășare, sprijinit temeinic pe două picioare cu glezne cam grosuțe. Nu am putut purta niciodată pantofi sau sandale cu toc din cauza monturilor moștenite de la mama.”

Educată, fină și delicată în viața de zi cu zi, așa răzbate Margareta Bineată și din romanul ei, cizelat cu răbdare de bijutier, prea cizelat așa zice și e lesne deductibil și de ce, deși aici intervine și un „ce” amuzant, în sensul că nu e neapărat obligatoriu ca romanul unui literat specializat în criticarea romancierilor să arate impecabil, după cum nici cizmarul nu are cei mai pingeliți pantofi din cartier, ba așa zice că dimpotrivă. Iar faptul că unele repere biografice se suprapun mai mult sau mai puțin cu cele din viața reală a autoarei (de pildă amănuntul că doamna Raluca Simion, protagonista romanului *Între două lumi*, este redactor la Editura Omnia, așa după cum Margareta Cristea fusese redactor la Editura Univers în debutul carierei profesionale și că „azi” au aceeași vârstă, aproximativ, și una, și cealaltă) nu înseamnă că avem de-a face cu o narațiune autobiografică de la cap la coadă, dar nici nu putem trece cu vederea anumite pasaje și chiar situații și stări conjuncturale care indică destul de străveziu piste perfect identificabile pe teren (sub alte denumiri, ce-i drept), ca de pildă aceeași Editură Omnia care nu e nici pe departe Editura Univers, din moment ce acțiunea romanului se derulează într-un oraș de provincie, dar poate fi foarte bine Bibliotheca lui Mihai Stan, așa după cum Șerban Giosu, dacă e să mă iau după indiciul că în carte este patronul Editurii Antares, ar putea fi unul din doi: fie Ion Mărculescu, fie Grigore Grigore, ambii și fiecare în parte scriitori și editori în egală măsură, fie cu totul altcineva care, date fiind împrejurările, îmi vine greu să-l numesc. Sigur e însă că avem de-a face cu câte ceva din mai multe repere existente în lumea reală amalgamate într-unul și același bol imaginar, „rețetă” adoptată și de mine cândva, de pildă în *Zodia capului de mort*, așa că, din această perspectivă, Margareta este una de-a noastră, și nu mă refer la așa-numiții „continuatori”, teorie susținută cu tărie de alți istorici și comentatori literari (nu e cazul să dezvolt subiectul acum), ci la „academia” literară contemporană de la Târgoviște, apropiată mai degrabă, exceptând substratul socio-politic, de „școala literară din Iași”, înființată la 1863 de către Iacob Negruzzi & Compania, adică „Junimea” aceea „despre care mult s-a zis, dar puțin s-a înțeles” (Titu Maiorescu, *Critice: 1866–1907*, 1931, p. 170), ori de Societatea Literară din București, de acum circa 200 de ani, a poetului Iancu Văcărescu (1792–1863) – fostul ispravnic de Dâmbovița, din 1817, și bunicul de mai târziu al poetei Elena Văcărescu –, decât de orice altceva. Ca fapt divers, fiindcă tot am adus vorba de Editura Antares, aceasta chiar există în realitate (au publicat și câțiva sesetiști pe acolo, în frunte cu regretatul poet Grigore Grigore) și, pură coincidență cu subiectul romanului semnalat aici, este legată și de medicul (și scriitorul) Vasile V. Popa (1940, Botoșani–2018, Galați), specialist în Obstetrică și Ginecologie, în tinerețe alintat „Guju” (trimitere probabilă la celebrul șahist Ion Gudju), pasionat de literatură, la rândul său autorul unor romane cu tentă autobiografică (*Crâmpoie de viață*, *Clanța* etc.). Deci, involuntar ori nu, dându-i denumirea în clar în romanul ei, Margareta Bineată îi face editurii respective, cum ar veni, o nesperată și de invidiat reclamă... Revenind la personajele romanului, e de remarcat forța inventării și a potretizării lor, în tușe clare și inspirate valabile pentru marea majoritate, cu accent pe detaliile fizionomice și particulare, cu acut simț de observație și naturală știință a descrierii, nu fără o undă de melancolie tipic

feminină când și când: „Candoarea anilor de demult nu s-a șters de pe chipul vârului meu. E mereu zâmbitor, de un optimism debordant. În copilărie avea un păr buclat, atât de blond încât părea alb. Cu vârsta, a devenit cănepiu și îl tunde periută. Ochii și-au păstrat albastrul frumos, curat, umbrat de gene scurte, dese. Îi place să poarte barbă «quattro giorni», care, fiind încă tânăr, îi dă un aer interesant, boem și îi scoate în evidență pielea albă. Înalt, athletic, are totuși un început de burtică, dar nu își face prea mari probleme, acceptându-l cu seninătate și umor: «De la buletin mi se trage, povestea el, într-o zi, la una dintre deseale petreceri pe care le organizăm, cu rândul. Am trecut de 40 de ani, ce să fac! În plus, vorba aia, mîncărică bună, berică după pofta inimii... Dar așa trebuie, că o viață are omul». Eu știam de ce spune asta. Și ce ascunde barba «quattro giorni». Cristi are două cicatrici mari, una pe bărbie, alta deasupra buzei superioare. S-a ales cu ele în urma unei întâmplări care l-a marcat profund. Sunt mulți ani de atunci...”

Cum tonul face muzica, așa și cu aceste aparent mici detalii tehnice care, perfect încadrate în contextul narativ, conferă expresivitate și mai ales mobilitate poveștii, făcând lectura agreabilă, captivantă (cum ziceam) și, în genere, incitantă, chiar dacă *Între două lumi* nu e un roman de aventuri, ci mai degrabă unul introspectiv, de plonjare în sine, e drept că la modul cuminte și cumva trist, ca mai toate romanele „de spital”, începând să zicem cu *Păsările mari nu cântă* al lui Banu Rădulescu (1976, Editura Militară, primul roman al genului de care-mi amintesc acum că l-aș fi citit cândva) și până la *#poți să lupți*, al lui Alex Săndulache, întâmplător pregătit pentru tipar chiar în vara lui 2022, la editura bucureșteană Paginarium, între altele și în lectura mea, așa observând că are multe în comun, dar și diferențe semnificative față de *Între două lumi*, astfel că o analiză comparativă profesionistă a celor două povești de viață, pentru cititorii interesați de astfel de subiecte, ar fi mai mult decât interesantă. Mai ales că romanul lui Alex S., din păcate pentru autor – care a corectat continuu la el, finisându-l la extrem –, chiar avea să iasă postum la modul real și nu ficțional, ca la Margareta Bineată... În altă ordine de idei, deși ziceam că nu e obligatoriu să acoperi toate câmpurile într-un astfel de „joc”, totuși, povestea rulând într-un timp când corupția din sistemul sanitar românesc atinsese efectiv pragul critic (acum, după ce personalului medical i s-a mărit salariul și imaginile surprinse cu camerele de luat vederi sunt tot mai facil de obținut, chiar și filmările „ilegale” cu telefonul mobil fiind amplu mediatizate, „fenomenul” pare intrat în vrie și tinde să fie controlat, deși departe de a fi total neutralizat), socotesc că nu ar fi fost rău să fie atinsă cât de cât și această pistă, scriitorul „pozând” de când lumea și într-un cronicar al timpului său, astfel că povestea în sine ar fi bifat un plus și mai consistent, credibil și firesc în planul moral-educativ. În concluzie, Marea Bibliot(h)ecă Sesețistă se îmbogățește cu un roman decent, de factură modernă, excelent prins în cadru, trăit – chiar dacă la modul indirect, pe alocuri – de la un capăt la altul cu intensitate moderată, pornit din start pe resetarea unei vieți tipice intelectualului român din generația (și a) mea – că de aceea m-am mai și regăsit, nu doar la propriu, pe ici, pe colo –, ca să sfârșească la modul tragic și totuși suportabil, chiar optimist-exemplar din moment ce autoarea-personaj (Raluca Simion) a câștigat pariul cu eternitatea dacă nu prin zămislirea unui copil în carne și oase, ca o Evă obișnuită, atunci prin această operă perfect credibilă, educativă (cu amendamentul arătat) și de indiscutabilă actualitate în România (și în Europa) de azi. Pe scurt, un destin asumat, acceptat și fumat până la capăt. Destinul unei învingătoare lucide, puternice și, cu toate acestea, fragilă ca o floare de câmp transplantată în seră.

(B. Didescu)

* *Ibidem*, p. 42.

** *Ibidem*, p. 140–141.

Spaima americanilor, idolul femeilor*

Cartea despre care discutăm aici este una care prezintă viața unui aviator român, pilot de război, dar este foarte deosebită de biografiile eroilor de război cu care eram eu obișnuit. Așa cum a mărturisit autorul, lansându-și cartea la Casa Memorială „Ștefan Baci” din Brașov, la 12 octombrie 2022, biografia de față nu este un demers istoric, ci unul jurnalistic. De fapt, așa cum Dan Gîju a înglobat mai multe subiecte în cartea lui, o să încerc și eu să construiesc prezentarea făcând aluzii și la multele intersectări pe care le-am avut și eu cu eroul cărții, aviatorul Dan-Valentin Vizanty. Prima a fost în 2009, când am găsit cu cale să marchez aniversarea lui 10 iunie '44 îndrumând o elevă de clasa a noua să alcătuiască un referat pe această temă, pentru a participa la sesiunea anuală de referate de istorie, faza județeană. Mădălina Cioran a obținut felicitări și... o mențione (fenomen care avea să se repete și în anii următori, cauza fiind meseria mea de profesor de limbi străine, intrus printre colegii de istorie și cu teme mai interesante decât ale lor). Noi nu am dezarmat, Mădălina a primit cu mare curaj invitația de a-și prezenta lucrarea în ședința Fundației „Erou Căpitan Aviator Alexandru Șerbănescu”, care a avut loc la Centrul Militar Național. Deși avea doar 15 ani, eleva de la Liceul Economic Administrativ din Roșiorii de Vede i-a impresionat plăcut pe cei din asistență, aviatori militari și civili, dar și specialiști în istoria aviației române.

În 2010, pentru a sărbători centenarul nașterii lui Dan-Valentin Vizanty, Muzeul Aviației a găzduit expoziția de fotografie documentară *Asul regăsit*. Patrimoniul expoziției a fost realizat de Asociația „Aripi Românești” (un grup de tineri entuziaști aviatori și iubitori (tereștri) ai aviației, printre care și semnatarul rândurilor de față) cu ajutorul doamnei Ana-Maria Vizanti, fiica eroului. La vernisaj au participat numeroase personalități din lumea aviației române: Ana-Maria Vizanti, generalii-aviatori în rezervă Ion Dobran și Ioan

DiCezare, istoricii de aviație Dan Antoniu, Sorin Turturică și Dan Melinte, care au realizat o frumoasă evocare a eroului Dan-Valentin Vizanty. [...] Încă de atunci, 6 februarie 2010, Asociația „Aripi Românești” a acceptat propunerea mea ca după Muzeul Aviației, expoziția cu caracter itinerant să facă următorul popas la Roșiorii de Vede. Așa se face că, la 16 mai 2010, expoziția *Asul regăsit* a fost vernisată la Muzeul Municipal de Istorie „Petre Voivozeanu” din Roșiorii de Vede. Am avut plăcerea atunci să aduc în fața publicului vizitator pe cea mai îndreptățită prezentatoare, eleva mea Mădălina Cioran, care, fără emoții, a evocat personalitatea și faptele eroului aviator. Ceremonia a cuprins și un program de marșuri ostășești în interpretarea grupului vocal de la Liceul Economic, condus de colega mea, doamna Geanina Voican.

Evenimentul nu a trecut neobservat; în afară de cuvenita mediatizare făcută de „Aripi Românești”, au scris despre asta toate ziarele din Teleorman. [...] După o astfel de cronologie, mă consider îndreptățit să îi reproșez autorului despre care discutăm azi, domnul Dan Gîju, originar din preajma orașului Roșiorii de Vede, că nu a aflat, sau nu a menționat că dacă etapa „zero” a itinerării expoziției *Asul regăsit* a fost Muzeul Aviației, etapa numărul 1 a fost Roșiorii de Vede. După Roșiori, expoziția a fost montată la Craiova, apoi, și în anii următori, ea a fost prezentată în multe centre din România, inclusiv la Palatul Parlamentului. Ajungând la anul 2022, m-am bucurat aflând de la prietenul și colegul meu de la Asociația Aviatorilor Brașoveni, domnul Traian-Constantin Dumbrăveanu, că, pe 12 noiembrie, Casa Memorială „Ștefan Baci” avea să fie gazda lansării unei biografii a lui Dan-Valentin Vizanty. Mi-am corelat programul cu evenimentul anunțat și am ajuns acolo printre primii. A fost o activitate foarte reușită, ai cărei principali beneficiari au fost un grup numeros de elevi-studenți ai Academiei Forțelor Aeriene „Henri Coandă”. Vorba tânărului viitor ofițer de aviație care comanda grupul, pentru ei, viitorii aviatori militari români, cunoașterea istoriei armelor și a reprezentanților ei, luptătorii din

de **Mihai-Atanasie
Petrescu**

cele două războaie mondiale, este o necesitate, dar și o bucurie. Au vorbit, prezentând lucrarea și pe eroul ei, scriitorul Dan Gîju și doamna Ana-Maria Vizanti, a cărei reîntâlnire a fost pentru mine (și pentru Mădălina Cioran, pe care am notificat-o atunci) un prilej de bucurie și de aduceri aminte. După luările de cuvânt oficiale, manifestarea s-a transformat într-un dialog de suflet între ofițerul în rezervă, scriitorul Dan Gîju, și studenții de la Academie. La final, am obținut și eu două exemplare ale cărții, cu autografe din partea autorului și a fiicei lui Dan-Valentin Vizanty (un exemplar a ajuns la prietenul meu Andrei Lucescu). Și, după o introducere atât de lungă, să trecem la cartea domnului Dan Gîju. De la început îmi exprim bucuria că sunt posesorul și cititorul volumului. Recunosc faptul că nu mi-a prea adus noutăți în privința activității de pilot de război a lui Dan-Valentin Vizanty (care a fost deja reflectată în multe articole din presa de specialitate, ca și în cartea istoricului Dan Focșa (*Destinul unui pilot de vânătoare*, Iași, Institutul European, 2010). În schimb, așa cum o să arăt mai jos, cartea a deschis o perspectivă mult mai umană asupra personalității lui Dan-Valentin Vizanty. Lucrarea este structurată în trei „părți”, precedate de un cuvânt-înainte al doamnei Ana-Maria Vizanti și de o motivare semnată de autor. Un subcapitol care ar putea înlocui o carte istorică este *Tabloul istorico-biografic*, alcătuit în stilul celor din aparatele critice de la cărțile de beletristică de pe vremea când editurile își respectau statutul, sau poate îl supralicitau (ne amintim cât de utile ne erau acele aparate critice, cu paginile numerotate cu cifre romane, când pregăteam vreo lucrare de control la Română, sau completam obligatoriile caiete de „lecturi facultative”). Nu pot trece cu vederea fotografia valoroasă care încheie acest „tablou istorico-

* Preluare selectivă din https://www.poezie.ro/index.php/essay/14166753/Spaima_americanilor_idolul_femeilor

biografic". Realizată în ianuarie 2018, la lansarea unui alt volum al scriitorului Dan Gîju, fotografia cuprinde în cadrul ei pe quasi-centenarul general cu două stele Ion Dobran (va împlini 100 de ani după câteva zile), ultimul supraviețuitor al unei frumoase pleiade de piloți români de vânătoare, camarazii de luptă ai lui Dan-Valentin Vizanty pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial. Partea I conține referirile la activitatea de front al lui Dan-Valentin Vizanty. Binențeles că în centrul atenției este glorioasa bătălie de la 10 iunie 1944, când zburătorii Grupului 6 Vânătoare, pilotând avioane de fabricație românească *IAR-80*, i-au surprins pe cei care voiau să-i suprindă, americanii din Grupul 1 Vânătoare al USAAF, echipați cu mult mai modernele avioane bifuselate *P-38 Lightning* și, după o luptă care americanilor li se pare și acum neverosimilă, au reușit să pună la pământ cel puțin 22 (în funcție de sursă, chiar 23 sau 24) de avioane inamice, numite, metaforic (în fapt, codificat, *n.red.*), „indieni cu două pene” (datorită particularității reprezentate de cele două fuselaje, având între ele cabina de pilotaj). Evenimentul este evocat folosindu-se mai multe surse: în primul rând relatarea protagonistului, comandantul Grupului 6, în acel moment căpitanul aviator Dan-Valentin Vizanty, un text de altfel cunoscut și apreciat de istorici. Complementar, sunt folosite mărturiile locotenentului american Herbert „Stub” Hatch, participant la confruntarea din acea zi (desigur, la bordul unui *Lightning*), Ioan DiCezare (personal, aleg această grafie a numelui regretatului general aviator și nu pe cea româniată, folosită de obicei, știind, de la camaradul său, generalul aviator Dan Stoian, că el așa ar fi vrut să-și scrie numele – de fapt așa și făcea în documente private – dacă autoritățile comuniste nu l-ar fi obligat la altceva), dar și rezultatul cercetărilor lui Dan Melinte și Jay Stout, publicate anterior și la care autorul nostru face trimitere.

De apreciat frumoasa pledoarie pe care domnul Dan Gîju o face pentru recunoașterea și scoaterea din uitare (și anonimată) a avionului românesc *IAR-80* (și cu varianta „bopi” *IAR-81C*). Probabil (asta e și părerea mea, știind cât de bine se informau americanii și cât de meticulos se pregăteau pentru misiuni piloții USAAF) că americanii au preferat în vremea aceea să pretindă în rapoarte că s-au confruntat cu mult

mai cunoscutul și performantul avion german *Focke Wulf-190* (evocat, ca inamic, de celebrul Pierre Clostermann), decât să recunoască faptul că s-au lăsat doborâți de avionul fabricat de un inamic atât de slab cotate cum a fost România, pilotat de piloți români. În sprijinul demersului său, Dan Gîju alcătuiește un scurt, dar convingător dosar, cuprinzând unele dintre cele mai cunoscute bătălii aeriene în care a fost implicat – și a obținut victorii – avionul românesc. Printre acestea, și evenimentul de la 1 august 1943, atunci când cele aproximativ 170 de bombardiere americane, lansate de la Benghazi, au venit să distrugă zona petroliferă de pe Valea Prahovei. Spre surprinderea lor, și atunci efectul

de surpriză scontat a fost dejucat de apărarea pasivă a românilor și nemților, astfel încât ceea ce ei sperau a fi o victorie totală facilă a devenit o rușinoasă înfrângere, pentru că au pierdut câteva zeci de bombardiere, iar efectul bombardamentului lor a fost relativ ușor reparat de petroliști. Sigur, pentru ei a fost o victorie faptul că au omorât o mulțime de civili de la Ploiești și Câmpina, pentru că asta făcea parte din strategia de atunci a americanilor, de a teroriza populația spre a o determina să manifesteze pentru ieșirea din război. [...] La 1 august 1943, avioanele *IAR-80* românești au reușit să doboare 7 (șapte) cvadrimotoare americane. Cel mai cunoscut dintre eroii români ai

zilei este sublocotenentul Carol Anastasescu, creditat cu două bombardiere doborâte, al doilea în urma unui atac de tip... kamikadze. Îmi permit să discut nițel despre Carol Anastasescu „Cărluță”. A absolvit școala de piloți militari ca membru al „eroicei” (folosesc ghilimelele pentru că denumirea îi aparține unui alt membru al promoției, generalul aviator Dan Stoian) 1941, rămânând, după război, prieten și cu alți colegi de promoție, printre care și comandorii (r.) Nicolae Sixtus Maxim, Gabriel Ionescu și Dumitru Pasăre, cu care am avut onoarea de a fi camarad în cadrul Asociației Aviatorilor Brașoveni. În timpul crâncenei bătălii pentru apărarea Ploieștiului, sublocotenentul Carol Anastasescu a reușit să încadreze și să tragă într-un *B-24*, trimițându-l la pământ. Din păcate, și avionul românului a fost atins de proiectilele inamice, în plus pilotul remarcând că a terminat muniția. Din acest moment, începe controversa. Potrivit primei surse la care am avut acces prin anii 1990, „romanul” *Tidal Wave* al scriitorilor brașoveni Victor Donciu și Eugenia Tașcău, „Cărluță” a înțeles că nu mai are nicio șansă de a continua lupta, fiind la bunul plac al inamicului, de aceea a ales să lovească, cu avionul său, cel mai apropiat avion inamic și, împreună, s-au prăbușit. Anastasescu a scăpat cu viață și a supraviețuit războiului, plecând din această lume în 2005. Ipoteza atacului sinucigaș este adoptată și de scriitorul Cornel Marandiuc. Argumentul în favoarea unei astfel de isprăvi ar fi o declarație de presă făcută de Carol Anastasescu la ceva vreme după incident, pe care o preia și Dan Gîju, dar și o discuție a pilotului român cu un camarad, din care rezultă că era decis să iasă din luptă fie sub scut, fie pe scut, învingător sau mort. Sigur că am fost fascinat de spiritul de sacrificiu al sublocotenentului Carol Anastasescu și, la o ședință a Asociației Aviatorilor Brașoveni, am încercat să-l provoc la o discuție pe președintele asociației, pe atunci (2002, dacă nu greșesc) domnul comandor (r.) Nicolae Sixtus Maxim. Domnul Maxim (regretatul Sixtus Maxim a murit și el în 2005) avea bunul obicei de a-mi răspunde la orice fel de întrebare legată de amintirile lui de aviator de război (observator pe *Savoia*), dar de data asta m-a fentat: „Hai să-l sunăm pe Cărluță, să spună el singur”. Nu mai țin minte de ce nu am reușit atunci să vorbim cu Anastasescu, dar eu, perseverent, am redeschis

discuția odată când îl vizitam acasă pe președinte. Mi-a răspuns direct: „Măi Mihai, Cărluță, saracu, nu a avut nicio intenție să-l lovească pe american, ci, pur și simplu, pentru că avea incendiu la bord și nu mai avea muniție, a vrut să degajeze și să încerce o aterizare forțată. Din cauză că avea fum în cabină, nu l-a văzut pe ăla și s-a ciocnit de el. Declarația dată la presă e fabricat de ziarist, pentru propagandă, iar apoi Carol nu a mai putut să dea înapoi.” Am căutat și alte informații despre eveniment. Sigur că varianta „kamikadze” este preferată de unii cercetători, dar există și o analiză amănunțită a coliziunii și prăbușirii lui Anastasescu prin care se confirmă spusele comandurului Maxim. Starea epavei avionului 222 și poziția în care a fost găsită și fotografiată duc la concluzia că avionul a zburat și aterizat nepilotat, ipoteza fiind că aviatorul a lăsat comenzile, și-a dezlegat centurile, a deschis cabina și s-a pregătit să sară cu parașuta, nevăzând (din cauza fumului din cabină) că e prea jos; la impactul cu solul, Cărluță a fost proiectat afară din cabină și a căzut pe moale, scăpând cu viață. Din păcate, nu am apucat niciodată să-l cunosc pe Carol Anastasescu și nu am nici un drept sau competență pentru a tranșa într-un fel sau altul controversa. Iar discuțiile, sigur, pot continua, cu orice fel de argumente aduse de cunoscători.

A doua parte a cărții domnului Gîju este, cu siguranță, cea preferată de cititorii romantici. Pe baza unor documente și mărturii, autorul creionează viața personală a aviatorului și apoi a civilului Dan-Valentin Vizanty. Un bărbat pe care fosta lui soție, profesoara Sanda Oprescu, mama singurei lui fiice, Ana-Maria, îl descrie drept curtenitor, cu maniere alese, plin de farmec, un om cu tact, cu știință și cultură vaste. Avea și studii de actorie (abandonate în favoarea aviației), ceea ce, probabil, îi era de folos în dialogul cu femeile. A avut cinci soții cu acte și numeroase alte relații, așa cum, de altfel, notează și Ana-Maria într-o scrisoare trimisă autorului cărții. De remarcat că a treia nevastă a asului Dan-Valentin Vizanty a fost brașoveanca Ioana Baciuc, sora poetului Ștefan Baciuc, ceea ce explică opțiunea Casei Memoriale „Ștefan Baciuc” de a organiza și găzdui, la sediu, lansarea cărții de față. De fapt, chiar în casa aceea a trăit, timp de trei ani, eroul cărții. Și această parte a volumului este deosebit de bogată, autorul inserând,

alături de evoluția sentimentală a aviatorului evocat, și biografia și destinul altor cuceritori din acea epocă.

Partea a treia a lucrării este dedicată ultimilor ani din viața lui Dan-Valentin Vizanty. După demobilizarea din armată, eroul aviator, participant la Campania din Est, a suferit, la fel ca majoritatea luptătorilor români din prima campanie, o degradare socială, concretizată prin interdicția de a zbura și obligația de a executa tot felul de munci, mai mult sau mai puțin calificate, pentru reabilitare. Nici Securitatea nu l-a ignorat, fiind el arestat și judecat pentru vina de a fi ascultat posturi străine și pentru că a manifesta atitudine dușmănoasă față de regimul aflat la putere. Totuși, Dan-Valentin Vizanty nu a fost uitat de foștii lui camarazi (și nici de inamici), așa cum reiese din mărturii și din documente. El a continuat să vorbească și să scrie despre fapte ale aviatorilor români, reușind, cu ajutorul fostului său aliat, apoi inamic, Edu Neumann, dar sprijinit și de generalul român Gheorghe Negrescu (un „vechi aviator”, cum el însuși spune), să fie admis în prestigioasa asociație internațională „Les Vieilles Tiges” și este invitat să scrie în revista asociației, „Pionniers”. Cu motivul că dorește să facă anumite cercetări în arhivele franceze pentru redactarea *Istoriei Aviației Române* (lucrare monumentală, dar incompletă din cauza cenzurii comuniste, editată de Academia Română și publicată în 1984), Vizanty a plecat, în 1977, la Paris, a făcut cercetările, a trimis în țară informațiile obținute, dar nu s-a mai întors niciodată în România. Domnul Dan Gîju relatează faptele obiectiv, pe care le însoțește cu o speculație proprie despre plecarea lui Dan-Valentin Vizanty din țară, deși era un „client” al Securității. Ipoteza autorului este că plecarea a fost ușurată, dacă nu motivată, de o misiune de spionaj care i s-a încredințat fostului pilot de vânătoare. Am spus „speculație”, pentru că ipoteza scriitorului se bazează doar pe logica sa (pe care nu încerc s-o combat), nu și pe documentele cercetate de autor la CNSAS. Nu am nici un drept să-l contrazic pe domnul Dan Gîju, dar cred că speculația asta nu prea trebuia publicată dacă nu era sigur că Dan Vizanty chiar a avut o misiune încredințată de serviciile secrete române. Cu atât mai mult cu cât, după 1990, românii „se uită urât” la colaboratorii Securității, fără a face prea mare deosebire între informatorii aflați peste tot în țară și cei care aveau misiuni

sub acoperire (deci conspirați pentru toată lumea, dar precis există undeva o evidență a acestor „james bonzi”) pentru asigurarea securității naționale. Sigur, autorul știe cel mai bine și el a semnat cartea, deci a avut dreptul să scrie exact ce a crezut că trebuie scris. Textul cărții este completat de o serie de anexe: documente cercetate la CNSAS, scrisori, articole, trimiteri, opinii. Pentru mine, cea mai importantă anexă este documentarul privitor la originea și conținutul unei fotografii celebre care ne arată o formație de patru avioane IAR-80. Poza color, realizată de aviatorul Sorin Tulea, a fost publicată prima oară cu o legendă voit falsă, cu caracter propagandistic, pe prima pagină a revistei de război „Aripi Românești”. Ca și în cazul relatării lui Carol Anastasescu, realitatea falsă a devenit adevăr, iar demersul domnului Dan Gîju mi se pare bine venit, mai ales că și eu am cunoscut acea fotografie și am crezut că a fost făcută deasupra URSS, unde piloții români de vânătoare se acopereau de glorie luptând împotriva sovieticilor, dar, de fapt, imaginea conține un peisaj din preajma Brașovului. Întreaga lucrare este ilustrată cu fotografii originale, pe cele mai multe eu le-am recunoscut din pomenita expoziție itinerantă *Asul regăsit*. În plus, înainte de bibliografie și indicele de nume, autorul inserează un album foto, din care ne zâmbește cuceritorul Dan-Valentin Vizanty. Nu pot încheia discuția înainte de a remarca și sublinia substanțiala contribuție a doamnei Ana-Maria Vizanti la documentarea cărții. Parafrazând cunoscuta cântare religioasă, fericiți eroii ai căror copii au putut găsi, păstra și face cunoscute documentele și obiectele care dezvăluie faptele glorioase ale părinților lor, dar mai ales, au insistat pentru a le face cunoscute pe scară largă. Știu că mă repet, dar datorită iscusinței și insistenței Anei-Maria Vizanti s-au tipărit în ultimii 20 de ani mai multe articole de cercetare și popularizare, s-a alcătuit expoziția itinerantă care a călătorit în majoritatea orașelor din România unde a fost solicitată și vizitată cu interes, s-au scris și publicat două cărți cu abordări diferite ale personalității aceluiași erou de război. Ca o concluzie, după o lectură atentă și cu patru ochi critici a cărții domnului Dan Gîju, nu ezit a recomanda *Ziua cea mai neagră a indienilor cu două pene*, o lectură agreabilă și instructivă pentru multe categorii de cititori.

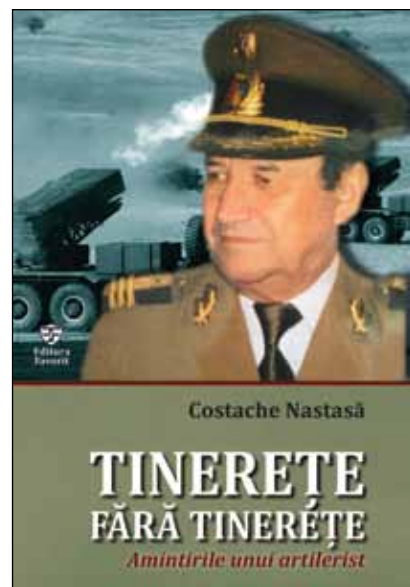
Petre Dumitrescu, *Considerații asupra Bătăliei din Cotel Donului: noiembrie 1942*, Editura Favorit, 2022, 150 p. Cartea a ieșit de la tipar la începutul lunii mai, deschizând Colecția „Generali de elită ai Armatei Române”, autorul – generalul Petre I. Dumitrescu (12 februarie 1882, Dobridor, Dolj–12 ianuarie 1950, București) – fiind nimeni altul decât comandantul Armatei a 3-a Române începând cu 25 martie 1941, aceea care, câteva luni mai târziu, va fi angajată într-unul dintre conflictele (duelurile) memorabile, chiar dacă deloc faste, contra sovieticilor. „Am făcut această scurtă privire asupra bătăliei din Cotel Donului” – mărturisește autorul – „din datoria ce am de a nu lăsa să se acrediteze inexactități sau josnice calomnii asupra comandanților, statelor-majore, ofițerilor și ostașilor Armatei a 3-a, care s-au luptat cu toată bravura și spiritul de supremă jertfă, așa cum le-a impus conștiința lor curată.” Dincolo de acest aspect, cartea a fost scrisă și ca o justificare, replică promptă a unui comandant responsabil și curajos la manevrele de culise ale oportuniștilor cocoțați la putere pe baionetele ocupantului de la vremea respectivă: „Dacă înfrângerea de la Cotel Donului s-ar fi datorat comandantului Armatei [a 3-a] și [șefului] statului-major, ei ar fi fost trași la răspundere din primul moment. Atât Comandamentul Superior German cât și mareșalul Antonescu nu ne-ar fi menajat cătuși de puțin, ci ne-ar fi aplicat cu mare zgomot sancțiunile cuvenite pentru a da opiniei publice, pe drept cuvânt îngrijorate, o cât de slabă satisfacțiune. Faptul că comandamentul german nu numai că nu ne-a adus niciun reproș, dar din contra, a pus sub ordinele mele directe trei mari unități germane – Corpul 17 Armată german al generalului Hollidt și grupările de forțe ale generalilor Stumpfelfeld și Spang – dovedește contrariul. [...] Niciun alt comandant de armată român nu a avut însărcinări asemănătoare.” Nu în ultimul rând, scrierea acestei cărți a constituit „o obligație sfântă” pentru generalul Dumitrescu, care a ținut să arate astfel, negru pe alb, „că infanteria noastră și-a făcut cu prisosință datoria; a stat neclintită, dar frontul ei subțire a fost ușor străbătut de masele de care puternice, contra cărora nu avea mijloace să lupte. Infanteria noastră a primit cu bravură admirabilă lupta

neegală cu un adversar mult mai numeros, mai tare și invulnerabil. S-a jertfit, cu onoare nepătată, pe pozițiile ce i s-au încredințat să le apere «fără gând de retragere»”. Redactată în martie 1945, la București, când marele comandant se afla deja în dizgrație, la dispoziția Ministerului de Război, suspectat (chiar acuzat) de „crime de război prevăzute și pedepsite de Legea 312/1945”, această cartea-document trebuie cunoscută și pusă la dispoziția tuturor iubitorilor de istorie din România, măcar, pur și simplu pentru că ea înseamnă încă un pas către mai buna cunoaștere a adevărului, a trecutului nostru de luptă și, evident, contribuie la (re)descoperirea marelui caracter, a patriotului și eroului indiscutabil care rămâne Petre I. Dumitrescu. Unicul general român din istorie care, după mareșalul Ion Antonescu, a primit vreodată sub comanda sa un corp de armată

aliat și chiar mai mult... De la a cărei naștere s-au împlinit recent, în pace și... uitare, 140 de ani.

Costache Nastasă, *Tinerete fără tinerețe*, Editura Favorit, București, 2022. Ca memorialist, ca „recuperator” de amintiri, mai exact, Costache Nastasă își adaugă noi valențe la „brevetul” de condeier, pe lângă verbul deja spontan, lejer și traiectul sintetic, dar la obiect, devoalându-se ca un fin observator și bun portretist, excelând atât prin operativitatea cu care din trei cuvinte schițează o întreagă saga, cât și prin diagnosticul franc însă corect pus unor persoane și personaje, unor

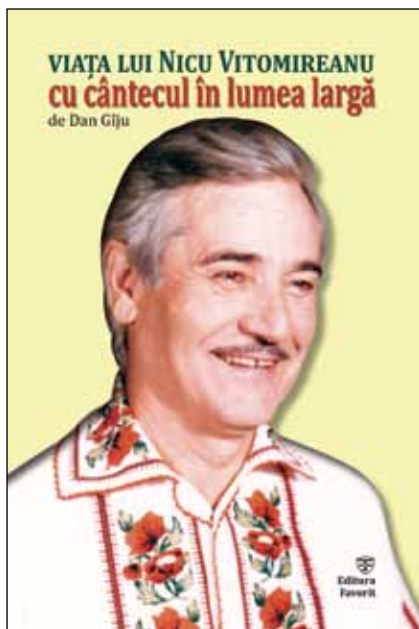

situații, stări de fapt și așa mai departe. Plus că arhiva sa cu fotografii merită un interes aparte.

La 88 de ani împliniți, autorul însuși declară: „La urma-urmei, de ce ar fi interesantă viața mea? Poate pentru că am avut o copilărie fără alături peste care s-a suprapus războiul, o adolescență marcată de lipsuri de toate felurile, o tinerețe fără tinerețe, o vârstă a «doua» în care am muncit pe brânci (și pentru alții!) și, în fine, o bătrânețe marcată de numeroase dezamăgiri. [...] Ceea ce mi se pare însă demn de remarcat este faptul că și viața mea (în strânsă corelație cu a altora dintre semenii mei, desigur) poate oferi oricând o filă memorabilă în cartea de istorie dacă nu a țării mele, atunci a artileriei, arma în care m-am format și pe care am slujit-o toată viața.” (p. 21-22)

Ieșită de sub tipar la mare fix, cartea a fost prezentată la „Gaudeamus”-ul de anul acesta, în prezența autorului și a prietenilor săi apropiați.

Dan Gîju, *Cu cântecul în lumea largă*, cu ilustrații, Editura Favorit, București, 2022. Generație cu marii interpreți Ion Dolănescu și Irina Loghin, cu Maria Cornescu și Nelu Bălăsoiu, prezent în spectacol pe marile scene ale României cu actori notorii la vremea lor precum Radu Zaharescu, Vasile Tomazian, Amza Pellea și mulți alții, „scutier” de ocazie al inconfundabilei Ioana Radu, admirat de mulți, invidiat nu de puțini, ca la români, Nicu Vitomireanu a fost și rămâne, orice s-ar zice, un artist autentic. Un interpret original și, în felul său, unul de succes. O mică parte din „secretul” reușitelor sale este etalat și în

această carte. Una cât se poate de sinceră și interesantă. Ca orice poveste de viață. „Cine nu s-a născut cu muzica și nu are glas dat de Dumnezeu, mai bine să aleagă altceva. Dar și dacă știe că are toate acestea, nu e suficient, fiindcă mai trebuie să muncească neobosit, culegând piese de la cei mai în vârstă – că există o mulțime, s-a cules atâta și încă mai există, că folclorul e viu – și, desigur, să compună și să adapteze el singur. [...] Și să cânte exact ce îi vine în glas, nu să cânte orice de dragul de a cânta.”

Carlos Caballero și Richard Landwehr, *Voluntarii români din Waffen-SS*, Editura Favorit, București, 2022, în traducerea regretatului scriitor militar Ion Aramă. „Prin ce este interesantă lucrarea de față?” se întreba traducătorul (în cuvântul-înainte la ediția românească). Și tot el răspundea: „În primul rând, prin faptul că abordează o temă aproape total ignorată de istoriografia românească. [...] În al doilea rând, cartea ne aduce mărturii la care altminteri cititorul din România n-ar fi avut acces. Avem, astfel, alături de bibliografia oficială, punctul de vedere al celeilalte părți, evenimentele din preajma și din timpul războiului privite mai ales prin prisma militanților Gărzii de Fier. Fiindcă autorii și-au sprijinit în bună măsură cercetarea lor pe aceste surse – materialul istoric și memorialistic provenit de la reprezentanții Legiunii. Care sunt influențați de sentimente și interese partizane în relatarea evenimentelor”. Autorii, în 1993, la apariția ediției în limba engleză, afirmau: „Atitudinea și activitățile acestei pre-

țioase avangarde (Armata Națională de Eliberare, a Guvernului de la Viena, n.ed.) s-au dovedit pe deplin îndreptățite când lumea a putut în sfârșit să vadă cum arăta în realitate regimul comunist care tortura România, cu prilejul dramaticii căderi a lui Ceaușescu. Barbara camarilă comunistă care strangula țara a fost în sfârșit zdrobită, dar nu fără ca mai întâi să fi adus durerea și mizeria a milioane de ființe. Trupele române din *Waffen-SS* au făcut parte dintr-o mare încercare de a evita toate acestea, luptând contra unui pericol care amenința să se extindă în toată lumea. Eforturile și faptele lor sunt demne de a fi păstrate și amintite.” Din perspectiva noastră, care am avut de ales între *Voluntarii români din Waffen-SS* și *Armata Națională Română a Guvernului de la Viena (1944–1945)*, cum a mai apărut, sau pur și simplu

Armata Națională: reeditare după Romanian Volunteers of the Waffen-SS, titlu avansat de însuși traducătorul Ion Aramă, trebuie spus că am preferat varianta originală în traducerea noastră, mai aproape și de spiritul autorilor înșiși, dar și de realitatea practică, din teren, de la data derulării evenimentelor. Oricum ar fi însă, important e că avem o carte frumoasă, foarte bine scrisă, cu simpatie pentru soldatul român, în genere, prins ca de atâtea alte ori în multiseclara sa existență între două fronturi. O carte bine documentată care, dincolo de coloratura ideologică în care cititorul mai puțin inițiat o poate recepta, completează la modul decent și convingător o pagină – ocultată până recent – din istoria noastră militară. Cartea nu ar fi apărut fără bunăvoința

doamenilor Maria „Mimi” Aramă și Marina Quarticelii (soția și, respectiv, fiica traducătorului Ion Aramă) cărora, făcându-le cunoscută intenția, au fost de acord și m-au încurajat să o public fără nicio restrângere de ordin contractual în afara clauzelor uzitate în astfel de întreprinderi.

Florian Gârț, *O lume în război*, Editura Favorit, București, 2022. Prin această ultimă carte a sa, colonelul Florian Gârț nu face „istoria războaielor între națiuni”, după cum însuși mărturisește, ci prezintă „războaiele între națiuni din epoca Războiului Rece și din epoca post-Război Rece”, pe care le-a trăit de pe poziția de analist politico-militar, fost ofițer de informații pe „frontul invizibil”. Postură din care ține să sublinieze: „Simpla și geniala definiție dată războiului de către marele gânditor german generalul Carl von Clausewitz (1780–1831) potrivit căreia «războiul este o continuare a politicii cu alte mijloace, și anume cu mijloace violente» își păstrează în totalitate valabilitatea și valoarea și în era existenței arsenalelor nucleare și termionucleare. Dacă se va produce vreodată un război mondial cu utilizarea acestor categorii de arme, chiar dacă s-ar încheia cu dispariția omenirii, va fi rezultatul unei decizii politice. Putem deduce din definiția lui Clausewitz că războiul nu este un scop în sine, ci doar un mijloc al politicii.” Niciodată, o carte – în genul acesteia propusă acum de Editura Favorit – nu și-a dovedit mai rapid valabilitatea și, în același timp, vulnerabilitatea. Sau, mai bine-zis, perisabilitatea. Și cu toate acestea, la modul general vorbind, nu și-a demonstrat importanța cel puțin

teoretică. Deși neterminată – autorul sfârșind lupta cu viața în timp ce aborda ultimul capitol (*Războiul din Afganistan*) –, lucrarea de față încununează cum nu se poate mai onorabil opera unui scriitor remarcabil, un vizionar în felul său și un combatant redutabil pe toate fronturile de luptă, din umbră ca și la vedere. A fost un privilegiu să-i fim aproape în ultimii săi ani de viață. Și, în măsura posibilităților, să-i publicăm gândurile.

Teodora Manole, *Scriitorii români și Primul Război Mondial: dicționar biografic*, Editura Favorit, București, 2022, Bibliotecară la Muzeul Militar, Teodora Manole a adunat aici, în ideea unei abordări mai ample vreodată,

pentru cine se va încumeta să o facă, o bază de date [...] suficient de convingătoare, credem, din care se vede cert că scriitorii români și-au făcut datoria mai mult decât onorabil atât pe frontul războiului propriu-zis, cât și pe acela al literaturii. Mai mult decât perfectibil, demersul autoarei noastre este însă unul admirabil, rodul pasiunii de o viață și al muncii susținute – la masa de scris și în bibliotecă – fără alt gând decât acela de a aduce un prinos de recunoștință și pe această cale soldatului român, e drept că acela cu înclinații intelectuale în primul rând, care și-a sacrificat tot ce a avut el mai de preț, nu o dată viața, pe altarul Patriei. „Prin demersul nostru”, precizează de la bun început autoarea, „dorim să punem la dispoziția publicului interesat de fenomenul războiului, chiar cercetătorilor mai puțin avizați, un instrument de lucru la îndemână care, alături de dicționarele online și de altele cu caracter general,

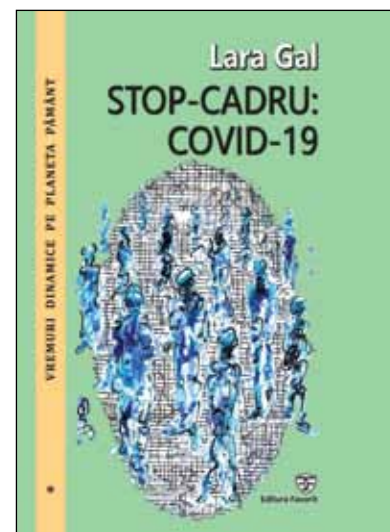
să călăuzească pe drumul atât de pasionant al istoriei noastre militare văzută și explicată cu mijloacele literaturii. Nu în ultimul rând, ținând cont că România a omagiat recent împlinirea primului secol de la Marea Unire, acest modest dicționar se vrea un semn de prețuire pentru toți aceia care, cu pana și cu arma de foc, cu cerneala, dar mai ales cu sângele lor, în multe cazuri, au fixat pe harta lumii o nouă țară decât aceea din momentul intrării lor în luptă, contribuind prin cuvânt și imagine la continua îmbogățire și cizelare a limbii și a spiritualității române.”

Sunetul liniștii (Editura Favorit, București, 2024) este supercadoul făcut copiilor care abia ce au învățat să citească de două artiste admirabile, surorile **Roxana Nicoloiu** (care asigură textul) și **Carmen Ivan**, realizatoarea ilustrațiilor. Două profesioniste în adevăratul sens al cuvântului, pe cât de modeste și elegante în raport cu talentul creativ cu care au fost înzestrate de Dumnezeu, pe atât de generoase în aventura editorială pe care ne-o propun, opera lor fiind prin ea însăși, teoretic și practic, scriptic și grafic, o veritabilă comoară spiritual-vizuală. O carte a întrebărilor de început de drum, totodată, a meditației și introspecției cuminiți, așezate, care începe așa: „Mă întreb deseori din ce aluat suntem plămădiți? Ce ne-a hrănit profunzimea lăuntrică? Să fie, oare, nopțile din copilărie petrecute în miros de fân proaspăt cosit?” (p. 5) Inspirate și dovedind o imaginație fabuloasă, pe alocuri, alteori cât se poate de credibilă în firescul ei, autoarele au toate șansele să ajungă departe, în tandem ori fie și

separat, în eventualitatea că nu se vor opri doar la această primă ispravă. Succes deplin le urez și... la cât mai multe daruri precum acesta!

Lara Gal, *Vremuri dinamice pe planeta pământ: stop-cadru: COVID-19*, Editura Favorit, București, 2024. Este primul dintre cele trei volume preconizate ale Larei Gal, scriitoarea

noastră de mare forță care, iată, din clipa publicării la noi a primului roman (masivul *Payback time*, 2015), nu se mai oprește din scris, surpriza noastră fiind cu atât mai mare (și plăcută) cu cât ductul creator nu pare să se dilueze absolut deloc, dimpotrivă, e tot mai viguros cu fiecare titlu. Interesant e că, târgovișteancă pe timpul verii, când își face veacul pe la Vârfuri, unde are casa de vacanță (și de creație), iar în rest cât se poate de bucureșteancă, cam în genul celebrului „școlar” Mircea Horia Simionescu, Lara Gal – deși nu cred că ar recunoaște – vine ferm pe urmele „ingeniosului bine temperat” și nu am nicio îndoială că, dacă ar publica la Humanitas ori la orice altă editură cu ștaif din România contemporană, nu l-ar lăsa de căruță pe eternul nostru nobelizabil Mircea Cărtărescu! Și nu doar pe el. Pe mine unul, ce să zic, m-a lăsat demult... Acum, în ceea ce privește volumul de față, ca subiect abordat, se vede ce și cum chiar din titlu, așa că nu mai insist să precizez decât că defilează perioada martie 2020–februarie 2022, „tăindu-se” exact în ziua când tancurile și omuleții verzi ai „pașnicului” Vladimir Putin au trecut pâleazul în Ucraina, dând startul unui război care nici până la ora de față nu s-a decis dacă e să fie mondial ori numai local. În concluzie, abia aștept să văd cum va aborda imprevizila noastră romancieră Lara Gal volumul al doilea.

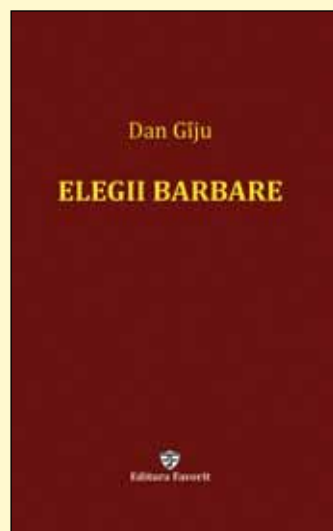
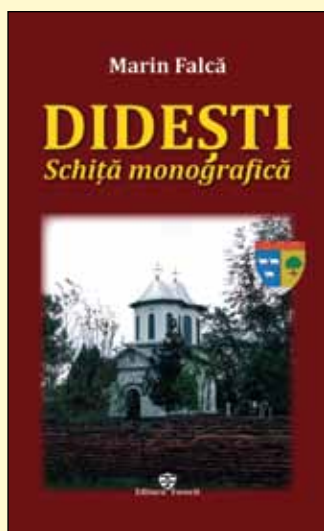
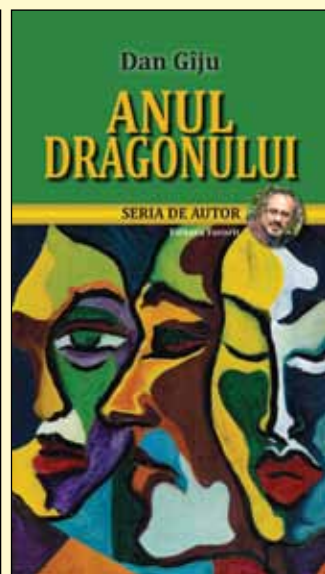
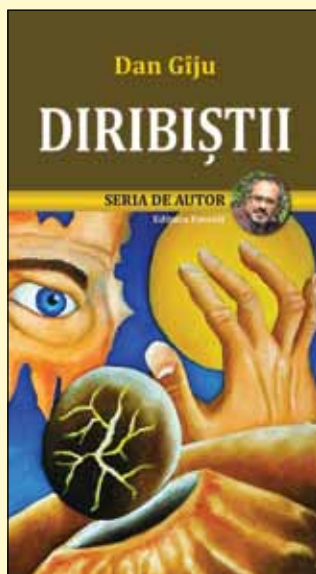
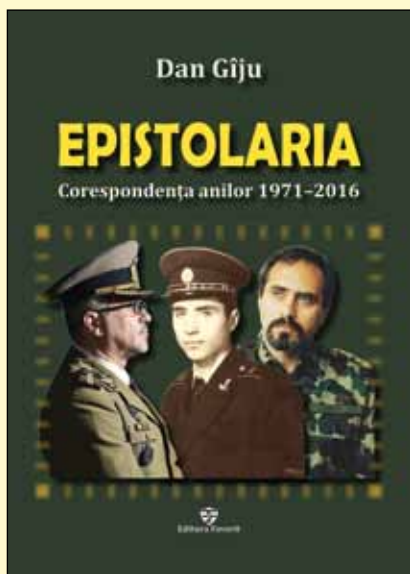
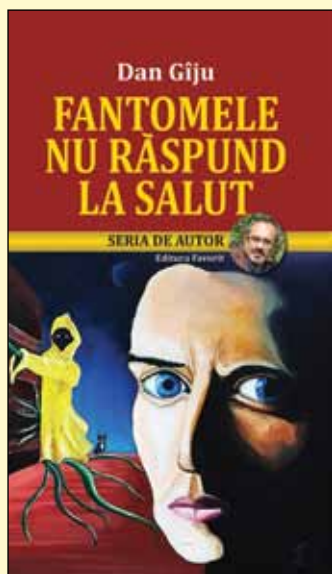
Rodica Aurora Condruz, *Urme prin valul vieții*, poezii, Editura Favorit, București, 2023, 418 p. Originară din Bârlad (Vaslui), născută la 1 iunie 1942, fiica Margaretei (secretară la Liceul Industrial din Bârlad) și a lui Neculai Pașaniuc, profesor-maistru de lucrări practice la același liceu, care l-a avut ca elev, între alții, și pe cel ce mai târziu va deveni sculptorul Marcel Guguianu. Studiază în orașele Focșani, Năsăud, Bârlad și Dorohoi, absolvind Facultatea de biologie-geografie de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din „dulcele târg al leșilor” (1966); era încă studentă în 1965, când se căsătorește cu inginerul Romică Condruz (1940–2022), căruia îi va dăruia doi fii (Dragoș și Călin). Ulterior, viața o va purta spre sud-estul țării, în orașul Buzău și la Sărata-Monteoru, apoi în București, unde rămâne definitiv. Amintirile din copilăria bârlădeană însă, trăirile adolescenței și tinereții îi vor rămâne pentru totdeauna adânc întipărite în subconștient, parte

dintre acestea regăsindu-se distilate, la anii deplinei maturități, în sute și mii de versuri care aveau să vadă pentru

prima oară lumina tiparului, sub forma acestui volum de autor, abia când a toarea intrase deja în nobila breaslă

a... octogenarilor. Altminteri, s-ar putea lua în considerare, la capitolul debut, și poezia *Monteoru – Nohantul meu*, inclusă în cartea *Sărata Monteoru: informații turistice* (Editura Alpha MDN, Buzău, 2007, p. 52), a Marcelei Marin. Drept mulțumire că i-am editat cartea la timp, apucase să-i scrie Irinucăi, pe care o știa încă din leagăn, o scurtă poezie, pe care o preluăm nu fără emoție: *O trestie mică,/ Frumoasă, dulce,/ Că-ți este frică,/ N-o atinge!/ Dar nimic n-o înclină./ Cu zâmbetul pe buze,/ Cu râsul mamei,/ Cu-o voce ce o-nalță/ E ea, în tot ce face./ Plăsmuire din mare dragoste;/ Și acum,/ Prietena mea.* Poezia – intitulată chiar *Irinuca* – este datată 26 august 2023, la București. Avea să fie una dintre ultimile „urme prin valul vieții” pe pământul acesta, la 4 noiembrie 2024, poeta și buna noastră prietenă, profesoara Rodica Aurora Condruz, plecând subit în împărăția de dincolo. Cartea aceasta este dovada că a trecut și pe aici. **(D.G.)**

Când „personajele” încep să plece...

de Dan Giju

Fugit irreparabile tempus... Fuge, așadar, și nu se mai întoarce *tempus*-ul acesta. Ducând în trena lui multe și mărunte, dar înainte de orice oameni, figuri, nume, renume, totul. *Oameni cari au fost*, apropo... Cei trei, ba chiar patru ani care au trecut de la ultima ediție a „ProARME”-lor au dus și ei la vale, în viforul lor, tot ce au prins, de oameni zic, cu atât mai mulți oameni, în speță cunoscuți de-ai noștri, cu cât noi înșine înaintăm mai voinicește și hotărâți pe drumul vieții. Ca atare, cu irepresibil regret mă văd nevoit să consemnez aici că rubrica inițiată cândva din postura de poet, mai degrabă, decât de jurnalist, și intitulată *Când personajele se duc*, mai mult ori mai puțin potrivită în raport cu ceea ce am vrut să spun în dreptul fiecărui „caz” în parte, tinde să capete dimensiunile unei cărți în genul aceleia numite mai sus, marcă a inconfundabilului Nicolae Iorga, amănunt care mă cam intimidă, drept să spun. Astfel că, prin urmare, m-aș opri acum și aici, preferând să iau în calcul o eventuală lucrare dedicată anume (presupunând că ar și interesa pe cineva) și atât decât să transform revista aceasta de „cultură militară” în organul publicistic al unei firme de pompe funebre. Dar tristul adevăr acesta este: au plecat deja prea mulți și valoroși oameni – valoroși fie și numai din perspectiva mea strict subiectivă – ca să nu-i nominalizez aici, măcar, urmând ca în edițiile ce vin, dacă mai vin, fiecăruia în parte să-i închin măcar o scurtă povestioară care să-l aibă ca personaj principal, de nu ceva mai mult. Căci s-au dus, printre alții, doi dintre profesorii mei de istorie (Ion Moiceanu din liceul militar și Doru Zamfirescu de la Didești, din școala generală), apoi profesoara de limba română Lidia Ignat (tot din liceul militar de la Constanța, care mi-a publicat cele dintâi poezii în revista „Catarge la orizont” în 1983), colonelul Dinu Petre de la Râmnicu Vâlcea (adică lectorul de lucrări de artă din școala militară), profesorul Vasile „Sică” Bustuchină din Crâmpoia Oltului, care în 1970, director fiind, aproba înscrierea mea ca voluntar (numai ca voluntar, că nu împlinisem șase ani, născut pe final de noiembrie fiind) la școala veche de acolo, azi dispărută din peisajul comunal, profesoara de matematică Aurora Unchiu-Ciuciumișu din Roșiorii de Vede, apoi a mai plecat și generalul Ion Gheorghe, alias Gică-Banjo, personajul meu din *Criminalistul*, prietena noastră de peste Ocean Marina Quarticelli (fiica marelui scriitor Ion Aramă) a mai plecat, profesoara (și poeta) Rodica Aurora Condruz, nu mai zic de camarazii din Societatea Scriitorilor Târgovișteni (George Toma Veseliu, Ioan Vișan ș.a.), nu în ultimul rând unchiul Ilie Cimpoieru, vecinul de peste drum din Dideștii nati, a cărui figură radioasă, fiindcă era surprinsă la o nuntă, tocmai ce o publicasem în numărul precedent (37–38/2021, la p. 55). Mai mult decât atât, ne-au părăsit în tăcere și doi dintre colaboratorii constanți ai „ProARME”-lor din ultimii ani, lipsa lor resimțind-o aproape că în timp real, chiar dacă unul dintre aceștia – acela de formație militară – avusese grijă să-mi încredințeze materiale publicistice pentru încă zece numere de revistă de acum încolo. Cu toții au zis adio acestei lumi, unii prematur ori mai grăbiți, cum le-a fost scris, alții la vârste mai înaintate, după cum a dispus bunul Dumnezeu, fie-le somnul lin acolo unde se află ei acum!... Cu îngăduința dumneavoastră, în cele ce urmează simt nevoia să-i evoc cum se cuvine măcar pe cei doi colaboratori ai noștri care, altminteri, având în vedere timpul scurs de la plecarea lor, ca să nu mai spun din ziua când și-au semnat ultimul lor articol apărut în „ProARME”, mare lucru dacă nu au fost ca și uitați.

Colaborator constant și tenace în ultima parte a vieții sale la „ProARME”, colonelul și scriitorul **Gârț Florian** a plecat dintre noi în dimineața zilei de 18 ianuarie 2022, după o relativ scurtă, dar intensă suferință. Omul Florian Gârț s-a născut la 1 aprilie 1935, în comuna Borod, județul Bihor. A absolvit Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” (Predeal, 1954), Școala Militară de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu” (Sibiu, 1957) și Academia Militară (București, 1972), fiind specializat în cercetarea strategică. Foarte bun cunoscător al limbii engleze, a fost încadrat în Direcția de Informații Militare (DIM), astfel că, între 1961–1975, a lucrat în atașatura militară la Londra, Beijing și Ankara, ca ulterior, între 1978–1981, să conducă activitatea de culegere de informații din sfera de interes a NATO. Expert în analiza informațiilor, șef al Secției de analiză-sinteză a DIM, consilier pe probleme de siguranță națională în diverse departamente ale Președinției (1991–1997), Florian Gârț a fost, totodată, autorul a 41 de cărți încadrabile la clasa „literatură de informare”, printre care *Surprinderea în războiul modern și Bătălia aero-terestră – 2000* – publicate în anii '80 și confirmate, în special, de Războiul din Golful Persic (1990–1991) –, *O lume în schimbare* (2019) și, nu în ultimul rând, *O lume în criză* (2021). În calitate de ultim editor al său pot spune că prin

cărți, mai ales, dar și prin câteva publicații, s-a simțit conectat mereu la mersul lumii și tot prin cărți a avut aproape câțiva prieteni, tot mai puțini în anii din urmă, dar cu atât mai plăcut surprinși să constate că și la o vârstă atât de înaintată, colonelul Gârț continuă să reziste pe baricada culturii militare, luptând din răputeri cu mintea sa ascuțită și cu brațul încă viguros, până la ultima picătură de energie, pentru patria și neamul său. De altfel moartea – care în opinia sa trebuia să arate precum Afrodita sau, în orice caz, ca o „femeie frumoasă”, fie și înarmată cu coasa, dar nu sub forma celui chip hâd, scheletic, cum apare în transcrierile creștine, după cum îi scria, la 17 octombrie 2021, camaradului nostru Liviu Zamfirescu într-un fel de răvaș de adio – i-a transmis primele semne pe când încă se găsea la masa de lucru, mai având cel mult o lună și încheind-și, practic, preconizata *trilogie a lumii*, iar la total, cea de a 42-a carte a sa intitulată *O lume în războaie*. Care venea după *O lume în schimbare* și *O lume în criză*, arătate mai înainte și apărute la noi, la Favorit, mica, modesta dar entuziasta editură care i-a fost alături până la sfârșit. Și căreia, firește, i-a încredințat, martoră fiind domana Silvia Gârț – soție și mamă, secretară și soră de caritate și orice, care i-a fost alături în toate clipele majore ale vieții – și acest manuscris, așa neterminat, circa 150 de pagini, dat la culegere și planificat să apară în vara lui 2022, posibilitățile noastre fiind totuși destul de limitate în a grăbi lucrurile. Ceea ce nu ne împiedică să ne exprimăm încă o dată admirația pentru acest brav soldat care, iată, la 86 de ani, când camarazii săi de generație depuseseră demult armele, a abordat poate cea mai grea și mai complexă temă din toate pe care le încercase anterior și anume conflictul armat analizat

la scenă globală. În care, pornind de la surse documentare de ultimă oră, americane, „disecase” deja războiul nuclear, războiul local, războiul rece, războiul maritim, războiul aerian, războiul cosmic, războaiele între state și războaiele civile, teoria războiului limitat, epoca războaielor fără declarație prealabilă, scrisese și despre teoria războiului hibrid și trecuse în revistă diversitatea așa-numitelor fronturi de luptă, de la cel diplomatic la frontul serviciilor secrete, adică reușise o captivantă incursiune în istoria milenară a lumii văzută prin această prismă a conflictelor nu neapărat sângeroase cât distrugătoare și aducătoare de nenorociri. Și mai avea de adăugat un singur capitol (eventual încheierea), anume Războiul din Afganistan, adică nu neapărat cel mai recent cât „cel mai lung conflict armat din istoria națiunii americane” (început în 2001 și încheiat nu demult). În acest sens, își procurase deja, pentru documentare, consistentul studiu *The American War in Afghanistan: a history*, apărut la Oxford University Press în 2021, sub semnătura istoricului Carter Malkasian (n. 1975), fost consilier principal al generalului Joseph Dunford (n. 1955, comandantul militar al SUA în Afganistan, cel care, între 2015–2019, a fost, cum ar veni, ofițerul cu cea mai înaltă funcție în armata americană și principalul consilier militar al președintelui american). Studiu unde, din câte am putut constata aruncându-mi o privire peste el, în peste 550 de pagini (cu ilustrații), despre țara noastră se găsește un sigur rând: „România a imbarcat și a trimis aproximativ 500 de soldați la Zabul” (p. 131), atât și nimic mai mult. Asta ca dovadă că dacă nu ne scriem noi cărțile și faptele de arme, în ciuda tuturor sacrificiilor în sânge și de bani, nu ni le va scrie nimeni, nici măcar aliații pentru a căror glorie luptăm și cu atât mai mult inamicul decât, eventual, ca să ne acuze de crime. Or, tocmai acesta a fost colonelul Florian Gârț, un combatant total pentru România, atât ca militar în activitate, cât și ca scriitor militar după aceea. Care nu a preocupat nimic, niciun strop de energie și nici zile din prețioasa lui viață, deși era perfect conștient că recunoștința pentru astfel de sacrificii nu este tocmai calitatea de bază a românilor cu funcții de răspundere în sistem, plătiți anume ca să cultive și să aprecieze profesioniști ca el. Și-a câștigat, în schimb, admirația și respectul nostru, al cititorilor, și semnale în acest sens, ca editor și realizator al revistei „ProARME” – unde i-am găzduit permanent un fel de rubrică –, am primit din întreg cuprinsul țării, de la Giurgiu la Iași și de la Timișoara la Constanța, fără a-i mai pune la socoteală pe bucureșteni. De prisos să mai insist asupra faptului că pierderea colonelului Florian Gârț este cu atât mai grea, cu cât este irecuperabilă, astfel de oameni nascându-se tot mai rar prin părțile noastre.

Drum lin pe acolo pe unde te afli, colonelule Gârț! Dumnezeu să te odihnească în pace!

Diaconu Nicolae, alt corespondent notabil al „ProARME”-lor și printre puținii din provincie, mai exact din Târgu Jiu, ne-a părăsit la scurtă vreme după ce își sărbătorise (i-am fost și noi alături, ca nepoți după soră) împlinirea a 82 de ani de viață, în primăvara lui 2023. Era născut, așadar, tot primăvara, la 11 aprilie 1941, în frumoasa comună Didești, județul Teleorman, fiind stabilit de ani buni în Târgu-Jiu, Gorj. A fost cel mai mic și singurul băiat dintre cei trei copii ai gospodarilor Maria și Dumitru Diaconu, care l-au crescut cu dragoste și în frica lui Dumnezeu în vremuri grele pentru țară, dându-l la școală, să învețe carte, să nu rămână simplu țăran ca ei. Așa că, după absolvirea gimnaziului în localitatea natală, „unchiu Nicu” – așa cum i se spunea în familie – a urmat Școala de șapte ani din satul Merșani, Raionul Roșiori de Vede, absolvită în 1954 și Școala profesională de ucenici

Câmpulung Muscel (1957), calificându-se ca electrician de mină. Se va perfecționa apoi la Școala Medie din Rovinari (1963), la Școala tehnică de maiștri din Petroșani (1969) și la Cursul de specializare pentru exploatarea instalațiilor electrice importate din RFG, organizat de firma Krupp (1970). Întregul său parcurs profesional s-a derulat în industria extractivă, mai precis în carierele Întreprinderii Miniere Rovinari, aici căsătorindu-se cu Eleonora loga, originară din partea locului, și tot prin acest colț de țară, mai precis la Târgu Jiu, nascându-i-se cei doi băieți, inginerii de azi Leonard și Iulian, tot aici crescându-și fiica, pe Paraschiva-Vița, și nepoata Ariadna-Raisa-Ștefania, pensionându-se în 1997 ca maestru principal specialist, responsabil cu întocmirea, execuția și verificarea lucrărilor de revizie zilnică, săptămânale, lunare și anuale de natură electrică, precum și cu asigurarea funcționării

utilajelor (complex cărbune și steril), a transportoarelor de mare capacitate, a stațiilor de transformare 20/6kV, a stațiilor de pompe, liniilor electrice în cablu (0,4kV, 6kV și 20kV) din Cariera Poiana. În paralel, a avut și atribuții privind pregătirea și formarea profesională a elevilor practicanți și a personalului muncitor din cadrul carierei. Competența sa profesională a fost recunoscută, între altele, prin acordarea

consecutivă, timp de cinci ani, între 1969–1974, a titlului de „Fruntaș în Întrecerea Socialistă” pe I.M. Rovinari, nu în ultimul rând a medaliei „30 de ani de la eliberarea României de sub dominația fascistă”. Cele circa patru decenii de experiență au fost materializate în *Agenda electricianului de la transportoarele de mare capacitate cu bandă din carierele de lignit de la Exploatarea Minieră Rovinari*, carte scrisă în colaborare cu inginerul Vasile Simeria și apărută în 1996, sub egida Centralei Naționale Confederative a Sindicatelor Miniere din România, în 1 000 de exemplare, un ghid profesional prin care a urmărit și a realizat simplificarea și unificarea schemelor electrice desfășurate de la transportoarele din cadrul Exploatării Miniere Rovinari (regăsită ulterior în Societatea Națională a Lignitului Oltenia), prin simbolizarea unitară a grupelor funcționale ale acționărilor electrice, cu accent pe descrierea constructivă, în special a lucrărilor curente de exploatare, întreținere și a normelor de protecția a muncii în lucrările de intervenții, revizii și reparații. Apoi, în ultimii ani ai vieții, pasionat de literatură, în special de literatura beletristică, a scris câteva povestiri, unele inspirate din copilăria petrecută în satul natal, altele culese din ce a auzit prin lumea unde și-a desfășurat activitatea sa de maestru electrician, debutând cu povestirea *Osiile*, în numărul 1(5)/martie–mai 2010 al revistei „ProARME”, ulterior publicându-i-se aici peste zece povestiri și proză memorialistică, inclusiv *Ultima oră*, al cărei titlu va fi dat volumului tipărit în 2016, când împlinea 75 de ani de viață, la Editura Favorit (București). A urmat a treia carte (și ultima), intitulată *Primii pași*, publicată tot la Editura Favorit, în 2021, și acum scria la a patra. Cum se spune însă, iată, că timpul nu a mai avut răbdare. A fost un om bun, un tată de familie exemplar, un profesionist conștiincios și de mare caracter, care a lăsat urme de neșters peste tot pe unde l-au purtat pașii vieții până în ziua de 9 mai 2023, când a închis ochii pentru totdeauna la Clinica de Chirurgie Neurovasculară din București. Noi nu îl vom uita niciodată! Dumnezeu să-l odihnească în pace și să-l țină în lumina Lui.

O zi binecuvântată

Duminică, 21 septembrie 2025, de Ziua Internațională a Păcii, prin bunăvoința preotului paroh Valentin Vasile – care slujește la Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din stațiunea Sărata-Monteoru, județul Buzău –, a fost rostită pentru prima oară, în ultimul sfert de veac, în această frumoasă ctitorie de la 1876 a boierului Grigore C. Monteoru, *Rugăciunea Copilului Înfiat*: „Astăzi tu ești fiul nostru, astăzi eu te-am născut...” Ionuț-Rareș a venit a doua oară pe lume în familia noastră chiar în preajma zilei sale de naștere petrecută în urmă cu șapte ani, la Ploiești. Cu permisiunea părintelui Vasile, i-am cântat pruncului *lubi-te-voi, Doamne! sau Imnul Iubirii*, piesă culeasă de episcopul Evghenie Humulescu la sfârșitul secolului al XIX-lea, cântare a Sfintei Liturghii. Ne rugăm ca Bunul Dumnezeu să-i ocrotească minunata lui călătorie prin viață, să fie sănătos și mereu cu bucuria pe chip și în suflet! Cu această ocazie, ne-am reînnoit și noi, părinții lui, legământul sfânt în fața Domnului și a nașilor noștri, Maria și Marius, martorii ceremoniilor fiind și

bunicii, Aurel și Dana-Marilena, care nu întâmplător, tot în această zi, au împlinit 50 de ani de la cununia lor religioasă. O zi plină de semnificații, de care ne vom aminti cu mari emoții.

Toamna Romanței la Câmpulung

Niciodată nu am fost onorată cu o prezentare atât de inspirată și plină de umor precum aceea făcută de maestrul Octavian Ursulescu (*foto*) pe scena Festivalului-concurs „Rapsodii de toamnă” de la Câmpulung Muscel (1–2 octombrie 2025), acolo unde m-au purtat pașii din dragoste pentru romanță. Mărturisesc că mi-a trebuit ceva curaj pentru a mă înscrie a doua oară consecutiv la acest exigent concurs național ajuns, iată, la cea de-a 19-a ediție. Dar *Mențiunea* primită chiar e muncită!...

Am constatat că, indiferent de calitatea prestației artistice, este foarte greu să concurezi cu oameni

talentați și frumoși care sunt, în general, absolvenți, studenți și viitori studenți ai universităților de muzică, ori cu interpreți deja consacrați care se întâlnesc adesea (inclusiv cu o parte din membrii juriului) în diverse platouri tv, studiouri de înregistrări, concursuri cu caracter privat dedicate propriilor elevi pe care îi antrenează vocal și la alte și alte evenimente de profil. E drept, nici eu nu cânt doar animată de acustica din camera de... baie, însă jurnalista din mine a văzut și a intuit (în cele două ediții la care am participat), din păcate, cum stau lucrurile. Îmi cunosc limitele și nu supralicitez, nu e frustrare, ci amărăciunea unei cvasinecunoscute.

Pentru orice artist, fiecare experiență de acest gen îmbogățește emoțional și spiritual, căci pe tărâmul unde regină este Euterpe gravitează întotdeauna oameni valoroși, se nasc prietenii frumoase, te vezi și te revezi cu aceia care te-au însoțit în unele călătorii muzicale. Da,

ocazional, toți avem nevoie de o formă de validare. A mea vine din profesia de editor de carte și, mai recent, din calitatea de mamă. Iar muzica va rămâne, de când mă știu, spațiul sacru unde îmi dau întâlnire cu Dumnezeu, cu mine însămi și cu publicul cald, întotdeauna generos cu noi, interpreți și concurenți deopotrivă. Deocamdată, nimic nu mă poate opri atât timp cât încă mai pot dăru *pro bono* un strop din vibrația sufletului meu.

Felicitări premianților și tuturor colegilor pe care i-am întâlnit la acest veritabil regal... romanțat! Recunoștință distinsului juriu și organizatorilor: Batalionul 30 Vânători de munte „Dragoslavele”, Cercul Militar Câmpulung (reprezentat de doamna Emilia Biță) și Casa de Cultură a Sindicatelor „C.D. Aricescu” (reprezentată de doamna Graziela Camelia Tudoran), precum și doamnei Mariana Claudia Filipescu, directorul artistic al festivalului. Nu în ultimul rând, aduc mulțumiri artiștilor care au oferit recitaluri de neuitat cu acest binevenit prilej: Valentina Verlan, Alexandru Anghenie, Lidia Bahnaru, Camelia Florescu și Ioana Sandu.

Canto clasic, întâiul concurs

La 22 iunie 2024, am participat extrem de emoționată la primul meu concurs de canto clasic, obținând Premiul I Excelență, care încununează, pe undeva, cei patru ani de studiu la Școala de Artă București, unde mi-au șlefuit vocea distinssele doamne profesoare Despina Oproiu și Ana Maria Beșteliu, cărora le sunt profund recunoscătoare pentru profesionalismul și căldura dumelelor sufletească, fiindu-mi, iată, alături și la acest inedit „examen” al vieții mele artistice, *Concursul Internațional de Interpretare Scherzo*, desfășurat la Colegiul Național „George Enescu” din București.

Sunt atât de fericită încât îmi vine să strig, și chiar strig, de fapt o scriu aici: urmați-vă visul, oameni buni, indiferent de vârstă și circumstanțe! Urmăți-vă visul! Unde aș fi fost azi dacă n-aș fi visat să cânt? De fapt, de când mă știu, am pendulat între Carte și Muzică, între profesia de editor și hobby-ul sădit din copilărie, pasiuni pe care le-am cultivat constant și care uneori s-au împletit atât de armonios. Căci am publicat o carte și am în plan să mai scriu despre muzică, după cum îmi place să cânt piese pe versuri populare ori ale marilor poeți ai neamului. Dar azi și acum mă aflu într-un moment de bilanț, premiul acesta neapărând din neant, ci după niște ani de studiu la Școala de Artă București, la secția canto muzică clasică. Recunosc, n-a fost chiar ușor (mai ales la teorie muzicală) și, dacă aș fi aflat cu două decenii în urmă că aici se studiază într-atât de temeinic și exigent, cel mai probabil că imediat mai apoi m-aș fi îndreptat spre Conservator.

Pentru părinții ori tinerii care au urechi de auzit! La Școala de Artă București, se asimilează în trei ani – în cel mai plăcut mod posibil – teoria muzicală învățată în opt–doisprezece ani de studiu în școlile și liceele de profil. De aceea vă îndemn cu acest prilej, prieteni, să vă urmați visurile la orice vârstă. Eu îl urmez pe acela de a dăru, cum pot mai bine, un strop de emoție indescritibilă pe altarul lui Euterpe. Așa încât, în acest moment, gratitudinea mea se îndreaptă, mai mult ca oricând, spre oamenii generoși, cu har, care m-au încurajat, susținut și instruit în cele două pasiuni „exersate” de-a lungul timpului: părinții mei, Dana și Aurel, profesorul Gheorghe Petrescu (cu care am studiat, în copilărie, primii șapte ani de vioară), bine-cunoscutele soprane Bianca Manoleanu și Ana Cebotari, domnul profesor Voicu Popescu (dirijorul „Sound”-ului, corul mixt în care cânt de trei decenii, ex-

periență fantastică de-o viață alături de prieteni deosebiți pe care am strâns-o, în 2014, între paginile cărții *La început a fost Muzica: 20 de ani de „Sound”*), compozitorii Francisc Reiter și Marius Meragiu (care au creat orchestrația primului meu audio-CD intitulat *Irinuka din Țara Doinelor*, al doilea album fiind în curs de multiplicare la Favorit Audio Production), distinsa soprană Liliana Pagu (fondatoarea „Clubului Romanței” din București), doamnele profesoare de la Școala de Artă București, mai sus-menționate și, nu în ultimul rând, către soțul meu, scriitorul militar Dan Gîju, care nu mi-a pus nicio piedică, cum din păcate știu că se întâmplă în alte cazuri, în a-mi urma acest vis frumos al vieții mele.

Tuturor celor nominalizați aici le transmit respectul și prețuirea pe care le-am adunat în acești ani plini de bucurie!

Dar... povestea continuă!

...Și primul interviu la tv

Greu, tare greu, când te afli pe scaunul interviuatului, cu sufletul în palmă, relatând izbânzile de până acum, circa o jumătate de veac de călătorie prin viață. O experiență frumoasă, în premieră pentru mine, ca invitată în emisiunea TV „Medalion artistic” a Centrului Cultural Pitești, realizată de doamna Mariana Claudia FILIPESCU, căreia îi rămân profund recunoscătoare. Pun aici, drept amintire, o fotografie și un scurt fragment din conversația difuzată în ziua de joi, 10 aprilie 2025, ora 14.00, preluată apoi și distribuită inclusiv pe pagina mea de Facebook. Cu mulțumiri, pentru bucuria cu care ne-a întâmpinat, doamnei Carmen Elena SALUB, directoarea Centrului Cultural din frumoasa capitală argeșeană.

Mariana Claudia Filipescu: *Dragă Irinuca, de unde vii tu?*

Dana-Irina Stănculea-Gîju: Mai întâi vreau să precizez că, azi și aici, marchez o premieră, fiind prezentă în calitate de interviuată, în condițiile când, de obicei, mă aflui pe scaunul dumneavoastră, adică al celui care pune întrebări, e drept că nu pentru emisiuni TV, ci pentru presa scrisă. Și această premieră are loc exact în anul în care sărbătorim împlinirea unei jumătăți de veac de trecere prin viață. Deci întâlnirea noastră nu e întâmplătoare și vă mulțumesc pentru invitație. Referitor la întrebare, pot zice că am venit pe lume cu două zile înainte de Nașterea Domnului, într-o maternitate din București, mama fiind studentă la Medicină atunci, așa că prima sărbătoare a Crăciunului am petrecut-o la sânul ei, în acea maternitate. Tata fusese și el tot student în București, prin urmare, pot spune că m-am născut dintr-o mare iubire. Pe de altă parte, însă, am venit într-un moment nu prea potrivit, căci ai mei aveau ca obiectiv major și stringent finalizarea studiilor, nu creșterea unui bebeluș. Culmea e că, peste alți trei ani și ceva, când a venit pe lume și sora mea, mama tocmai își dădea licența...

M.C.F.: *A fost o mamă-eroină din moment ce a urmat și studiile la Medicină, dar a reușit să dea și viață, să îngrijească, și încă doi copii!*

D.-I.S.-G.: A fost destul de greu pentru ei, dar și pentru mine, pentru că deși am crescut la bunici (iarna la bunicii paterni, în Ivești-Galați, iar vara la bunicii materni, din Tecuci) și am avut o copilărie autentică, printre păsările și animăluțele de pe bățatură (bunicii de la Ivești fiind agricultori), în aer liber și cu tot ce presupune viața de la țară, pe undeva am traversat și o mică dramă, fiindcă părinții nu mă puteau vizita decât la trei-patru săptămâni și, cum la vremea respectivă componenta aceasta psiho-emoțională a copilului nu era atât de bine aprofundată ca în zilele noastre, nimeni nu realiza – eu însămi înțelegând mult mai târziu – că, de fapt, trăiam un fel de traumă a abandonului care se repeta lună de lună cu fiecare venire și plecare a părinților înapoi la București, pentru obținerea unui statut social care, indirect, să ne profite și nouă cândva, e drept, numai că asta s-a repetat vreme de vreo cinci ani, vă dați seama...

M.C.F.: *Cumva ai fost de sacrificiu!...*

D.-I.S.-G.: Un pic... Suficient totuși să mă afecteze în plan afectiv. Cel puțin în primii cinci ani, după care, la finalizarea studiilor, ambii părinți primind repartitie în municipiul Buzău (desigur, ei au optat pentru Buzău, deși

erau amândoi din județul Galați), am început toți patru, ei doi, sora mea și cu mine, o nouă viață în acest oraș adoptiv. Și am rămas legată de Buzău până azi, deși locuiesc de mulți ani în București. Ceea ce nu înseamnă că viața a fost în continuare ușoară, că știți cum era pe atunci, când ambii părinți, având serviciile lor fiecare (tata era inginer pe șantier), o mare parte din zi eram tot singure, cu cheia de gât prin parcul din fața blocului.

M.C.F.: *Dar asta probabil că v-a întărit, nu? Ați învățat cum să vă descurcați cu programul: școală, casă, curățenie, totul...*

D.-I.S.-G.: Da, până la urmă a fost bine, mai ales că, de pe la zece ani, am început să gătesc, căci mama, fiind medic de țară la început, făcea naveta într-o comună și ajungea acasă târziu, către seară. Până și tata a devenit un bun bucătar! [...]

M.C.F.: *Aș fi vrut să știu cum te-ai intersectat cu muzica, totuși?*

D.-I.S.-G.: Muzica, tind să cred, am purtat-o în mine de când mă știu; practic, de când m-am născut. Mama îmi povestea că exact în perioada când era însărcinată cu mine, dintr-o dată i-a venit ideea să studieze chitara, instrument pe care îl păstrez cu drag acasă și pe care-l mai mângâi din când în când.

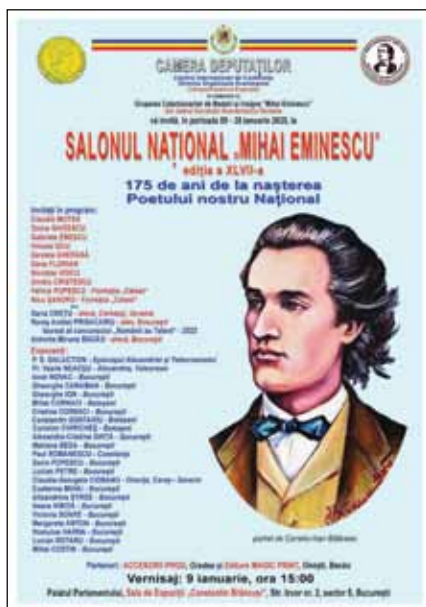
M.C.F.: *Și probabil că ai auzit...*

D.-I.S.-G.: Cu siguranță, da... am auzit vibrând corzile chitarei în timp ce mama îmi compunea o melodie: „Într-o căsuță, într-o pădure/Creștea o fată cât un noduț/Era frumoasă și bună fata/Și o chema chiar Irinuț./Iar fata creștea pe zi ce trecea. (Refren:) Irinuța-Irinela, tu ești frumoasă cum e gazela/Irinuța-Irinela, eu te iubesc, fetița mea”...

(Interviul poate fi vizionat integral pe canalul: www.youtube.com/@irinuk75.)

Eminescu omagiat la... Parlament

Joi, 9 ianuarie 2025, în sala de expoziții „Constantin Brâncuși” din Palatul Parlamentului (București), în ideea de a marca împlinirea a 175 de ani de la nașterea Poetului Nepereche, a avut loc vernisajul celei de-a 47-a ediții a Salonului Național „Mihai Eminescu”, organizat de Gruparea Colecționarilor de Medalii și Insigne „Mihai Eminescu”, din cadrul Societății Numismatice Române. Ca în fiecare an, în cadrul salonului, acum desfășurat în perioada 09–30 ianuarie, au fost expuse medalii, plachete, insigne, pictură, carte și alte materiale dedicate Poetului

Național. În programul artistic organizat cu această ocazie – alături de micii interpreți Daria Crețu (Cernăuți), Rareș Andrei Prisacariu, de tenorul Paul Celmare, actrițele Claudia Motea, Doina Ghițescu, Gabriela Enescu, Daniela Gherasă, cantautoarele Dana Florian, Nicoleta Voicu, prof. Felicia Popescu și prof. Nicu Șandru – Formația „Celest” – s-a regăsit și Irinuka.

Recunoștință pentru invitație domnului Mihai Costin, președintele Grupării Colecționarilor de Medalii și Insigne „Mihai Eminescu”, din cadrul Societății Numismatice Române. *Trăiască Nația! Sus cu Dânsa!*

8 Martie la Ambasadă

Ziua de 8 Martie 2025 va rămâne reținută (și aici) prin ineditul ei, mai precis prin faptul că, grație invitației de a cânta cu acest prilej și Irinuka, a fost sărbătorită la Ambasadă Republicii Bolivariene a Venezuelei în România, alături de Excelența Sa domnul ambasador José de Jesús Sojo Reyes și de invitata de onoare a dumnealui, Excelența Sa doamna Déborah Leticia Ojeda Valedon, ambasadoare a Cubei în România, partea artistică a evenimentului fiind orchestrată de nimeni alta decât efervescenta actriță bucureșteană Doina Ghițescu. Ziua a fost cu atât mai memorabilă cu cât am avut ocazia să le aplaudăm la scenă deschisă și pe apreciatele noastre artiste de muzică ușoară, respectiv populară, Natalia Guberna și Maria Stroia.

Clubul „Vocea Poetului”

Pasionații de literatură și muzică s-au întâlnit, în ziua de 15 mai 2025, la Centrul Cultural „M. Eminescu” din Sectorul 2 al Capitalei, în cadrul Clubului „Vocea Poetului”, supervizat de scriitoarea Victoria Milescu, atât cu „vocea poetului” Dan Gîju, care și-a prezentat câteva dintre versurile incluse în ediția a doua a plachetei *Elegii barbare*, cât și cu câteva piese interpretate de Dana-Irina Gîju. „A fost o întâlnire caldă, ca între prieteni”, a comentat ulterior Irinuka, pe pagina ei de Facebook, „s-au depănat povești de viață, am cântat pe versurile lui Dan, compoziții ale prietenului nostru Francisc Reiter, apoi, câțiva autori au recitat din operele lor, totul ca o împărtășire benefică de energie cultural-artistică, pe care o vom reitiera cu siguranță”. Recunoștință tuturor celor care ne-au onorat cu prezența.

Întâlnirile „Florin-Silviu Ursulescu” *Gala cu numărul 100*

Vineri, 27 iunie 2025, îndrăgitul profesor și artist Bebe Astur a organizat, la Casa de Cultură a Studenților din București, gala cu numărul 100 a tradiționalelor, de acum, „întâlniri culturale” puse sub semnul regretatului critic muzical și jurnalist de radio Florin-Silviu Ursulescu (1945–2019), mare fan și specialist al muzicii rock românești. Și de această dată am fost onorată să fiu parte din acest regal artistic, regăsindu-mă astfel în mijlocul unui mănunchi de oameni inimoși, talentați și atât de generoși să dăruiască ceea ce au ei mai bun în suflet publicului iubitor de frumos. Recunoștință Bebe Astur și Andreea Lupașcu, sincere felicitări tuturor interpreților incluși în program pentru darul lor oferit iubitorilor muzicii! (D.-I.G.)

Poezie la Academia Ecvestră

Un eveniment cumva inedit a avut loc la 1 august 2025 nu departe de București, un veritabil regal de poezie, adică, de câteva ore bune, derulat la ranchul camaradului nostru din SST Ion Duluceag, mai exact la Academia Ecvestră Mogoșoaia, după cum sună denumirea oficială, un cadru numai bun și pentru lansarea volumului de versuri *Iubire pentru cumințire* al „patronului” însuși, cunoscut până acum mai degrabă ca romancier și, desigur, campion în arta echitației.

La Mogoșoaia, 1 august 2025, de la stânga: D. Giju, Elena și Ion Dulugeac, Irinuka și poetul nonagenar Florian Saioc.

Evenimentul s-a desfășurat în compania unor scriitori și editori numeroși (și valoroși), cu deosebire bucureșteni, târgovișteni și nu numai, unii dintre aceștia prieteni de-ai noștri de-o viață. Invitatul de onoare a fost poetul teleormănean (stabilit pe meleaguri gorjene) Florian Saioc (n. 27 ianuarie 1931) căruia, desigur, i s-a acordat toată atenția, domnul Ion Dulugeac și doamna Elena Dulugeac, mai ales, ducându-și până la capăt rolul de gazde amabile și desăvârșite, fapt pentru care le adresăm sincerele noastre felicitări, urări de mai bine și succes deplin în toate (inclusiv în poezie)!

În ce ne privește, nu am putut încheia vizita până când nu am dat o raită și pe la grajduri, unde am petrecut clipe tare plăcute admirând câțiva cai de rasă, aspect deloc la îndemâna unui scriitor (și poet) oarecare, fapt pentru care îl apreciem și mai mult pe sesetistul nostru I.D. care, plecând de la titlul plachetei sale de versuri lansate cu această ocazie, se pare că și-a propus să renunțe la cursele cu obstacole în favoarea celor mai cuminți, cel mult de trap lin și atât. Așa să fie!

Constanța și aviatorii

În vara acesta, chiar la 14 august, fiindcă tot ne aflăm în zonă, am participat la vernisarea expoziției *Mari aviatori români în al Doilea Război Mondial și Flotila de hidroaviație*, amplu eveniment găzduit de Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, filiala de pe Litoral. Am ținut să fim prezenți cu atât mai mult cu cât, printre eroii regăsiți la loc de onoare aici se află și asul Dan Vizanty, personajul de poveste prezent în scrierile publicate la Editura Favorit București (*Ziua cea mai neagră a indienilor cu două pene* de Dan Gîju). Și sigur că ne-am bucurat să-l reîntâlnim aici, în contextul arătat, pe mai vechiul (de acum) prieten brașovean Traian-Constantin Dumbrăveanu, care mai ieri, parcă, iniția această interesantă poveste istorică în imagini (devenită itinerantă, din câte se vede) chiar în vila de sub Tâmpa unde, cândva, a locuit Dan Vizanty. Expoziția constănțeană, mult mai amplă decât aceea de la Roșiori de Vede (și chiar de la Brașov, din noiembrie 2022), s-a putut vizita până la sfârșitul lunii octombrie 2025, intrarea fiind liberă. Recunoștință pentru invitație domnului dr. Costin Scurtu, directorul muzeului constănțean.

Omagiu lui Avram Iancu, la Țebea

În trecere prin Țebea (Alba), la 21 august 2025, deși graba presa teribil, că porniserăm în zori din Munții Bihorului și drumul până la București era lung, nu puteam saluta din mers și atât locul sfânt în care-și doarme somnul de veci marele Avram Iancu, zis „Craiul Munților”, viteazul nostru general de la 1848, cel care până și azi îi ține la respect, prin spiritul său, pe neprietenii care încă bagă bățul prin gard când și când, de regulă atunci când li se pare lor (și li se pare cam des în ultima vreme!) că ne prind cu garda jos, doar, doar... Că e un loc sfânt acolo (sfânt pentru mine, nu zic de întreaga românie, deși mi-aș dori) nu încapă îndoială din moment ce am simțit o mare ușurare în suflet pășind, minute bune, prin perimetrul acela în care băntuie inclusiv duhul lui Horea, alt nume legendar al Ardealului, din al cărui Gorun Secular (distrus complet de furtună în 2005) tocmai ce am remarcat că a răsărit un nou vlăstar, semn al speranței și al ocrotirii divine. De prisos să mai spun că drumul până acasă mi s-a părut de o mie de ori mai lin și ușor după acel scurt moment de reculegere dublat de un altul în care, tot cercetând înscrisurile în piatră și lemn, am reținut că acest „complex de monumente” de la Țebea a fost construit de militarii UM 01099 Brad, în anul 1972. Cinste lor, militarilor constructori și, în primul rând, eroilor neamului românesc! (D.G.)

Târgoviștea și literatura

La 23 august 2025, s-a derulat în fosta Cetate de Scaun, la Biblioteca Județeană „Ion Heliade-Rădulescu”, cea de 12-a ediție a Simpozionului Național „Școala de la Târgoviște, tradiție și continuitate”, eveniment cultural de impact internațional, organizat de Societatea Scriitorilor Târgovișteni (și alte instituții locale). Au participat circa 100 de oameni de cultură din țară și din Republica Moldova, de astă dată regăsindu-se în centrul atenției scriitorii târgovișteni Margareta Bineață-Cristea, Kir Papas, Savian Mur și

Constanța Popescu, a căror operă a fost comentată de aproximativ 20 de critici și istorici literari. O întâlnire foarte reușită, deja intrată în tradiția culturală dâmbovițeană, care ne aduce bucuria regăsirii multor prieteni și oameni de calitate, dar și cunoștințe noi din lumea literară. Mulțumiri cordiale organizatorilor pentru invitație, cu deosebire domnului profesor Mihai Stan, președintele SST.

Festivalul Internațional „Enescu”

Festivalul Internațional „George Enescu” – eveniment de prestigiu, care onorează și celebrează memoria, muzica și personalitatea compozitorului, pianistului, violonistului și dirijorului român George Enescu, considerat „cel mai mare fenomen muzical de la Mozart încoace” – s-a derulat și anul acesta (2025) începând cu Concertul de deschidere din 24 august, de astă dată însă, spre deosebire de alți ani, ajungând să luăm pulsul și noi, jurnaliștii de la „ProARME”.

Astfel că, în plin festival, deși concertul s-a ținut la Sala Palatului (devenită neîncăpătoare), unde acustica nu este într-atât de potrivită genului, în ziua de vineri, 12 septembrie, în compania jurnalistei Liliana Popa, am audiat cu emoție Orchestra Filarmonicii Regale din Londra, dirijor Vasily Petrenko, care a oferit interpretări de excepție ale unor lucrări cărora, cândva, le făceam audiții comparate: *Suita „Peer Gynt nr. 1 op. 46”* de Edvard Grieg, *Concertul nr. 2 în La major pentru pian și orchestră S. 125* de Franz Liszt – la pian, tânărul pianist francez Alexandre Kantorow –, iar după pauză, *Sim-*

fonia nr. 1 în mi bemol major op. 13 de George Enescu. Și mă surprind mereu cum cad în aceeași și aceeași neașteptată admirație în fața geniului enescian, viziunii lui autentice, stilisticii inconfundabile, atât de moderne, cu valențele sale expresive care se dezvăluie treptat melomanului, de fiecare dată altele și altele.

M-am simțit aproape de divinitate. Sincere felicitări tuturor celor care și-au achiziționat abonament

la Festivalul Internațional „George Enescu”!

Apoi miercuri, 17 septembrie a.c., am avut parte de încă o sea-ră magică, și tot în compania jurnalistei Liliana Popa, la Sala Palatului din București, marcând – în ce mă privește – o altă premieră în materie de muzică clasică live, și anume audiția unei lucrări simfonice împletite cu dansul modern, muzica devenind parcă mai accesibilă publicului larg (mai puțin pregătit

ori familiarizat din timp cu unele concerte simfonice). Căci, se știe, melomanii autentici ascultă anterior, mai multe zile ori săptămâni la rând, de suficient de multe ori o lucrare clasică astfel încât să se bucure deplin și să perceapă finețurile interpretărilor live, dar eu recunosc că de această dată am ajuns cu „lecția” nepregătită. Însă tocmai dialogul perfect între dans și orchestră mi-a făcut digerabil întregul spectacol pantomimic într-un act *Mandarinul miraculos* Sz. 73

compus de Béla Bartók între 1918 și 1924, în interpretarea Budapest Festival Orchestra și compania de dans „Eva Duda” din Ungaria, sub bagheta dirijorului Iván Fischer. După pauză, m-am delectat cu încă o bijuterie a aceluiși compozitor, opera într-un act *Castelul prințului Barbă-Albastră* Sz. 48, protagoniști fiind fabuloșii mezzosoprana Dorotya Láng (Judith) și basul Krisztián Cser (Barbă-Albastră). O seară cu adevărat încântătoare, la al cărei final m-am înclinat cu respect în fața

unor artiști și oameni valoroși pe care i-am recunoscut în public, printre care Mariana Mihuț, Sergiu Cioiu și criticul de film și realizator tv cu voce inconfundabilă Irina Margareta Nistor. Mi-am luat la revedere de la ediția 2025 a Festivalului Internațional „George Enescu” cu gândul la cât de norocoși suntem că ne putem face planuri faine pentru viitoarea ediție. Îi mulțumesc din suflet, și pe această cale, minunatei jurnaliste Liliana Popa, pentru regalul muzical oferit. (D.-I.G.)

Vocea creștinului

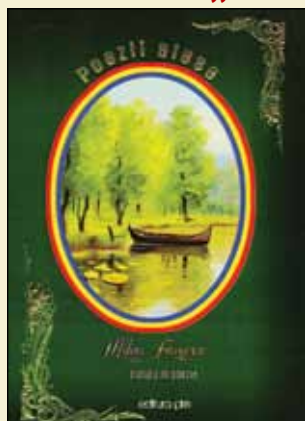
Sfinții, icoanele, libertatea

Deși creștin-ortodox din naștere, nu rețin să fi fost niciodată prea entuziasmat de „cazul” Arsenie Boca. Pur și simplu, fiindcă în copilărie mă închinam la cu totul alți sfinți, aceasta este explicația. La mine, la Didești, prin anii '60-'70, nici pomeneală de Arsenie Boca, întâlnit azi pe unde nici nu-ți imaginezi (zic de broșuri propagandistice, iconițe etc., nu de altceva). Altminteri, desigur, puțin mai încoace, omul mi s-a părut extrem de interesant, am citit pagini întregi de (și despre) el și, mai ales, ca unul care am cochetat cândva (sper să o mai pot face și altădată) cu pictura, nu am ratat biserica de la Drăgănescu (Giurgiu), unde am trăit momente de mare înălțare sufletească, rămânând mut efectiv în fața artei sale iconografice de acolo. Care îmi place cu atât mai tare tocmai fiindcă este în afara canoanelor; un fel de excepție de la regulă care pe mine, ca român mai rebel de felul meu, așa, mă satisface până peste poate. După cum la fel de mult mă satisface să aflu că Sfânta Catedrală a Mântuirii Neamului din buricul Capitalei este aproape gata, în ciuda „decapitatorilor de capete” chitiți pe demolări și intimidări din fașă, pe acuze și blamări a tot ceea ce este ori numai sugerează românismul pur. Mai mult decât atât, sunt absolut încântat să știu că acolo, la interior, din câte am înțeles (încă nu am ajuns să văd cu ochii mei), se găsește și icoana în mozaic a Sfântului Cuvios Mărturisitor Arsenie de la Prislop, cel cinstit în ziua de 28 noiembrie (la numai o zi, deci, după ce m-a adus mama pe lume!), canonizat al patrulea pe o listă de 16 „sfinți români” aprobată de Sfântul Sinod în iulie 2024. Nu e loc de comentarii ample aici, nici profunde, dar ce vreau să mai spun e că simt o mândrie aparte la gândul că, într-o Românie tot mai îngenuncheată economic (și nu numai atât), unde Armata e cantitate (și calitate) neglijabilă, Învățămintul e batjocorit cu fiecare rotație guvernamentală, Sănătatea e în piuneze și tot așa, măcar Biserica își

împlinește menirea ei seculară; și o face de o manieră atât de firească, încet dar cert, încât sunt tentat să cred că este unica instituție cu adevărat liberă din țara aceasta. Că dacă nu ar fi fost liberă, n-ar fi putut impune acești sfinți români în calendarul nostru creștin-ortodox în vecii vecilor, ci s-ar fi întâmplat, de pildă, ca și cu manualul de istorie, adică „mai marii” chipurile de la Bruxelles, că altminteri de unde?, ne-ar fi obligat să ne închinăm la cine știe care alți noi „sfinți”, cam ca și până mai ieri, dar numai români – nu! Acum, ca să fiu și puțin cârcotaș, ca omul simplu, aș zice că totuși prea multe foste fețe bisericești pe lista aceea de 16 sfinți și, la o primă scanare constat, parcă niciun militar. Știu că e delicat cu militarii, că aceștia, prin natura meseriei lor „au ucis, au ucis, au ucis!”, vorba ceea, dar n-ar fi rău să fie propuși, măcar... Sigur, propuneri au fost, nu cunosc amănunte însă am auzit că ar fi fost, prin urmare cu atât mai mult trebuie insistat. Și fiindcă tot am adus vorba, cred că nu ar fi o crimă prea mare dacă pe viitoarea listă canonică ar figura, de pildă, voievozii Mihai Viteazul (am mai atins oarecum subiectul cândva demult, acum mai bine de un sfert de veac, în revista „Viața armatei”) și... Radu de la Afumați. S-ar mai echilibra balanța profesiilor originare, cumva, și, dincolo de asta, noi aceștia, cei câțiva naționaliști vetuști care mai facem vâlurele prin câte un colț de pagină, ne-am simți consolati. Că dacă nu-i mai întâlnim prin manualele de istorie ale copiilor noștri pe marii voievozi căzuți pentru sfânta dăinuire românească, iar imortalizați în bronz prin vreo piațetă publică nici atât, cel puțin să-i vedem în icoane, la biserică, în acest „ultim bastion” rămas încă în firea lui după decembrie 1989. Pentru ca închinându-ne lor – câtă vreme ni se va mai permite să intrăm în biserici, desigur –, să simțim că măcar în forumul nostru interior mai suntem oarecum... români.

Bogdan Didescu

Biblioteca „ProARME”

Mihai Eminescu, *Poezii alese*, Natura în poezie, exemplarul Nr. 94/100 tiraj, Editura PIM, Iași, 2022

Victoria Milescu, *Planeta stă acasă*, poezii, Editura Neuma, București, 2022

Ion Dulugeac, *Iubire pentru cumințire*, poezii, Editura Romhelion, București, 2025

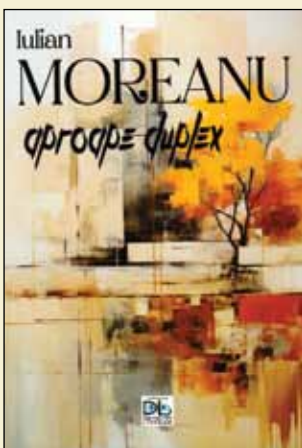
Constantin Stroe, *Poeme de suflet*, Editura UZPR, București, 2025

Mircea Tutilă, *Vânt de primăvară*, poezii, Editura Amurg Sentimental, București, 2015

Viorel Domenico, *Povești din strada Putna*, Editura Eikon, București, 2025

Iulian Moreanu, *Aproape duplex*, Editura Detectiv Literar, București, 2024

Titii Damian, *Dulcele amar dulce*, Editura Editgraph, Buzău, 2024

Ioan Barbu, *Eroii mei cu nume de stele*, Editura Antim Ivireanul, Rm. Vâlcea, 2019

Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*, Editura Sud, Bolintin Vale, 2021

Nicolae Suciu, *Pelerin pe cărări*, Editura PIM, Iași, 2022

George Coandă, *Dicționar de geocivilizație*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2025

Ion I. Brătianu, *În așteptarea eternității*, Editura Fundației Culturale Ion I. Brătianu, București, 2021

Victor Petrescu, *Mosaic poetic*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2025

Marian Moșneagu, *Comandorul Gheorghe Mocanu – mai presus de talazuri și zăgazuri*, Editura Farul, Constanța, 2024

Al. Armă, Ana-Maria Vizanti, *Dan Vizanty, un cavaler al manșei*, Editura Vremea, București, 2025

ProARTE ProARTE – colecția de artă a revistei „ProARME” – etalează din acest moment, episodic, tablourile în ulei pe pânză ori carton, acuarele, tempera și, nu în ultimul rând, lucrările de grafică și sculpturile în lemn adunate de-a lungul timpului de fondatorul publicației și expuse, în cea mai mare parte, în așa-zisa redacție, cu deosebire însă în casa de vacanță de la Sărata-Monteoru. Ca piese de rezistență se regăsesc, între altele, în afara propriilor creații (de altminteri, foarte puține și, tocmai de aceea, „cotate” mult la capitolul „valoare sentimentală”), peisaje, natură statică și portrete semnate de artiști plastici relativ cunoscuți precum Bob Bulgaru (1907–1939), Bălașa Ionescu (1919–1997), Ion Musceleanu (1903–1997), Cecilia Cuțescu-Storck (1879–1969), Corina Lecca (1908–1990), Vasile Ivănescu (1914–2010), pe de altă parte Leo Jansen (1930–1980), Giuseppe Tarantino (1916–1999) ș.a. care, desigur, vor fi dezvăluiți pe parcurs, în ordine aleatorie, în funcție de spațiul la dispoziție. Tot în funcție de spațiul la dispoziție, acolo unde va fi cazul, desigur, vom dezvălui și povestea intrării în colecție a unora dintre pânze. (**D. Gîju**)

Bob Bulgaru

Dan Gîju

Constantin Popescu

Vasile Ivănescu

Corina Lecca

Leo Jansen

M.H. Georgescu (?)

